

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Disputatio V. De Personis in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

que concreta, nempe *Deitas*, & *Deus*; sed *Persona*, quæ est concretum, dicitur *Essentiam*; ergo etiam illam dicitur abstractum *Paternitas*. Respondet cum P. Arriaga cit. n. 15. Paternitatem (idemque de aliis Relationibus) sumi posse dupliciter in abstracto: primò pro abstracto ex *Essentia*, & *Relatione*; sicut *humanitas* est abstractum ex anima & corpore; & pro ut sic damus includi ibi *Essentiam*; quæstio autem non procedit in hac acceptione: Secundò quatenus est abstractum ex solâ perfectione relativa præcisè, in quo sensu loquimur, & pro ut sic negamus Paternitatem includere formaliter *Essentiam*, & dicere quidquid dicit Pater, sive *Persona*.

388. Obijcies 8. Superius essentialiter includitur in inferiori; sicut animal in homine; sed *Essentia Divina* comparatur ad Relationes, etiam sumptas in abstracto, tanquam forma communis ad suum inferius; ergo &c. Respondet majorem esse veram, quando superius est aliqua ratio logica præcisè ab inferiori, sicut est ens à substantiâ, & animal ab homine: hoc autem non habet *Essentia*, alioqui diceretur dividi in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, sicut animal in hominem, & equum: Unde solum est quid commune respectu Relationum, quatenus est illis communicabilis. Addo, argumentum solum probare, *Essentiam* esse de conceptu formali Patris, non autem Paternitatis, quæ se habet ut differentia; sicut animal licet sit de conceptu formali hominis, non ita est de conceptu rationalitatis, quæ est differentia hominis.

389. Obijcies 9. Qui perfectè cognoscit Relationem, etiam cognoscet *Essentiam*; ergo hæc in illa includitur formaliter implicitè. Respondet distinguendo antecedens: etiam cognoscet *Essentiam* in recto, & ut partem formaliter inclusam in ipsâ Relatione; nego antecedens: in obliquo, & ut terminum postulantiâ Relationis; concedo antecedens: sic enim cognoscens perfectè *Essentiam*, cognoscet etiam in obliquo Relationem, & tamen non ut partem formaliter inclusam in *Essentia*, ut Adversarii tenentur dicere: sic etiam cognoscens perfectè Omnipotentiam cognoscet creaturas in obliquo, & tamen non ut partem formaliter inclusam in Omnipotentia.

DISPUTATIO V. De Personis in communi.

SECTIO I.

An, & quotuplex detur in Deo ratio Personæ?

DIFFICULTAS I. Quid in Divinis significetur nomine Personæ? Tenendus omnino est usus nominum, quæ in hoc Mystério usurpantur. In primis de nomine *Essentia* non fuit controversia; siquidem sumitur pro Natura, quæ una est in Deo. De nomine *Substantia* majus est dubium; aliquando enim idem valet

Tom. I.

Substantia apud Latinos, atque *Hypostasis* apud Græcos, quo sensu intelligendi sunt Patres, quando in Divinis admittunt tres substantias. Verum, sicut *Hypostasis*, de qua statim, solum sumitur jam pro supposito, sive *Persona*; ita etiam usus Ecclesiæ obtinuit, ut nomen *substantia* solum sumatur pro Natura. Unde temerarius foret, qui hodie absolute diceret tres substantias in divinis, licet rectè loqueretur cum addito *incommunicabiles*, ut dicit P. Soar. lib. 1. d. Trinit. cap. 2. n. 11. Sunt enim in Divinis tres Personæ; hæc autem non sunt accidentia; ergo substantiæ.

Secundò nomen *Hypostasis* idem significat, atque *Subsistentia*, nam licet olim inter Græcos, & Latinos controversum fuerit juxta usum hujus nominis *Hypostasis*, quatenus Latini illud accipiebant pro *Usa*, id est pro *Essentia*, seu *Substantia*; Græci autem pro eodem atque *Subsistentia*, ideoque dixerit D. Hieron. epist. ad Damasum 57. in nomine *Hypostasis*: *Mibi credere venenum sub melle later*; idemque tenuit D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 8. imò decretum fuerit, ne Catholici agentes contra Arianos dicerent tres *Hypostases*, eo quod Ariani tres *Essentias* intelligebant: & contra Sabellianos, ne dicerent unam tantum *Hypostasim*, quia Sabelliani unam tantum Personam agnoscebant, sicque cum utrisque cautè agendum fore; hodie tamen ex communi consensu Conciliorum, & Sanctorum Patrum, atque Theologorum pro eodem sumitur hæc *Hypostasis*, atque *Subsistentia*, ut latè ostendit P. Vass. 1. p. d. 124. cap. 1. 2. 3. & 4. Videatur ibi.

Tertiò nomen *Subsistentia* dicit aliquid positivum in natura substantiali, ut alibi ostendimus in *Met. tract. 2. d. 3. à n. 8.* significat enim modum existendi per se substantiæ independentis ab ulteriori termino, cui tanquam rationi subsistendi communicatur, ideoque communiter dicitur esse complementum, & ultimus terminus existentie substantialis, de quo nobis constitit ex Mystério Incarnationis, in quo humana natura, non in se, sed in Verbo Divino subsistit, neque completur, & terminatur propriâ subsistentiâ, sed Verbi Divini; alioqui essent in Christo Domino duæ Personæ, altera humana, & altera divina, quod tamen est contra fidem.

In quonam consistat hoc suppositum. Quæstio est metaphysica, de qua jam in *Met. loco cit. à num. 40.* ubi tandem resolvimus esse modum quemdam substantialem, sive formam ita redentem naturam in se subsistentem, & ultimò terminatam, ut ulteriori termino non communicetur.

Quartò, *Hypostasis*, sive *Subsistentia* in hoc loco non sumi pro significato universalissimo, quo sensu *subsistentia* convenit omni substantiæ tam completæ, quàm incompletæ; tam communi, quàm singulari; tam intellectuâli, quàm non intellectuâli, prout alibi diximus in *Met. tract. 2. d. 3. à num. 281.* sed pro *subsistentia* naturæ intellectuâlis completæ, quo sensu idem est, atque *Personalitas* in abstracto, & in concreto *Persona*.

Advertes tamen, hoc esse disctimen inter *subsistens*, *suppositum*, & *Personam*, quod *subsistens* dicitur tam de substantiâ completâ, quàm incompletâ; tam communi, quàm singulari: *Suppositum* vero non nisi de substantia completa singulari, tam rationali, quàm non rationali: *Persona* autem solum de substantia completa singulari intellectuâli. Unde licet omnis *Persona* sit *suppositum*, & *subsistens*; & omne *suppositum* sit *subsistens*; tamen neque omne *subsistens* est *suppositum*, neque omne

P p p

omne suppositum est Persona. Hic igitur pro eodem sumitur *Hypostasis*, atque *Persona*: pro quo sit:

7. Difficultas 2. Qualis sit definitio Personæ? Persona sic definitur à Boëtio, lib. de duab. natur. Est rationalis natura individua substantia: quæ definitio à Theologis, & Philosophis recipitur cum D. Thom. 1. p. q. 29. art. 1. P. Soar. lib. 1. de Trinit. cap. 1. n. 2. Particula substantia significat, ut aliqui dicunt substantiam completam; melius tamen dicendum significare subsistentiam: tum quia hæc veniebat nomine substantiæ apud Boëtium, ut ait P. Vassq. hic q. 29. d. 127. cap. 2. n. 6. tum etiam, quia ratio substantiæ completæ, quam Persona involvit, satis declaratur per particulam naturæ, quæ de se dicit substantiam completam; utroque tamen modo rejicit accidentia.

8. Particula individua idem est ac incommunicabilis alteri, aut tanquam parti; aut tanquam termino, & supposito. Unde anima rationalis non est Persona, cum sit communicabilis materiæ ut comparti; neque humanitas Christi Domini, & Natura Divina sunt Personæ, cum sint communicabiles subsistentiis, tanquam terminis; neque natura communis, v. g. homo est persona, cum sit communicabilis individuis tanquam suppositis. Particula rationalis naturæ, indicat naturam intellectualem, cujus ratione nomen Persona dignitatem significat juxta Tull. de officiis. Nobis, inquit, Personam imposuit ipsa natura magnâ cum excellentiâ, præstantiâq. cæterorum animantium. Ex quibus patet, Personam dicere certam naturam, nempe rationalem, & terminum, quo talis natura redditur incommunicabilis. Quid autem dicat de formali, & in re? Ex dicendis constabit.

9. Difficultas 3. Utrum in Deo detur ratio Personæ? Affirmativè. Est de Fide. Probatur primò ex Symbol. D. Athan. ibi: *Alia est Persona Patris, &c.* Item ex illo Ecclesiæ in Præfat. e. Miss. Et in Personis proprietas. Idem definiunt Concil. Lateran. cap. Firmiter, & cap. Damianus de Sum. Trinit. Toletan. 11. de confess. fidei. Hispalens. 2. cap. 23. Et id ipsum asseruerunt D. Damasus in Confess. fidei ad Paulin. D. Hilar. lib. de Synodis, D. Hieron. epist. 57. D. Aug. lib. 4. de Trinit. cap. 8. & 9. & lib. 7. cap. 4. & 5. Secundò ex ipsa definitione Personæ, quæ Deo competit, cum sit intellectualis Naturæ individua substantia, ut per se patet; ergo &c. Tertiò, quia ratio Personæ ad dignitatem, & perfectionem spectat; sed quidquid dignitatis, & perfectionis est, Deo est tribuendum; ergo &c.

10. Oppones 1. cum Laurent. Valla lib. 6. Elegant. cap. 34. qui in hoc graviter erravit asserens, non posse nos in Deo uti propriè nomine Personæ: Persona, inquit, est nomen qualitatis, & non substantiæ; siquidem idem homo propter diversas qualitates agit diversas personas, nempe Judicis, Advocati, Procuratoris, Regis, &c. sed hæc non sunt admittenda in Deo, qui totus est substantia realis, & vera; ergo &c. Respondeo nomen Persona posse accipi, aut Rhetoricè, aut Philosophicè, ac Theologicè: primo modo, aliquando saltem, significat qualitatem: secundo autem modo significat rationalis naturæ individuum substantiam, & prout sic competit Deo.

11. Oppones 2. Nomen Persona est nomen fictionis, & theatrale, desumptum scilicet à theatris, ubi Regis personam gerit, qui Regem fingit; ergo non potest hujusmodi fictio Deo competere. Respondeo eodem modo, quo proximè.

12. Oppones 3. Hypostasis, sive Persona talis dici-

tur, quia subsistat accidentibus; sed hæc non sunt in Deo; ergo neque nomen Persona. Respondeo negando antecedens juxta mentem Concilior. & Patrum, qui Hypostasim, non pro natura subiecta accidentibus, sed pro substantiâ perfectè completâ, & terminatâ in se; imò pro subsistentia, ut diximus, unanimes consensu usurpant; in quo sensu hodie accipitur; sicque sicut tres Personas, sic tres hypostases profiteamur.

Oppones 4. Scriptura Sacra non utitur hoc nomine Persona, neque illud Deo tribuit; ergo &c. Respondeo licet Scriptura non utatur tali nomine erga Deum, dicere tamen in Deo dari, quod per illud significatur: quando autem constat de re significata, licitum, imò necessarium est uti nominibus, in quibus Concilia, & Sancti Patres, & communis acceptatio concordant.

Oppones 5. Si in Deo daretur ratio Personæ, cum hæc dicat perfectionem, & omnis perfectio includatur in Essentia Divina, jam hæc significaret Personam; consequenterque una tantum esset admittenda Persona in Deo; sed hoc non est dicendum; ergo neque illud, ex quo sequitur. Respondeo Personam dicere perfectionem secundum quid, ac proinde solum includi in Essentia eminenter, quod non tollit multiplicitatem Personarum.

Oppones 6. Si in Deo daretur ratio Personæ, aut esset una tantum Persona; aut tres: Non primum; hoc enim est contra fidem: Non secundum; cum enim in Deo non dentur tria individua; neque etiam dabuntur tres Personæ; ergo &c. Respondeo negando minorem quoad secundam partem; licet enim in Deo non dentur tria individua, quia individuum absolute supponit pro natura singulari, quæ in Deo est una tantum indivisibilis; dantur tamen tres Personæ, quia Persona supponit pro substantia, sive Natura subsistente; eadem autem Natura subsistit tribus subsistentiis constituentibus tres Personas.

Oppones 7. Persona, ut diximus, definitur Rationalis naturæ individua substantia; sed in Deo non est propriè individuum; ergo neque Persona. Respondeo in Deo non esse individuum, prout hoc est quid subijcibile alicui speciei; esse tamen prout individuum idem est, atque substantia completa, singularis, & incommunicabilis supposito, quod satis est, ut Deus dicatur individua substantia, & habeat rationem Personæ.

Oppones 8. Si in Deo daretur ratio Personæ, talis esset Pater v. g. sed Pater talem rationem non habet; siquidem de ratione Personæ est quod sit individua, id est incommunicabilis; Natura autem divina subsistens in Patre, adhuc communicatur Filio; ergo &c. Respondeo negando minorem, ad cujus probationem dicimus, Naturam Divinam, licet communicetur etiam Filio secundum se, non ita communicari ut subsistentem; Pater enim non communicatur, sicque habet rationem Personæ, cum de ratione Personæ solum sit, quod ut talis ulterius non terminetur, neque communicetur.

Inferes: Ergo Verbum Divinum non habebit rationem Personæ; siquidem in Christo Domino communicatur naturæ humanæ. Respondeo negando illationem, ad cujus probationem dicimus, Verbum Divinum communicari quidem naturæ humanæ, ut est terminus; non vero alteri termino subsistendi, cum natura humana, cui ut sic communicatur, non sit Persona; aliqui in Christo Domino essent duæ Personæ, quod est contra fidem: de ratione autem Personæ solum est, quod

quod alteri Personæ, seu termino subsistendi non communicetur.

19. Difficultas 4. Utrum ratio Personæ sit univoca? Suppono primò, quætionem non procedere de ratione Personæ communi ad Divinam, & creatam; siquidem ad has non potest dari univocatio, ut patet ex alibi dictis in *Met. tract. 1. d. 3. a. n. 15.* Deinde, quia talis ratio, siue conceptus objectivus, cum secundum se sit ens reale, licet realiter non existat, aut est ens creatum; aut increatum; aut utrumque simul: Si primum, jam non est quid commune Deo: Si secundum, non est commune creaturis: Si tertium, est quid analogum; ergo &c. Unde solum superest quæstio de Persona Divina in ordine ad tres Personas Divinas: Pro qua:

20. Suppono secundò contra *Scot. in 1. dist. 23. q. 1. §. Item arguo. Gabr. q. unica, dub. 1. & in 3. dist. 1. q. 1. a. 1. & Aureol. in 1. dist. 23. & 25.* Personam non constitui negationibus communicabilitatis, sed entitate positiva, in qua ipsæ negationes fundantur, prout diximus in *Met. tract. 2. d. 3. a. n. 8.* alioqui jam Personæ Divinæ non constituerentur, nec distinguerentur aliquo positivo; & Pater nihil aliud esset, quam Essentia cum negatione Filii: & cum Filius nihil etiam esset, quam Essentia cum negatione Patris, jam Pater, qui terminatur ad Filium, terminaretur ad sui negationem.

21. Suppono tertio contra *Durand. in 1. dist. 23. q. 1. n. 13. Henric. 2. p. sum. art. 53. q. 5. & quodlib. 5. q. 6.* Personam in communi non dicere aliquid rationis, sed positivum reale; nam si quævis Persona dicit ultimum terminum positivum, & realem, quo constituitur, cur Persona in communi, quæ abstrahit ab iis rationibus singularibus, non dicet etiam rationem positivam realem. Hoc posito.

22. Conclusio sit: Ratio hæc positiva, & realis communis solis Divinis Personis, non est univoca. Ita *D. Bonav. in 1. dist. 25. q. 1. a. 2. Alex. 1. p. q. 56. memb. 4. art. 1. & 2. Albert. 1. p. q. 44. memb. 1. Capreol. in 1. dist. 25. quæst. unica, art. 1. Ar- gent. in 1. dist. 25. quæst. unica, Marfil. in 1. q. 28. a. 2. Richard. in 1. dist. 25. a. 2. q. 1. D. Thom. 1. p. q. 30. a. 4. ad 3. & in 1. dist. 25. q. 1. a. 2. quos citat & sequitur P. Ruiz d. 35. de Trinit. sect. 3. n. 4. P. Mol. 1. p. q. 28. a. 4. d. 2. & alii. Probat, quia non potest dari ratio aliqua univoca objectivè sumpta, quin objectivè præscindat à differentiis, seu quasi differentiis; consequenterque à singularitate; sed ratio Personæ Divinæ non ita præscindit à peculiaribus rationibus constitutivis singularum Personarum, siue ab earum singularitate; siquidem cum ratio Personæ Divinæ sit in suo genere simpliciter infinita, debet in eo genere includere quicquid est perfectionis sibi non oppositum; consequenterque suam singularitatem, & differentiam, quæ ultimò perficitur; ergo non potest ab illa objectivè præscindere; ac proinde neque habere rationem unam univocam. Hæc eadem ratio probat in omnibus prædicatis divinis, de quibus jam latè in *Logic. tract. 2. d. 2. a. n. 38.**

SECTIO II.

Quot in Divinis sint Personæ: & quæ prædicata ratione Personarum in Deo multiplicentur?

DIFFICULTAS 1. Quot sint Personæ in Divinis? De Fide est tres dari Personas Divinas, quam Fidei veritatem latè ostendimus *d. 1. sect. 1. 2. 3. & 4.* ex Scriptura, Conciliis, Patribus, & rationibus. Unde non sunt audiendi, qui affirmant Deitatem esse Personam; licet enim contendant, Deitatem à parte rei, & identicè esse Personam Patris, Filii, & Spiritus Sancti, quod nemo Catholicus negat; tamen non est dicendum absolute: *Deitas est Persona*: id enim sonat esse quartam Personam, quod hæreticum est. Similiter non est audiendus *Cajet. 3. p. q. 2. a. 2.* ubi docet Deum prout dicit Deitatem cum subsistentia absoluta, esse Personam, licet incompletè, & imperfectè quod jam alibi refutavimus, & infra etiam refutabimus; ex hoc enim codè capite repugnat in Deo talis ratio Personæ; siquidem in Deo nihil datur imperfectum. Deinde quia Deus prout sic adhuc foret communicabilis Personis; ergo prout sic non potest dicere rationem Personæ; siquidem de ratione Personæ est non communicari.

De fide etiam est, primam harum Personarum esse improductam, secundam, & tertiam esse productas, ut patet, tum ex supra dictis: tum ex Symbolo D. Athan. tum etiam, quia alioqui nulla ratione possemus dicere fore tantum tres. Deinde realiter distinguuntur inter se, ut patet tum ex supra dictis: tum ex infra dicendis: tum ex Concil. Florent. sess. 19. tum etiam, quia non intelligeretur ratio producentis & producti. Præterea omnes hæc Personæ Divinæ identificantur eidem Essentiæ, siue Naturæ; sicque sunt una simplicissima res ut patet ex illo Joan. epist. 1. 5. *Hi tres unum sunt.* Siquidem non uniuntur inter se, ita ut componant tanquam partes unum Deum; nam cum realiter distinguantur, nec habeant rationem actus, & potentie, si immediatè unirentur, non efficerent unum per se, neque Deus esset quid simplex. Unde in tantum sunt unum, in quantum singulæ includunt unam & eandem Essentiam, cum quæ uniuscujusque Personalitas intimè identificatur; sicque omnes tres in eadem Essentia sunt quid simplex. Hinc patet aliqua in Deo dici in plurali, & multiplicari; alia verò in singulari tantum, & non multiplicari: pro quo sit:

Difficultas 2. Quanam prædicata in Deo ratione Personarum multiplicari possint? Quamvis de hoc jam aliqua dixerimus supra *d. 4. a. n. 249. & in Met. tr. 5. d. 1. sect. 5. a. n. 166.* quia tamen specialissima hæc sunt in hac materia, maximeque necessaria ut rectè loquamur de hoc Myserio, necessarium duximus ea lenius hic tractare, & aliquas regulas assignare, ex quibus hic loquendi modus dignoscatur. Cum igitur multiplicitas prædicatorum ex modo significandi desumenda sit:

Advertes primò, non idem esse nomen non exprimere aliquam rationem, atque illam non dicere de formali; siquidem *album* non exprimit inhaerentiam; & tamen illam dicit de formali: *homo* dicit de formali subsistentiam, quam tamen non exprimit

exprimit; sicut neque *animal rationale*; cum tamen illa dicat de formali; nam cum prædicatum essentiale rei pertineat ad essentiale ipsius rei; substantia autem, quæ est pars compositi, sit illi essentialis (idemque de inharmonia respectu albi,) necessarium dicendum est, significari de formali à nomine significante illud compositum, licet ipso nomine deducto à forma non exprimitur, nisi ipsa forma. Unde fit, quod aliquid potest dici confusè, cum tamen dicatur de formali.

27. Advertes secundò, concreta prout alibi diximus, alia esse substantialia, & alia accidentalia: Substantialia quædam dicunt de formali, sive in recto (quod idem est) naturam; & in obliquo, sive de connotato (quod idem valet) substantiam, ut *Deus*, & *Homo*: quædam è contra, ut *Persona*, & *Hypostasis*. Accidentalibus quædam dicuntur adjectiva, & quædam substantiva: adjectiva dicunt de formali, sive in recto subjectum; & de connotato, sive in obliquo formam: Substantiva autem è contra. Advertes tertio, concretum multiplicari, quoties multiplicatur ejus significatum formale, seu rectum; nam unde aliquid sumit suum esse, inde sumit suam Unitatem; sed esse concreti est ejus formale significatum, ergo hoc multiplicato, aut non multiplicato, multiplicatur, aut non multiplicatur concretum. Hoc posito.

28. Dico 1. Concreta deducta ex substantiis multiplicantur in divinis, sicque dicuntur plures *Personæ*, & *Hypostases*. Patet, tum ex fide: tum ex ratione, siquidem in Divinis multiplicantur substantiæ, quæ dicuntur de formali, & in recto per illa concreta; ergo multiplicantur etiam ipsa concreta.

29. Dico 2. Concreta deducta ex Natura non multiplicantur in Deo. Patet, tum quia dicerentur plures Dii, quod est contra fidem: tum quia licet multiplicentur substantiæ, non multiplicatur Natura, quæ principaliter dicitur de formali, & in recto.

30. Dico 3. Concreta adjectiva in Divinis multiplicantur quidem adjectivè; non tamen substantivè. Patet, quia in primo sensu supponunt pro Personis, quæ sunt plures: in secundo autem pro forma, quæ est una tantum; ergo &c. Hinc colliges primò, posse in Divinis admitti *tres Omnipotentes*, *tres Sapientes* adjectivè; nam licet Omnipotentia, & Sapientia, (sicque de reliquis formis essentialibus,) sit una, & eadem in omnibus Personis, cum tamen terminus *tres*, qui dicit multitudinem, cadat supra Personas, quas determinat, & non supra formam adjectivè significatam, bene possunt dici *tres Omnipotentes*, & *tres Sapientes* adjectivè. Nunquam tamen ita dicuntur substantivè; siquidem cum forma substantivè significata sit una, & eadem in omnibus Personis, nunquam potest significari substantivè in plurali.

31. Colliges secundò, in Divinis posse admitti etiam substantivè *tres res*, *tria entia*, *tria vera*, *bona*, *tres durantes*, *æterni*, *increati*, *infiniti*, *immutabiles*, sicque de aliis, cum addito, i. est relativè. Quorum plura prædicata admittunt *P. Soa. lib. 3. de Trinit. cap. 11. n. 6. & cap. 12. n. 7. P. Tanver. d. 4. q. 1. dub. 7. n. 10. & q. 3. dub. 4. n. 9. & P. Amicus d. 29.* Probatur tamen absolutè, quia hujusmodi prædicata, sive positiva, sive negativa sint, de quoriam alibi, sunt propria Personarum, illisque ratione sui conveniunt; siquidem cum qualibet sit verum ens reale distinctum virtualiter ab Essentia, ut supra diximus, prout sic habet suam dura-

tionem, æternitatem, &c. ratione sui; sed quando formæ sunt plures, etiam in uno subjecto, faciunt plura concreta substantivè, cum multiplicetur rectum, & formale ipsius concreti; ergo &c.

Dices: Hoc videtur esse contra Symbol. D. Athan. ibi: *Non tres æterni, sed unus æternus: sicut non tres increati, nec tres immensi, sed unus increatus, & unus immensus*; ergo &c. Respondeo negando antecedens: ibi enim loquitur de æternitate (sicque de aliis) essentiali contra Arianos dividentes Essentiam in Patre, & Filio: Unde non sunt dicendi tres æterni, &c. æternitate essentiali; maximè verò cum addito, nempe relativa.

Advertes hinc, plura alia esse nomina, quæ in hoc Mysterio usurpantur, de quibus D. Thom. 1. p. q. 31. & P. Mol. P. Vasq. hic, P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 13. P. Granad. tract. 5. d. 2. & pro quibus sit regula generalis. Illis tantum nominibus utendum nobis est in hoc Mysterio, quibus ita declarantur Personæ, ut non negetur Unitas Essentiæ cum Ario: & ita significetur Unitas Essentiæ, ut non negetur distinctio Personarum cum Sabellio, sicque mediâ viâ incedendum, illisque vocibus utendum, quæ cum Naturæ Unitate Personarum explicant distinctionem, juxta illud Christi Domini Joan. 15. ibi: *Ego, & Pater unus sumus*. Ubi D. Cyrill. lib. 7. cap. 10. *Utrumque*, inquit, *audi, & unum, & sumus, & à Carjodis, & Syllab. beraberis. Quod dixit unum, liberat te ab Ario separante Filium à substantia Patris. Quod dixit sumus, liberat te à Sabellio, confundente Personas Patris, & Filii sine discrimine. Si unum, non ergo diversum, Si sumus, ergo Pater, & Filius*. Unde si in usurpatione aliquorum nominum reperitur diversitas inter Patres; aut in diversis sensibus acceperunt alia nomina; aut illis usi sunt, quia pro tunc multum erat periculum. Quia tamen in hoc Mysterio non solum res, sed & voces habemus à Conciliis, & Patribus præscriptas, à quibus non licet absque temeritate recedere, ut instruat Theologus quomodo cautè, castèque debeat in tanto Mysterio loqui, incautasque ac insolentes aliorum locutiones vitare, aliquas hic apponemus regulas ex certis, solidisque principis deductas, & aliquas earum propositiones examinabimus, præsuppositis certis quibusdam censuræ gradibus ex Concil. Constantiens. sess. 8. & 15. Igitur sit:

SECTIO III.

Assignantur aliquot regulæ servandæ in modo loquendi in hoc Trinitatis Mysterio.

N Concil. Constantiens. Sess. 8. & 15. aliqui censuræ gradus apponuntur, quibus propositiones aliquæ censurari possunt: Primus est *Hæresis*, quæ directè opponitur alicui veritati expressè revelatæ: aut conclusioni per evidentem discursum explicatæ, ut jam contentæ in aliquâ expressè revelatæ. Secundus est *Error*, qui directè opponitur conclusioni theologicæ, ut ex principiis fidei evidenter deductæ, quia ut explicatæ spectat ad primum gradum *Hæresis*. Tertius est *Errori* proximus, qui opponitur conclusioni theologicæ, non ut evidenter, sed ut probabilissimè deductæ ex principiis fidei. Quartus est

est *heresim sapiens*, qualis est propositio, quæ cum possit habere sensum catholicum, ex circumstantia tamen, & conditione proferentis, possit suspicari in sensu hæretico prolata, ut hæc: *Christus est minor Patre*: quæ ab Ariano prolata hæresim sapit, cum tamen à Catholico nullam ingerat suspicionem.

35. Quintus gradus est propositio male sonans, seu piarum aurium offensiva, qualis est quæ absurdum, & peregrinum sensum à communi Patrum, & Scholasticorum affert. Sextus est temeritas, qualis est propositio, quæ nullâ sufficiente ratione, vel autoritate fulta, communi Scholasticorum sensui, vel approbati authoribus adferatur: aut quæ ut certum affirmat, quod nullâ ratione probari potest; quæ etiam impudens, & insolens appellari solet. Septimus est propositio scandalosa, qualis est, quæ licet sit vera, auditoribus tamen ruinæ occasionem præbet. Octavus est propositio Schismatica, qualis est, quæ viam parat ad schisma, aut separationem à capite, ut *licitum est non obedire Superiori*, aut *tyrannum occidere*.

36. Nonus gradus est propositio seditiosa, qualis est, quæ viam sternit ad seditionem. Decimus propositio periculosa, qualis est, quæ potest periculi occasionem adducere, aut in fidei doctrina, aut in moribus, ut *homo absque penitentia externa potest esse perfectus*. Undecimus est Blasphemia, quæ Deo immediatè, aut mediatè injuriam irrogat, quæ aliquando cum hæresi conjungitur; siquidem una, & eadem propositio sæpe multis inficitur notis, ut *Deus est author peccati*. Duodecimus est Impietas, qualis est propositio improbabilis, & fidei pietati notabiliter detrachens: quæ tamen differt à propositione non pia, quia hæc licet sit probabilis, pietati tamen fidei minimè favet. Decimustertius est propositio arrogans, qualis est, quæ plus affert, quàm potest probari. Decimus quartus est propositio improbabilis, qualis est, quæ nullo nititur fundamento. His præmissis, omnia, quæ de hoc Sacrosancto Trinitatis Mysterio dicenda sunt, ad certas quasdam regulas, quoad fieri potest, reducemus. Igitur:

37. Prima regula sit: Nomina neutrius generis non sunt pluraliter enuncianda in divinis: maximè autem masculini generis. Patet primò, quia ita definitum est in Concil. Later. sub Innocent. III. cap. *damnamus de sum. Trinit.* ibi: *Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus; non tamen aliud, sed id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus*. Confirmatur ex D. Aug. tract. 36. in Joan. ibi: *Aliud non est Pater, Filius aliud. Alius est rectè dicis, aliud non rectè*. Patet secundò ratione, quia nomen neutrum, cum sit substantivum supponit pro Natura, quæ est una, sicque multiplicaretur, illo multiplicato, quod est hæreticum; masculinum autem supponit pro Personis, quæ cum sint plures, potest cum illis pluralificari; ergo &c.

38. Hinc colliges primò ex apposita regula, & ratione, sicut in Deo non est aliud, & aliud, sed alius, & alius, ita è contra in Christo Domino esse aliud, & aliud; non tamen alius, & alius, quia in Christo Domino est diversitas Naturarum, non autem suppositorum; sicque licet in eo sit duplex filiatio, nempe divina, & humana, non potest dici alius, & alius Filius, quia alius importat pluralitatem suppositi, rectè tamen dicitur habens plures filiationes. Secundò has non esse facillè admittendas: In Deo sunt multa: sunt plura entia: nisi cum addito, id est relativa: posse tamen admitti

etiam sine limitatione: In Deo sunt plures res: entitates: est pluralitas; siquidem in primis nomina referuntur ad Essentiam; in secundis ad Personas.

Tertiò has esse veras: *Pater, & Filius sunt unus*: sunt idem ipsum: *Pater est idem, quod Filius*: non est aliud, aut alterum à Filio: has tamen falsas: *Pater, & Filius sunt unus*: sunt idem ipse: *Pater est idem, qui Filius*: est aliud, aut alterum à Filio: siquidem primæ important identitatem Naturæ, & distinctionem ejusdem negant, quod est verum: secundæ autem identitatem Personarum, & diversitatem Naturæ important, quod est falsum. Similiter hæc est vera: *Pater est idem Deus, qui Filius*: hæc tamen falsa: *Pater est idem, qui Filius*; siquidem in hac relativum qui refert immediatè Patrem: in illa verò Deum.

Quartò has esse falsas: *Deus generans est Deus genitus*: *Deus generans est Pater*: idem Deus est Filius genitus: quia idem immediatè refert Deum ut affectum termino notionali genitoris. Similiter falsa est hæc: *In divinis est alius, & alius Deus*: alter, & alter Deus: hæc autem vera: *In divinis est Deus, & Deus*: quia in hac non affirmatur alietas Deitatis; maximè verò in illa. Deindè hæc sunt veræ: *Deus genuit Deum*: *Alius genuit alium*: *Habens Deitatem genuit alium habentem Deitatem*: hæc autè sunt falsæ: *Deus genuit aliud Deum*: aut alterum Deum: *Deus genuit eundem se*: aut alterum se; siquidem in his affirmatur alietas de Deitate, in illis autem de Personis.

Secunda regula est: Nomina concreta substantiva de re absoluta prædicantur de Personis singulariter: Adjectiva autem pluraliter, ut patet ex supra dictis. Patet, quia nomina substantiva sumunt unitatem, aut multitudinem à forma, quam significant: Adjectiva autem à subiecto, seu supposito; hoc autem in Deo est triplex; illa verò est una, nempe eadem Natura; ergo &c.

Hinc colliges primò, has esse substantivè veras: *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt unus Deus*: unus Creator: unus Dominus: unus Sapiens: unus Eternus: unus Immenfus: *Pater, & Filius sunt unus Spirator*: unum Principium ad intra. Similiter etiam esse adjectivè veras has: *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt tres Divini*: tres habentes Deitatem: tres creantes: tres Sapientes: tres Eterni: tres Immensi: duo spirantes: duo principiantes: *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus intelligunt*: volunt: creant: puniunt: misereantur; siquidem verba subeunt leges Adjectivorum.

Tertia regula est: In divinis vitanda sunt hæc nomina: *Diversi, differentis, Alieni, Disparati, Extranei, Dissormis, Dissimilis, Discrepantis, Separati, Divisi, Disjuncti*. Ita D. Thom. 1. p. q. 31. art. 2. Siquidem nomina *Diversi, & Differentis* important diversitatem in Natura: Nomina autem *Alieni, Disparati, Extranei, Discrepantis, Dissormis, Dissimilis*, important inæqualitatem in Essentia: Nomina verò *Separati, Divisi, Disjuncti* significant distinctionem in substantia.

Hinc colliges, has esse falsas: *Filius est diversus, differens, alienus, disparatus, extraneus, discrepans, separatus, divisus, disjunctus à Patre*: has tamen veras: *Filius est distinctus, discretus, oppositus Patri*: similis, æqualis, conjunctus, idem cum Patre. Et cum addito limitante ad Personas admittunt communiter Recentiores hæc nomina *diversi, & differentis*, ita ut Personæ dicantur proprietatibus *differentes*, aut *diverse*.

Quarta regula est: Nomina, quæ Personarum consortium à Divinis excludunt cautè sunt usur-

panda. Unde falsæ sunt hæc: *Deus est solitarius: est solus*. Patet, quia hæc nomina adjuncta termino essentiali excludunt, non solum consortium aliorum Deorum, sed etiam Personarum ejusdem naturæ. Dixi *eiusdem naturæ*, quia licet *Deus* associetur Angelis, & hominibus, adhuc diceretur *solus*, aut *solitarius*, si cum eo Personæ Divinæ non existerent, ut notat D. Thom. *cir. art. 3. ad 1.*

46. Quinta regula est: Dicitio exclusiva non potest adungi termino personali respectu prædicati essentialis: unde falsæ sunt istæ: *Solus Pater intelligit: solus Filius creat: solus Spiritus Sanctus gubernat*: Potest tamen adungi respectu prædicati notionalis: Unde veræ sunt istæ: *Solus Pater generat: solus Filius generatur: solus Spiritus Sanctus spiratur*.

47. Dices: In hac Christi Domini Matt. 11. *Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius*: adjungitur dicitio exclusiva *Nemo* termino personali respectu prædicati essentialis, qualis est Patris, & Filii notitia; & tamen propositio est vera, licet ab ea notitia excludatur Spiritus Sanctus; ergo &c. Respondeo cum D. Thom. 1. p. q. 31. a. 4. ad 2. D. Bonaven. in 1. dist. 21. art. 2. q. 2. terminum *nemo* distribuere pro Natura, non pro Persona, ideoque vera est illa: *Nemo novit Filium, nisi Pater*, quia cum terminus *Nemo* distribuatur pro Natura intellectuali, solum excludit aliud essentialiter, & non alium personaliter: hæc autem est falsa: *Solus Pater novit Filium*, quia cum terminus *solus* distribuatur pro Persona, excludit alium personaliter.

48. Sexta regula est: Nomina partiitiva, *omnis, aliquis, quilibet, quicumque, nullus*, non rectè tribuuntur in divinis termino essentiali: Unde nefas est dicere: *Omnis Deus*: ut ait Caiet. 1. p. q. 29. art. 4. ad 3. Et ratio est, quia per hujusmodi nomina indicaremur, plures esse Deos. Dixi tamen termino essentiali, nam si tribuantur termino personali, rectè dices: *Omnis Persona creat: Aliqua Persona generat: Quilibet Persona intelligit: Nulla Persona discurrit*.

49. Septima regula est: In divinis utendum vocibus non solum importantibus unitatem Essentialiæ, sed etiam pluralitatem Personarum: ita tamen cautè, ut voces significantes pluralitatem non referantur ad unitatem Essentialiæ: aut è contra significantes unitatem referantur ad Personas. Unde falsæ sunt hæc: *Deus est ter Deus: est geminus Deus: est ter unum: est tria*; quia numerus immediatè refert Essentialiæ. Istæ tamen sunt veræ: *Deus est ter unus: est trinus: est tres: est Trinitas: est trium*: quia numerus immediatè refert Personas.

50. Advertes hic, nomen *Trinitas* ex præscripto Patrum, & Scholasticorum maximè accommodari ad hoc mysterium significandum; siquidem ut ex D. Isidor. notavit Magist. in 1. dist. 24. ex vi etymologiæ significat trium unitatem; sicque translatum ad Deum significat, non solum numerum Personarum, illumque de formali, sed etiam unitatem Essentialiæ, licet in obliquo. Unde quando dicitur: *Unitas in Trinitate, & Trinitas in unitate*: solum explicite significatur, quod implicite significat nomen *Trinitas*: Sicut igitur solius Dei proprium est, esse tres Personas ejusdem Essentialiæ, ita soli Deo propriè convenit hoc nomen *Trinitas*.

51. Hinc colliges primò, falsas esse has: *Deitas est trina: Trinitas est trina*; siquidem in prima triplicatur Deitas; in secunda autem triplicatur ipsa Personarum Trinitas; est enim sensus: *In Deo sunt tres Personarum Trinitates*: quod est falsum. Ne-

que dicas in Hymno Festi Corporis Christi dici: *Terrina Deitas*: statim enim subiungitur: *unaque poscimus: ubi vox una temperat vocem trina*, ut supponat pro Personis.

Colliges secundo, has esse veras: *Unitas est Trinitas: Deus est Trinus*: prima enim est D. Aug. lib. *Meditat. cap. 30*: ibi: *O una Trinitas, & trina unitas Deus*. Deinde cum *unitas* non solum supponat pro unitate Naturæ, sed etiam Personarum; sunt enim tres Personarum unitates, rectè dici potest: *Unitas est trina*. Dices: Hæc: *Deitas est trina*: est falsa; ergo etiam hæc: *Deus est trinus*. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia nomine *Deus* ex modo significandi supponitur pro Personis: at verò *Deitas* solum supponit pro Essentiali, sicque nisi addatur aliquid, quod temperet vocem *Trina*, ut supponat pro unitate Essentialiæ, addita Deitati ipsam Deitatem multiplicat, efficitque sensum falsum.

Inferes: Ergo sicut *Deus* potest dici *Trinus*, aut *Trinitas*, poterit etiam dici *triplex*. Respondeo negando illationem: tum quia contrarium docet Concil. Toletan. 11. in *Confess. Fidei*: *Non triplex, ait, Trinitas, & dici, & credi debet: tum quia nomina Trinitas, & Trinus sunt usu Theologorum accommodata ad significandam simul & unitatem Essentialiæ, & numerum Personarum, quam significationem non habet nomen Triplex, nisi expressè referatur ad notionalia; tunc enim sine periculo dices: In Deo est triplex Persona: quadruplex relatio: duplex processio: gemina spiratio activa, & passiva. Ita D. Thom. q. 10. de potent. art. 2. Sic etiam licet, non absolute de Deo, sed de Personis dicere: In Deo est multiplex relatio: multiplicitas notiorum, aut Personarum: ex D. Aug. lib. *Meditat. cap. 37*. Nunquam tamen, neque cum expressa limitatione ad notionalia sunt admittenda in Deo nomina *Trinarius*, aut *Triformis*. Neque dicas in hymno Pentecost. appellatur Spiritus Sanctus *Septiformis*: hoc enim solum de eo dicitur in ordine ad effectus ad extra, qui ei appropriantur tanquam Authori sanctificationis.*

Octava regula est: Notionalia prædicantur de nominibus essentialibus concretis, de quibus à fortiori prædicantur essentialia. Ita colligitur ex D. Thom. 1. p. q. 29. art. 4. Patet, quia concretum essentiali ex modo significandi supponit pro Personis; importat enim Deitatem ut in habente, live in supposito, licet non in hoc, aut illo determinatè: sicut *homo* importat humanitatem ut in habente, cum supponat pro individuū naturæ humanæ, licet non pro hoc, aut illo determinatè; ergo de tali concreto possunt prædicari notionalia, & à fortiori essentialia; siquidem cum notionalia sint actus personales, possunt prædicari de nominibus Personas significantibus.

Hinc colliges, has esse veras: *Deus generat: Deus generatur: Hic æternus spirat: Hic immensus spiratur: Deus refertur ad Deum: Deus relativè opponitur Deo*. Dices: Hæc sunt falsæ: *Deus non generatur: Hic æternus, aut immensus non spiratur: Deus non refertur ad Deum: Deus relativè non opponitur Deo*; ergo etiam illæ erunt falsæ. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia affirmativa (quales sunt illæ,) ut sit vera, opus non est, quod universaliter conveniat subjecto secundum omnia, in quibus reperitur ipsum subjectum, sed satis est, si ei conveniat in uno tantum supposito existenti, ut convenit in prædictis propositionibus affirmativis: at verò negativa (quales sunt istæ,) ut sit vera, secundum nullum suppositum debet

debet ei convenire, cum negatio sit malignantis naturæ, & omnia neget. Patet, nam reproductio Petro in duobus locis, hæc: *Petrus scribit*: erit vera, si Petrus in uno loco tantum scribat: hæc autem falsa: *Petrus non scribit*: nam ut esset vera, debebat in nullo loco scribere. Confirmatur, quia sic etiam sunt falsæ istæ: *Filius Dei non est mortuus*: *non est sepultus*: licet possint verificari de Natura Divina: ut enim essent veræ, debebant etiam verificari de Filio Dei secundum naturam humanam.

56. Nona regula est: Nulla actio, sive notionalis, sive essentialis significata per verbum exercitum, sive in actu exercito, potest prædicari de terminis essentialibus, aut personalibus sumptis in abstracto, nisi talis actio sit formaliter à tali principio. Patet ex illo principio Logicorum: *Omnia verba, excepto substantivo sum, es, est, sunt, adjectiva, & applicata subiecto reddunt sensum formalem.*

57. Hinc colliges, has esse falsas: *Deitas generat*: *Essentia refertur*: *Intellectus spirat*: *Voluntas intelligit*: *Immensitas creat*: *Misericordia punit*: *Iustitia misereatur*: liquidem enunciatur actio de subiecto sumpto in abstracto, cujus actionis subiectum ipsum non est principium formale illius, sed solum identicum: has autem esse veras: *Intellectus intelligit*: *Voluntas vult*: *Omnipotentia creat*: *Sapientia gubernat*: *Bonitas beneficit*: siquidem in illis enunciatur actio de subiecto sumpto in abstracto, cujus actionis subiectum ipsum est illius formale principium.

58. Decima regula est: Omnis actio significata per nomen, aut verbum solum in actu signato, potest prædicari de quacumque perfectione Divina significata sive in concreto, sive in abstracto; siquidem actio prout sic non sumitur per modum adjectivi, sed per modum substantivi; ac proinde non reddit sensum formalem, sed identicum, ideoque ad ejus veritatem sufficit sola identitas prædicati cum subiecto. Unde hæc sunt veræ: *Deitas est generatio*: *Deitas est spiratio*: *Essentia est relatio*: *Intellectus est volitio*: *Voluntas est intellectio*.

59. Undecima regula est: Perfectiones, quæ in suo conceptu involvunt secundam intentionem, non possunt de se mutuo, neque de aliis perfectionibus prædicari. Patet, quia hujusmodi perfectiones prout sic non prædicantur solum secundum perfectionem realem, quam dicunt ut substractum, sed etiam secundum eam intentionem, quam simul important; atqui secunda intentio unius non est secunda intentio alterius; ergo falsa est prædicatio unius de alia, aut de aliis, in quibus nulla secunda intentio includitur. Unde falsæ sunt hæc: *Attributum Sapientie est Attributum Bonitatis*: *Attributum Iustitie est Attributum Misericordie*: sicque de aliis.

60. Duodecima regula est: Præpositiones, quæ dicunt habitudinem termini ad principium productivum solum possunt tribui Personis procedentibus respectu producentium. Ita *D. Thom. 1. p. q. 41. art. 3.* Patet, quia nullus potest se ipsum producere. Unde falsæ sunt istæ: *Deitas est ex Deitate*: *Essentia ab Essentia*: *Sapientia ex Sapientia*. Hæc autem sunt veræ: *Filius est à Patre*: *Spiritus Sanctus ex utroque*: *Filius est de Substantia Patris*: Aliquæ aliæ regulæ poterant hic assignari, quas non assignamus, quia hæc ut præcipuè sufficient, ut rectum loquendi modum in hac materia teneamus. Igitur sit:

SECTIO IV.

De Constitutione Divinarum Personarum.

UM ratio Essentia præcisè sumpta non vendicit in divinis rationem Personæ, profitemur enim unam Essentiam, & tres Personas; & in his aliunde includatur Essentia; ut potè quæ verè sunt Deus, hic agendum nobis est de constitutione harum Personarum: Pro qua sit:

Difficultas 1. Utrum in Personis Divinis detur constitutio; proprietatibus; Personalibus constituantur? Affirmativè. Ita *Magist. in 1. dist. 26. & 27. Alexand. 1. p. q. 68. memb. 2. & 3. a. 6. Albert. 1. p. q. 39. memb. 2. a. 1. D. Thom. 1. p. q. 40. art. 2. & 3. & in 1. dist. 26. q. 2. a. 2. Henricus p. 2. a. 55. q. 1. ad 3. D. Bonav. in 1. dist. 26. a. unic. q. 4. & dist. 33. a. 1. q. 1. & 2. Richard. in 1. dist. 26. a. 3. q. 1. & 2. Durand. in 1. dist. 26. q. 2. num. 7. Scot. ibid. q. 1. Aureol. Carthusian. Egid. Major. Argentin. Ocham. Gabr. Marsil. & alii, quos citat & sequitur P. Ruiz d. 86. de Trinit. sect. 2. n. 1. P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 1. n. 3. P. Molin. 1. p. q. 40. a. 2. d. 1. P. Arrub. d. 111. cap. 2. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 6. n. 8. P. Vasq. 1. p. d. 158. cap. 5. P. Amicus d. 20. sect. 1. n. 11. P. Arriaga d. 51. sect. 3. n. 14. & alii. Probatur primò autoritate Concil. Lateran. cap. Firmiter, de Sum. Trinit. ibi: *Hæc summa Trinitas secundum communem essentiam individua, secundum personales proprietates discreta.* Et Concil. Florent. sess. 18. ibi: *Ira ut Persona constet ex substantia, & proprietatibus.* Et sess. 19. *Persona, inquit, constat ex divina substantia, & proprietate.* Et 6. Synodus Constantinopolit. actio. 11. Deum appellat subsistentiis, proprietatibus intellectualibus semorum, subsistentibus numero divisibilibus. Et Ecclesia in Præfatione de Trinit. canit: *Et in Personis proprietates; ergo &c.**

Probatur secundò autoritate Sanctorum Patrum. D. Dionys. de Divin. Nomin. cap. 2. *Distincta, ait, & propria sunt Patris nomen, quod Essentiam superat, & res ipsa, Filius, ac Spiritus.* D. Basil. hom. 28. contra Sabellianos. *Ut igitur, ait, perspicua tibi sit Personarum proprietates, & differentia, numerat seorsum Patrem, seorsum quoque Filium.* D. Athan. dialog. 1. de Trinit. *Pater, inquit, est proprium Patris, Filius est proprium Filii, & esse Spiritum Sanctum Dei est proprium Spiritus Sancti.* D. Ambr. in Symbol. Apostolor. cap. 10. ad illud Joan. 10. *Ego, & Pater unum sumus.* Unum dixit, inquit, propter Naturam Deitatis: Sumus propter Personarum proprietates. D. Aug. lib. 3. contr. Maximin. cap. 10. fin. *Propter, ait, uniuscujusque proprietatem tres Personæ sunt.* Idem habet serm. 38. de tempor. & lib. 83. quæst. q. 69. D. Fulgent. de Fide ad Petrum cap. 1. *Pater, ait, Filius, & Spiritus Sanctus Personarum sunt ab invicem proprietate distincti.* Idem habent Gregor. Nyssen. lib. ad Ablabium. D. Nazian. orat. 1. n. 71. & orat. 32. ad 150. Episcopos, & orat. 37. D. Cyril. Alexand. lib. 1. dialogor. de Trinit. Theodoret. D. Anastas. D. Isidor. D. Hilari. lib. 4. de Trinit. & lib. 11. & 12. D. Justin. quæst. 17. ad Orthodoxos. D. Cyprian. Tertull. lib. contra Praxeam cap. 2. & alii, quos videre licet apud P. Ruiz cit.

Probatur tertio ratione, quia de Fide est, Personas Divinas esse unum, & esse distinctas; ergo habent in quo conveniunt, nempe Essentiam omnibus

omnibus communem; & habent aliquid sibi proprium, sive proprietates per quas differunt; alioqui secundum se totas convenirent, & secundum se totas differrent, quod ex terminis est impossibile. Confirmatur, quia si Pater v. g. non constituitur aliquo modo Naturâ, tanquam aliquo communi, & Paternitate tanquam aliquo sibi proprio, nullo modo Paternitas erit distincta à Natura; sicque verum erit dicere: *Pater, & Filius conveniunt Paternitate, & differunt Naturâ*; siquidem omnino idem esset ratio conveniendi, & differendi; hoc autem est erroneum; ergo &c.

65. Oppositum docuit Præpositivus, qui, ut refert D. Thom. hic q. 40. art. 1. & q. 32. art. 2. & P. Soar. cit. cap. 1. n. 1. negavit esse in Deo hujusmodi proprietates, per quas Personæ Divinæ distinguantur, & constituantur, sed se ipsis constitui, & distinguui. Quam doctrinam postea secutus est Greg. in 1. dist. 22. q. 1. Hanc tamen Sententiam dicit plusquam fallam P. Soar. cit. n. 2. fallam, & improbabilem P. Tanner. cit. n. 4. & temerariam P. Ruiz cit. sect. 1. n. 5. sed pro illa adhuc:

66. Argues 1. Quælibet Persona Divina est omnino simplex; sed omnino simplici repugnat ex aliquo constitui; alioqui jam esset compositum, & non simplex; ergo &c. Respondeo negando minorem, & ejus probationem: simplicitati enim non opponitur constitutio, sed compositio; siquidem latius patet constitutum, quam compositum; nam licet omne compositum sit constitutum, non tamen omne constitutum est compositum. Et hujus ratio est, quia constitutio solum importat distinctionem plurium, quæ distinctio, saltem virtualiter datur in Deo, utpotè quæ fundatur in eminentia, & æquipollentia ad plura, quæ nullam dicit imperfectionem, imò maximam perfectionem in Deo: at verò compositio importat unionem perfectivi, & perfectibilis, quæ in Deo nullum habet fundamentum, cum omnia sint unum peridentitatem, & imperfectionem argueret in Deo, ut patet ex alibi dictis, & ex dicendis patebit.

67. Instabis: Non minus simplex est Persona, quam Essentia Divina; sed Essentia constituitur se ipsâ, & non aliqua proprietate; ergo &c. Respondeo data majori, negando minorem ob rationem assignatam. Dixi *data majori*, nam qui admittunt in Deo compositionem virtuales metaphysicam, dicunt enim hoc nihil aliud esse, quam continere eminenter compositionem, consequenter dicunt intra limites compositionis magis compositam esse Personam, quam Essentiam; siquidem hæc solum constat prædicatis absolutis; Persona autem, & absolutis, & proprietate. Attamen juxta nostram doctrinam alibi traditam, & solutionem proximè assignatam, solum sequitur Personam constitui per identitatem ex pluribus, quam Essentiam.

68. Argues 2. Si Personæ Divinæ non constituerentur se ipsis, sed proprietatibus, etiam sic constituerentur ex Essentia; hoc autem non est dicendum; alioqui Persona non posset de Essentia prædicari; siquidem constitutum, seu totum non potest prædicari de parte constituyente; ergo &c. Respondeo negando minorem, ad cujus probationem dicimus, Personam posse de Essentia prædicari in sensu identico, licet non in sensu formali, ut supra diximus: nam quando constitutum non est tale per unionem, sed per identitatem, possunt constituens, & constitutum mutuo prædicari in sensu identico, licet constituens formaliter ut constituens de constituto, neque è contra prædicari possit.

Argues 3. Si Pater v. g. constitueretur Paternitate tanquam proprietate, sequeretur habere principium sui esse; siquidem omne constituens est principium sui constitui; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando minorem, nullum enim est inconveniens, quod Pater habeat principium virtuale sui esse; siquidem hoc non est habere principium reale, aut productivum, aut formale per aliquam compositionem sui esse, quod implicat; sed constitui diversis prædicatis, quod non repugnat; sic enim etiam Natura Divina constituitur cognoscens per Cognitionem, & volens per volitionem sine ulla repugnantia.

Argues 4. Si Pater v. g. constitueretur Essentiâ, & Paternitate ut proprietate, cum hanc Filio non communicet, sequeretur non ei communicare totam substantiam, qua substantialiter constituitur, sed solum partem; hoc autem non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando sequentem: Pater enim communicat Filio totam substantiam, quatenus ei communicat omne absolutum, quod venit nomine substantiæ, licet non ei communique proprietatem substantialem, utpotè quæ Patrem constituit substantialiter in esse relativo, non autem absoluto. Imò in contraria sententia sequeretur, Patrem aut nullam substantiam communicare Filio; aut ei communicare etiam esse relativum; nam si differt à Filio secundum se totum sine ulla constitutione; aut communicatur Filio secundum se totum; aut secundum nihil; utrumque autem est hæreticum.

Argues 5. Si Personæ Divinæ constituerentur proprietatibus sibi propriis, per quas distinguuntur, Pater, & Filius non essent eadem res; siquidem diversum constitutum diversa res est; sed hoc est contra id, quod dicunt Concilia, & Sancti Patres; ergo &c. Respondeo Patrem, & Filium esse eandem rem secundum absolutum, quod dicunt Concilia, & Sancti Patres, non autem secundum relativum; sic enim sunt diversa res, sicut diversum constitutum, ut etiam dicunt Concilia, & Sancti Patres.

Argues 6. Constitutio entis per se, qualis est Deus in ratione Personæ, dicit rationem potentiam, & actus; in qua sola ratione sit unum per se; sed ratio potentialitatis repugnat in Deo; ergo etiam constitutio. Respondeo primò cum P. Recupit. lib. 2. q. 19. num. 3. negando minorem, si absolute loquatur; non enim repugnat Deo quælibet potentialitas, sed illa tantum, quæ recurrit cum contingentia, & involvit non esse, quatenus quod prout sic est in potentia, potest esse, & non esse; hæc enim potentia repugnat Deo, qui simpliciter, & necessario est: cum tamen Essentia Divina sit determinata ad subsistendum, sive ad Personalitatem, licet in ratione Essentiæ sit in potentia ad illas, nulla est imperfectio; siquidem cum talis potentialitas solum sit ad subsistendum determinatæ, & Essentia determinatè subsistat, nullum involvit non esse; ac proinde non tollit rationem actus puri, quæ constituit in eo, quod nullum involvat non esse.

Sed contra, quia ex hoc sequitur admittendam esse in Essentia Divina potentiam ad existendum; siquidem Essentia est etiam determinata ad existendum. Respondeo cum eodem P. Recupit. lib. 5. q. 15. n. 3. negando sequentem; diversa ratio est, quia potentia passiva ad existendum supponit potentiam activam à se distinctam, qua reducatur ad actum; sicut enim non existens non potest reddere existentem rem à se distinctam, ita neque se ipsam

ipsam; quod autem pendet à potentia activa distincta à se, eo ipso potest esse, & non esse, quantum est ex sua ratione, licet ratione causæ necessarii operantis, necessarii sit: Unde si Essentia Divina haberet potentiam ad existendum, iam involveret posse non esse, quod Deo repugnat: at verò non ita fit in potentia ad subsistendum; utpotè quæ non dicit ordinem ad potentiam activam distinctam, cum jam præsupponat Naturam existentem, à quâ necessarii fuit.

74. Confirmat exemplo Intellectus Divini, qui non admittitur in potentia ad actum intelligendi ex eo, quod talis potentia (si admitteretur) foret determinata ad intelligendum, & seipsam necessarii constitueretur in actu, sicque nullum involveret non esse; ergo similiter non debet admitti potentia ad subsistendum. Non placet, est enim diversa ratio, quia Intellectus Divinus, etiam in potentia, includit suum actum intelligendi in suo conceptu formali; nihil autem dicitur in potentia ad id, quod formaliter includit: at verò Essentia, cum non ita includat Relationes, indè est quod sit in potentia ad illas; hæc autem potentialitas repugnat in Deo, ut diximus: Undè:

75. Respondeo secundò negando majorem; neque enim ad veram constitutionem entis per se requiritur ratio potentia, & actus, sed satis est ratio naturæ, & termini, ut sit in Christo Domino, in quo ex natura humana, & subsistentia divina in ratione termini fit unum per se; & hoc idem reperitur in Essentia Divina, & Personalitatibus, quæ propriè non sunt actus, neque formæ ipsius Essentia, sed tantum termini; sicque neque Essentia habet rationem potentia respectu illarum, licet cum illis constituat Personam.

76. Instabis: Admissa constitutione in Personis divinis, quocumque modo sumatur, semper debet sumi Natura cum carentia Personalitatis, utpotè quam formaliter non includit, sicque cum potentia ad illam; ergo semper debet admitti in Deo potentialitas, quæ tamen ei repugnat. Respondeo primò repugnare Deo potentialitatem, quæ dicat carentiam actus, vel distincti ex natura rei, vel complementis, & perfectis aliquid esse in sua ratione illius entis, quod concipitur in potentia, qualis foret intellectio respectu Intellectus Divini, & existentia respectu Essentia, si conciperetur in potentia ad illas; siquidem carentia talis actus, & existentia supponeret imperfectionem, & perfectibilitatem in Intellectu, & Essentia: at verò Personalitates, cum sint actus complètes, & perfectes Naturam in alio, & non in eodem genere, nempe in genere Personæ, indè est quod potentialitas ad tales actus nullam dicit imperfectionem; sicque illam non dicit constitutionem. Respondeo secundò negando antecedens; licet enim Natura non includat Relationes formaliter, non idè concipitur in potentialitate ad illas, quia saltem eas continet eminenter, & ad illas ut terminos, quibus in ratione Naturæ subsistit, ordinatur, & non ut ad formas, quibus ut subjectum informetur, quod necessarium erat, ut diceretur habere potentialitatem ad illas, ut cernitur in creatis.

77. Argues 7. Si quævis Persona Divina præternaturam communem haberet suam proprietatem, cum nihil sit in Deo, quod Deitas non sit, proprietates hæc esset etiam Deitas; sed hoc non est dicendum; alioqui, cum essent tres proprietates diversæ, tres etiam essent diversæ Deitates præter illam omnibus communem, & unaquæque Persona posset dici alius Deus ab alia, sicut dicitur alia

Tom. I.

Persona; ergo &c. Resp. Deitatem solum convenire proprietatibus ratione Essentia, prout supra diximus: cum autem Essentia non multiplicetur ad multiplicationem Relationum, neque sic multiplicatur Deitas; ac proindè non potest dici dari in Deo tres Deitates, sicut non dicitur, dari in Deo tres Essentias.

Argues 8. Aut talis constitutio esset realis à parte rei; aut intentionalis, & per rationem: Non primum; siquidem proprietates, & Natura à parte rei sunt idem; ejusdem autem ad se ipsum non datur constitutio realis: Non secundum; alioqui constitutum erit quid fictum; siquidem tale est constitutum, qualis est constitutio; ergo &c. Respondeo argumentum hoc tangere difficultatem specialem, & hic specialiter examinandam: pro qua sit:

Difficultas 2. Utrum hæc constitutio Personarum Divinarum sit realis: an rationis? Dico 1. Personæ Divinæ non constituuntur proprietatibus à parte rei constitutione reali, aut modalis. Est contra Gilbertum Porretanum, de quo supra, asserentem Relationes divinas distingui ex natura rei realiter à Natura Divina, cujus error damnatus fuit in Concil. Rhemenf. ut supra vidimus. Et contra Durand. in 1. dist. 33. q. 1. & dist. 34. q. 2. docentem Relationes distingui à Natura distinctione ex natura rei modalis, cujus etiam sententiam supra rejecimus.

Probat, quia constitutio importat diversitatem plurium constituentium; sed in qualibet Persona non dantur plura realiter, neque modaliter; ergo neque constitutio realis, aut modalis. Confirmatur primò, quia sicut se habet distinctio, ita se habet constitutio; sed in Personis divinis non datur distinctio realis, neque modalis inter Naturam & Relationes, ut supra diximus; ergo neque constitutio. Secundò, quia in Divinis non datur compositio realis; ergo neque constitutio.

Dico 2. Personæ Divinæ non constituuntur proprietatibus solâ constitutione rationis. Est contra Capreol. in 1. dist. 26. quest. 1. art. 3. Ferrar. 4. contra gentes cap. 26. Cajet. 1. p. q. 40. a. 2. ad 1. P. Molin. 1. p. q. 40. art. 2. d. 1. P. Valent. 1. part. q. sua 14. punct. 2. P. Vasq. 1. p. d. 158. cap. 2. num. 5. quos citat & sequitur P. Ruiz d. 86. de Trinit. sect. 4. n. 5. & 6. Probat, quia in Persona Divina constare Naturâ, & proprietate non est aliquid fictum per rationem; siquidem à parte rei constat Naturâ communicabili, & proprietate incommunicabili; sicque à parte rei, neque est adæquatè communicabilis, neque adæquatè incommunicabilis; ergo illius constitutio ex Natura, & proprietate non est solius rationis. Confirmatur, quia Patres absolute docent, Personas Divinas constitui proprietatibus, ut supra vidimus; sed Patres non loquuntur, nec mentionem faciunt de constitutione rationis; neque hæc absolute est vera constitutio, sed ficta; ergo &c.

Dico 3. Personæ Divinæ constituuntur à parte rei constitutione virtuali, hoc est ita se habent intrinsecè, ac si realiter constituerentur. Ita P. Soav. lib. 7. de Trinit. cap. 3. n. 9. & cap. 7. n. 9. P. Arrub. d. 111. cap. 3. n. 12. P. Granad tract. 12. d. 1. P. Praeposit. q. 29. a. 4. dub. 1. num. 8. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 6. n. 32. Zuniga d. 15. dub. 3. P. Arriaga d. 51. sect. 3. n. 16. P. Compton. tom. 1. d. 58. sect. 1. n. 6. & alii. Probat, quia Personæ Divinæ aliquo modo constituuntur, ut patet ex dictis; sed non constituuntur realiter, neque modaliter, neque solum per rationem, & extrinsecè, ut diximus; ergo à parte

parte rei virtualiter intrinsecè. Confirmatur, quia in qualibet Persona Natura, & ejus proprietates distinguuntur à parte rei virtualiter intrinsecè, ut supra diximus; sed qualis est distinctio constituentium, talis est constitutio; ergo &c.

83. Objicies 1. Idem est constitutum, & distinctivum; sed proprietates distinguunt realiter Personas; ergo illas realiter constituunt. Respondeo Personas distingui quidem realiter proprietatibus, illis tamen realiter non constitui; licet enim idem sit constitutum, quod distinctivum, potest tamen esse distinctivum realiter, & constitutum virtualiter; siquidem distinctivum comparatur ad aliam Personam distinctam: at verò constitutum comparatur ad eandem Personam, quam constituit, à qua cum non distinguatur realiter, sed solum virtualiter ex natura rei, non realiter, sed solum virtualiter eam constituit. Patet in Petro v. g. qui distinguitur realiter à Paulo; & tamen in se non constituitur realiter ex natura communi, & differentia individuante, sed solum virtualiter per rationem.

84. Objicies 2. Talis est constitutio, qualis est distinctio plurium constituentium; sed Natura, & proprietates à parte rei sunt idem, & solum per rationem sunt plura; ergo solum per rationem constituunt Personam. Respondeo Naturam, & proprietates esse quidem à parte rei idem realiter, & solum per rationem esse plura formaliter; adhuc tamen esse plura à parte rei virtualiter, & sic constitutionem esse virtualemente à parte rei intrinsecè, & non per rationem.

85. Instabis: Ut se habent partes componentes ad compositionem; ita constituentes ad constitutionem; sed ejusdem ad se ipsum non datur compositio realis; ergo neque ejusdem ad se ipsum potest dari constitutio realis. Respondeo argumentum solum probare, constitutionem non esse realem defectu distinctionis realis; sicut non potest dari compositio realis absque distinctione reali inter partes componentes: cum tamen in Persona constituta dentur partes constituentes à parte rei virtualiter distinctæ, datur etiam constitutio à parte rei virtualis.

86. Objicies 3. Petrus v. g. constituitur naturâ, in qua convenit, & differentia, in qua differt à Paulo, solum constitutione virtuali extrinseca, seu rationis cum fundamento; ergo etiam Persona Divina, nempe Pater sic constituitur Naturâ, in qua convenit, & Paternitate, in qua differt à Filio. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia Petrus solum per rationem, & non à parte rei constituitur actu naturâ communi, aut communicabili, & differentia incommunicabili: Unde sicut solum per rationem cum fundamento convenit in natura, & simpliciter differt, ita ejus constitutio ex natura, & differentia solum est per rationem cum fundamento: at verò Persona Divina constat Natura singulari actu communicabili à parte rei, & proprietate actu à parte rei incommunicabili, quod stare non potest absque constitutione à parte rei, saltem intrinsecè virtuali.

SECTIO V.

Utrum in Personis Divinis admittatur compositio: iisdemque proprietatibus distinguantur, quibus constituuntur?

DIFFICULTAS 1. Utrum in Personis Divinis admittenda sit compositio, sicut admittitur constitutio? Advertes primò non esse quæstionem, an omnes tres Divinæ Personæ component numerum ternarium, jam enim diximus Trinitatem esse quid simplex; siquidem cum omnes tres Personæ sint idem in Essentia Divina, non est admittenda compositio, quæ quidem simplicitatem minueret. Accedit, quia si hoc totum componeretur ex Personis tanquam ex partibus, sequeretur, Personam esse aliud, & aliud, & vendicare distinctas Essentialias, ut se habent materia, & forma ad compositionem realem, quæ quidem ratione utuntur Patres ad statuendam simplicitatem divinam; ergo cum Personæ includant Essentialiam, non possunt vendicare rationem partium, quæ semper sunt aliud à toto, & inter se.

Advertes secundò, quæstionem solum procedere de qualibet Persona. Utrum scilicet in illa admittenda sit compositio ex Natura, & Personalitate; non quidem realis; siquidem cum ibi non detur distinctio realis, neque etiam dari possit compositio realis, sed procedit quæstio de compositione rationis. Hoc posito.

Negativa conclusio tenenda est. Ita D. Nazian. or. 32. & 35. D. Irenæus lib. 2. adversus hæres. cap. 44. D. Justin. q. 129 ad Orthodoxos. D. Athan. dialog. 1. contra Gentes. D. Basil. 1. contra Eunom. D. Chrysost. serm. de Trinit. D. Aug. lib. 6. de Trinit. cap. 6 & 7. & lib. 11. de Civit. cap. 10. D. Ambr. in symbol. cap. 1. & lib. 1. de fide cap. 7. D. Fulgent. ad objectionem Ariænor. respons. ult. D. Bernard. lib. 5. de considerat. ad Eugenium. Magist. in 1. dist. 19. & 24. D. Thom. 1 p. q. 30. a. 1. ad 4. D. Bonav. in 1. dist. 19. p. 2. q. 1. q. 2. Richard. ibidem dist. 19. q. 3. q. 2. Carthusian. dist. 19. q. 3. Durand. ibid. q. 4. Aureol. dist. 19. p. 2. q. 5. P. Ruiz d. 38. sect. 1. n. 6. P. Arrub. d. 111. cap. 4. num. 16. Probatur, quia compositio propriè sumpta, prout addit supra constitutionem, non solum dicit distinctionem compositi à partibus, & partium inter se, sed etiam dicit dependentiam ab ipsius partibus, & perfectibilitatem in ordine ad illas; sed in divinis implicat quævis dependentia & perfectibilitas; ergo etiam compositio. Vide quæ diximus in Phys. tr. 2. d. 2. a. n. 238.

Dicent, compositionem rationis præscindere à ratione dependentiæ. Sed contra primò, quia sublatâ dependentiâ, jam non erit compositio, sed pura constitutio. Secundò, quia compositio realis dicit dependentiam realem; ergo compositio rationis dicit dependentiam rationis. Confirmatur, quia compositio realis ex eo, quod talis sit, non præscindit à dependentia reali; ergo compositio rationis ex eo, quod talis sit, non præscindit à dependentia rationis.

Oppones 1. cum P. Vasq. 1. p. d. 121. cap. 3. n. 11. Componere nihil aliud est, quam simul cum alio aliquid ponere; sed in Persona Divina concipimus Essentialiam simul positam cum Paternitate, quæ distinguimus

distinguiamus; ergo in Personis datur compositio rationis. Resp. negando maiorem; compositio enim, prout addit supra constitutionem, dicitur intrinsecam dependentiam rei compositæ à partibus componentibus; implicat autem, quod nos apprehendendo Personam Divinam simplicem, & independentem, illam concipiamus cum dependentia à partibus componentibus, etiam per rationem; licet enim compositio, sive dependentia rationis non pugnet cum simplicitate & independentia reali, quæ est in Deo à parte rei; pugnat tamen cum simplicitate, & independentia objectiva per rationem; Deus autem, sive Persona divina, neque per rationem debet concipi cum dependentia; alioqui cum imperfectione conciperetur.

92. Oppones 2. Distinctio rationis bene compatitur cum unitate Dei; ergo etiam compositio rationis cum illius simplicitate. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia fundamentum distinctionis in Deo est eminentia, quæ perfectionem dicit, ideoque stare potest cum perfecta unitate Dei; at verò fundamentum compositionis est potentialitas, sive perfectibilitas, quæ dicit imperfectionem in parte perfectibili; sicque implicat cum simplicitate Divina. Vide in Phys. loco cit.

93. Difficultas 2. Utrum Personæ Divinæ iisdem proprietatibus distinguantur, quibus constituuntur? Affirmativè. Ita Henricus quodlib. 5. q. 9. Barchon. in 1. dist. 13. q. 1. Scot. in 1. dist. 11. q. 2. Gregor. ibid. q. 1. art. 2. Gabr. q. 2. art. 2. & 3. Carthusian. dist. 11. q. 2. Richard. art. unico q. 2. Aureol. P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 4. num. 2. P. Valent. 1. p. q. 10. punct. 3. P. Tanner. 1. p. d. 4. q. 3. dub. 6. n. 13. P. Ruiz d. 68. de Trinit. sect. 8. n. 6. P. Mol. 1. p. q. 36. art. 2. d. 3. §. secundo modo. P. Compton. rom. 1. d. 38. sect. 2. num. 1. P. Granad. tract. 12. d. 2. Egid. d. 4. dub. 6. & alii. Probatur primo auctoritate Concil. Florent. orat. pro unione: ibi: Per relationes distinguuntur, per quas etiam constituuntur Personæ Divinæ. Confirmatur ex Patribus passim docentibus, idem esse distinctivum, & constitutivum Personarum; ergo &c.

94. Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia constitutivum cuiusque entis est, quod illud constituit unum in ratione entis; sed illud dicitur unum, quod est indivisum in se, & divisum à quovis alio; ergo implicat esse constitutivum speciale, & non esse distinctivum; ergo Personæ Divinæ per illud specialiter distinguuntur, per quod specialiter constituuntur. Confirmatur terminis non significativis, quia nulla alia ratio potest assignari, cur v. g. A. non sit B. nisi quia A. constituitur A. per id, quod non constituit B; ergo per id, quo constituitur res, etiam distinguitur, sive ejus constitutivum est illius distinctivum.

95. Secunda ratio est, quia Personæ divinæ constituuntur propriis substantiis; sed iisdem etiam distinguuntur; alioqui non essent tres termini incommunicabiles, hoc est realiter distincti; ergo &c. Tertia ratio est, quia Pater constituitur Paternitate, & Filius Filiatione, & Spiritus Sanctus Spiritatione passiva; sed etiam per illas distinguuntur; ergo iisdem proprietatibus distinguuntur, quibus constituuntur. Probatur minor, quia distinguuntur per id, in quo opponuntur; sed opponuntur in prædictis proprietatibus; siquidem Paternitas opponitur Filiationi, & è contra; & utraque Spiritui Sancto, saltem remotè, & radicaliter: tunc quia Spiritus Sanctus, prout procedit exigit oriri à duplici supposito, quod supponit constitutum, & incommunicabile: tunc quia alioqui non posset assignari ratio, cur Paternitas, Filiatione, & Spiratio passiva distinguerentur realiter: tunc denique quia alioqui Paternitas, & Filiatione communicarentur Spiritui Sancto; siquidem quæ non opponuntur, communicantur; ergo &c.

Quarta ratio est, quia de ratione ultimi constitutivi alicujus rei est determinare prædicatum illius commune, non relinquendo illud indifferens, & commune aliis; sed si talis res non distingueretur ab aliis, jam communicaret cum illis; ergo per quam rationem sit non communis aliis, per eandem sit ab illis distincta; sed sit non communis per rationem, per quam determinatè constituitur; ergo per eandem distinguitur ab aliis, & constituitur in se; ergo Personæ Divinæ iisdem proprietatibus distinguuntur, quibus constituuntur.

Oppositum tenent Durand. in 1. dist. 11. q. 2. ad 2. & dist. 12. n. 23. & 24. Capreol. in 1. dist. 11. art. 2. Ferrar. 4. contr. gent. cap. 24. & 26. Caiet. 1. p. q. 36. art. 2. Canar. ibid. Bannez. Argent. in 1. dist. 27. q. 1. art. 3. P. Molin. 1. p. q. 36. art. 2. d. 3. §. præcipua difficultas. P. Vasq. 1. p. d. 147. cap. 7. n. 34. & cap. 8. & alii apud P. Ruiz cit. n. 2. pro quibus: Obijcies 1. Illud principium per id res distinguitur, per quod constituitur, solum est verum, ubi constitutio est realis; sed talis non est constitutio Personarum divinarum; ergo &c. Respondeo primò data majori, negando minorem, in qua falsè supponitur, constitutionem Personarum esse solius rationis, quod supra negavimus num. 81. licet enim non sit à parte rei realis, est tamen à parte rei virtualiter, ut supra divimus n. 82.

Respondeo secundò negando maiorem; tale enim principium etiam est verum in constitutione rationis; nam species per rationem constituitur; & tamen differentia illius, quæ constituitur, eam simul distinguit. Accedit, quod, ut Persona constituta, nempe Pater distinguatur per Paternitatem ab omni alio, nihil facit, quod Paternitas sit distincta, aut indistincta realiter ab Essentialia.

Obijcies 2. Licet principium illud valeat in rebus absolutis, non ita valet in relativis; siquidem relatio solum distinguit ab opposito; sed Personæ divinæ constituuntur Relationibus; ergo per illas non distinguuntur. Respondeo negando maiorem, & ejus probationem; nam sicut res absoluta per id, quo constituitur in se, distinguitur ab omni alio, quod ipsa non est; ita etiam distinguitur relativa. Pater in paternitate creata, quæ non solum distinguitur relativè à filiatione sibi opposita, sed etiam ab omni alio, quod ipsa non est, nempe à nigredine, albedine, &c. verè enim dicimus: paternitas non est albedo: & verè etiam intelligitur, paternitatem existere, quin existat albedo, quæ sunt signa distinctionis realis; undè sic etiam Paternitas in Divinis, non solum distinguitur relativè à Filiatione sibi opposita, sed etiam ab omni alio. Confirmatur, quia Personæ divinæ constituuntur per relationes tanquam per Personalitates; sed de ratione Personalitatis est, quod sit incommunicabilis alteri termino; ergo per relationes distinguuntur Personæ divinæ, non solum à sibi oppositis, sed etiam ab omni alia Persona.

Obijcies 3. Natura humana Petri v. g. distinguitur realiter à natura humana Pauli; & tamen talis

talís distinctio non ei provenit à rationali, per quod constituitur; ergo illud principium: *per id res distinguitur, per quod constituitur*: non est verum. Respondeo negando consequentiam: rationale enim non est ultimum constitutivum Petri, sed hominis, cuius etiam est distinctivum: & sic est petreitas distinctivum Petri, sicut est illius constitutivum. Undè Hypostasis divina absolute non est distinctiva Patris v. g. sed talis Hypostasis, nempe Paternitas.

101. Obijcies 4. Personæ divinæ constituuntur subsistentiis, & distinguuntur Relationibus; sed subsistentia, & Relatio sunt formalitates diversæ; ergo Personæ divinæ non distinguuntur per id, quo constituuntur. Respondeo primò subsistentias, & Relationes non distingui virtualiter intrinsecè, neque esse in se formalitates diversas, sed solum distinguì quoad nos secundum conceptus magis, aut minus expressos: sicque constitui subsistentiis expressè, est constitui Relationibus confusè; & distinguì Relationibus expressè, est distinguì subsistentiis confusè.

102. Respondeo secundò data majori, & minori, negando consequentiam; dato enim, quod subsistentia, & Relatio sint formalitates diversæ per rationem propriè distinctæ, saltem metaphysicè, adhuc Personæ divinæ distinguuntur formalitatibus subsistendi, quibus constituuntur, prout hæc sunt identicè Relationes, & mutuo cum illis convertibiles; de hoc tamen plenius infra.

103. Obijcies 5. Filius in divinis constituitur Filiatione; & tamen per illam non distinguitur ab Spiritu Sancto, ab illo enim distinguitur per productionem, nempe spirationem activam; siquidem si illum non produceret, ab illo non distingueretur juxta communioem sententiam, de qua infra; ergo non distinguitur per id, quo constituitur. Respondeo primò negando minorem; falsò enim supponitur, Filiationem non esse idem cum productione; cum ergo sint idem, & Filius distinguatur ab Spiritu Sancto per productionem, verum adhuc est ab illo distinguì per id, quo constituitur.

104. Respondeo secundò negando eandem minorem: Pater enim, & Filius distinguuntur ab Spiritu Sancto, non solum spiratione activa, sed etiam Paternitate, & Filiatione; nam licet spiratio activa sit formalis, & immediata oppositio spirantis ad spiratum; Paternitas tamen, & Filiatione etiam sunt respectu Spiritus Sancti oppositio radicalis, & mediata, quatenus sunt termini incommunicabiles, constituunt principium quod spirativum, & mutuo convertuntur cum spiratione activa, quam necessariò exigunt, & ratione cujus opponuntur etiam spirationi passivæ. Undè licet Spiritus Sanctus, si à Filio non procederet, ab illo non distingueretur, esset quia in eo eventu, non solum non daretur oppositio formalis, sed neque daretur oppositio illa radicalis, nempe talis Paternitas, & Filiatione, qui exigerent spirationem activam, cum qua converterentur.

105. Instabis: In eo eventu impossibili, quo Spiritus Sanctus non procederet à Filio, adhuc Filius verò constitueretur illa Filiatione, licet diversà ab hac, quam de facto habet; & tamen per illam sic constitutus non distingueretur realiter ab Spiritu Sancto; ergo principium constitutivum non est distinctivum. Respondeo nos non affirmare, principium constitutivum debere necessariò esse distinctivum, sed solum dicere, dato, quod res

constituta distinguatur, debere distinguì per id, per quod constituitur: cum autem in ea suppositione impossibili Filius non distingueretur ab Spiritu Sancto, sed esset idem cum illo, ut de facto est idem cum Essentia, nihil mirum, quod illius constitutivum non sit ejus distinctivum, neque distinguatur ab Spiritu Sancto in facta suppositione per Filiationem, sicut modò de facto dicimus non distinguì ab illo per Essentiam, cum qua est idem.

Obijcies 6. Si Filiatione, quia à parte rei includit spirationem activam, distinguitur radicaliter ab Spiritu Sancto, & spiratione passiva, etiam sic ab illa distinguitur Essentia, utpotè quæ etiam includit ipsam spirationem activam; sed hoc non est dicendum; ergo neque illud. Respondeo negando majorem quoad secundam partem; diversa ratio est, quia oppositio, ac proinde distinctio realis, quæ in oppositione fundatur, est prædicatum repugnans Essentiæ, utpotè essentialiter communicabilis, & idem cum omnibus Relationibus, ideoque licet sit idem cum spiratione activa, quæ opponitur passivæ, ex illa non participabit prædicatum oppositionis, & distinctionis, quod ei repugnat: at verò respectu Filiationis non est prædicatum repugnans, utpotè incommunicabilis, sicque poterit ei convenire ratione spirationis activæ, quam includit.

Obijcies 7. Spiratio activa non distinguitur à Paternitate, neque mediante Filiatione, quam tamen exigit essentialiter; ergo neque Paternitas, & Filiatione distinguuntur realiter ab Spiritu Sancto, etiam mediante spiratione activa, licet illam necessariò exigant. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia spiratio activa, utpotè communicabilis Patri, & Filio, non exigit Filiationem, ut per illam opponatur Patri, & ab illo distinguatur, sed ut per illam complexatur in ratione principii spirativi partialis: at verò Paternitas, & Filiatione, utpotè incommunicabiles, postulant spirationem activam, ut per eam formaliter opponantur passivæ, & ab Spiritu Sancto distinguantur. Accedit, quod spiratio activa non exigit essentialiter esse terminum Paternitatis; exigunt tamen Paternitas, & Filiatione respectu spirationis passivæ.

Instabis: Natura Divina etiam exigit spirationem activam, imò & alias Relationes oppositas; & tamen non idè distinguì Personas radicaliter; ergo licet Paternitas, & Filiatione exigant spirationem activam, non idè distinguunt Patrem, & Filium ab Spiritu Sancto radicaliter. Respondeo distinguendo majorem: Natura Divina exigit spirationem activam, & alias Relationes oppositas ut quid communicabile, & non ultimò terminatum; concedo majorem: ut terminus ultimus, seu ut suppositum incommunicabile; nego majorem; sola autem exigentia suppositi propter incommunicabilitatem alteri supposito includit oppositionem radicaliter. Et hujus ratio est, quia Natura Divina ita exigit spirationem activam, ut simul exigit passivam: at verò Paternitas, & Filiatione ita exigunt spirationem activam, ut quia sunt subsistentiæ, respuant spirationem passivam.

SECTIO VI.

Utrum Proprietates constituentes,
& distinguentes Personas sint
absolutæ: an Relativæ?

109. **P**ERSONAS Divinas constitui proprietatibus absolutis tenuit *Guillerm. Paviens. tract. de Trinit. Ripa* in 1. dist. 26. & 27. & alii apud Doctores infra citandos, & hanc sententiam ut probabilem voluit defendere *Scot. in 1. dist. 26. q. 1. §. Tertia opinio*; eandemque secuti sunt aliqui Recentiores, quos tacito nomine refert *P. Ruiz d. 87. de Trinit. sect. 1. n. 9.* Advertes tamen prædictos Authores non negare in Deo Relationes reales, quibus Personæ divinæ formaliter opponuntur, & distinguuntur, sed in qualibet proprietate distinguere rationem formalem subsistendi à ratione formali originis, & Relationis, dicereque Personas divinas constitui per illam primam formalitatem tanquam per aliquid absolutum, cui superadvenit ratio originis, & Relationis.

110. Hanc tamen sententiam appellavit Bannez hæreticam: Carthusian. erroneam: *P. Ruiz* temerariam, periculosa, & errori proximam: Idem sentit *P. Arrub. licet P. Soar.* solum illam dicat improbabilem; & *P. Vasq.* non posse damnari, si loquatur de solo constitutivo, non autem de distinctivo; siquidem putat hæc esse separabilia. Ego autem perfectis authoritatibus, & rationum momentis exilimo esse prorsus periculosa, & ejus tamen fundamenta infra proponam, & dissolvam: Igitur:

111. Conclusio sit: Proprietates constituentes Personas Divinas non sunt absolutæ, sed relativæ. Ita *D. Thom. 1. p. q. 40. art. 2. & de potent. q. 8. art. 3. Durand. in 1. dist. 26. q. 1. n. 14. Caiet. Bannez. Canar. P. Molin. P. Valent. ad locum cit. D. Thom. Richard. Ocham. Gabr. Egid. Henricus, P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 5. n. 5. P. Vasq. 1. p. d. 158. cap. 5. P. Arrub. d. 111. cap. 5. d. 21. R. Ruiz d. 87. de Trinit. sect. 2. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 6. n. 15. P. Preposit. q. 29. art. 4. dub. 1. P. Amicus d. 20. sect. 2. num. 32. P. Arriaga d. 51. sect. 3. num. 17. P. Granad. tract. 12. d. 3. sect. 4. P. Compton. tom. 1. d. 58. sect. 2. n. 5. & alii apud citatos. Probatur 1. auctoritate Sacre Scripturæ *Matth. 28. 10. ibi: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: ubi Christus Dominus propriis nominibus, ut notant Patres, Personas divinas significavit; sed nomina illa sunt relativæ, & non absolutæ; ergo &c. Confirmatur, quia in Sacra Scriptura nunquam Personæ divinæ significantur nominibus absolutis, sed relativis; ergo signum est non constitui in suo esse personali per aliquid absolutum, sed per relativum; quis enim ut Petrum v. g. significaret nunquam ejus proprium nomen usurparet, sed aliud accidentale, & discrepivum?*

112. Probatur secundò ex Concil. Later. cap. Firmiter. de sum. Trinit. ubi primò nominat Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum sub his nominibus, & subjungit, *Trinitatem esse discretam per proprietates*, indicans has esse eadem, quæ illis nominibus significantur; significantur autem ut quid relativum. Et Concil. Florent. sess. 18. §. Dixi equidem. Relatio, inquit, apud omnes tam Græcos, quam Latinos Doctores Personas multiplicat. Et orat. pro

unione: *Per Relationes, ait, distinguuntur, per quas etiam constituuntur divine Personæ.* Idem habetur in Concil. Toletan. II. in confess. fidei cap. 1. & Concil. Vormaciens. in confess. fidei, ibi: *Quod Pater est, non ad se, sed ad Filium dicitur*: ex quibus satis constat Personas divinas non aliquo absoluto, sed relativo constitui.

113. Probatur tertio auctoritate Sanctorum Patrum *D. Nazianz. orat. 37. de Theologia. Ex his verbis, ait, quod genitus non sit, & quod genitus, & quod procedat, effectum est, ut alius Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus appelletur.* Et *D. Cyril. Alex. lib. 2. Theaur. cap. 3. & lib. 7. cap. 1. ibi: Sola diversitate Relationis, quæ diversis nominibus significatur, nec alià re ullà distinguuntur.* Et *D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 5. docet In Deo non esse, nisi substantiam, id est Essentiam, & Relationem, & quidquid ad se, & non ad aliud dicitur ad Essentiam pertinere*: & læpè alibi, ex quo patet, quod proprium Personæ est, non esse quid absolutum, sed relativum. Idem tenent *D. Greg. Nyssen. lib. ad Ablabium. D. Damascent. lib. 1. Fidei cap. 11. D. Ansel. de Incarnat. Verb. cap. 3. D. Fulgent. ad objection. Arianor. D. Athanas. Dialog. 1. de Trinit. D. Hilar. lib. 11. de Trinit. D. Basil. contr. Eunom. & alii apud P. Ruiz cit.*

114. Probatur quarto rationibus: Prima ratio est, quia proprietas Personalis eo ipso, quod talis est, est incommunicabilis: tum quia ita est expressum in Conciliis, & Sanctis Patribus: tum etiam, quia quod est proprium, non potest esse commune; alioqui esset, & non esset proprium: esset, ut supponitur: non esset, quia alteri conveniret; sed nullum absolutum in Deo est incommunicabile: tum quia ita constat ex Conciliis, & Sanctis Patribus, quatenus docent, solam Relationem multiplicare Trinitatem; si autem Personæ haberent proprietates absolutas incommunicabiles, etiam his Trinitas multiplicaretur, ut patet: tum etiam, quia Pater omnia communicat Filio præter esse Patrem, ut etiam docent Concilia, & Sancti Patres; esse autem Pater relativum est, & non absolutum; ergo nullum absolutum est proprietas personalis.

115. Confirmatur, quia omnis incommunicabilitas provenit ex limitatione, aut ex oppositione; sed in Deo non potest provenire ex limitatione; cum sit ens simpliciter infinitum; ergo ex oppositione; non privativâ, aut contradictoriâ, cum versetur inter extrema, sive proprietates positivas; non contrariâ, utpote quæ provenit ex imperfectione, & incapacitate subjecti ad formas contrarias; hæc autem imperfectio in Deo esse non potest; ergo ex sola oppositione Relativa; ergo proprietates solum sunt relativæ, & non absolutæ, cum sola relativæ, & non absolutæ sint incommunicabilia.

116. Secunda ratio est, quia si proprietates personales essent quid absolutum; aut hoc absolutum communicaretur omnibus Personis; aut non: Si primum; ergo non esset earum proprium, cum esset omnibus commune: Non secundum: tum, quia conceptus absolutus entis divini dicit perfectionem simpliciter simplicem; omnis autem perfectio simpliciter simplex communicabilis est omnibus tribus Personis: tum etiam, quia jam aliqua perfectio absoluta, & simpliciter esset in una Persona, quæ non esset in alia, quod non est dicendum; ergo &c.

117. Tertia ratio est, quia cum Pater omnia, quæ habet, dederit Filio præter esse Patrem, Filius est prorsus unum, & idem per omnia, quod Pater,

illo excepto, quod non est Pater; sed non ita esset, si Pater non constitueretur Pater formaliter per hoc, quod est esse Patrem, sed per aliam formalitatem absolutam; siquidem cum talis formalitas constitutiva Patris non posset convenire Filio; Pater non esset per omnia prorsus idem cum Filio præter esse Patrem, quia præter esse Patrem, adhuc haberet illam formalitatem absolutam, secundum quam Filius non esset omnino idem, quod Pater; ergo &c.

118. Oppositum, ut diximus, tenuit *Guillerm. Parisiens. tract. de Trinit. Ripa in 1. dist. 26. & 27. Scot. in 1. dist. 26. q. 1. §. Tertia opinio. Lincomiens. Liber. & aliquo modo tenuerunt Ockam. in 1. dist. 30. q. 4. Gabr. in 1. dist. 30. q. 4. d. 1. & Gregor. in 1. dist. 28. q. 2.* Pro quibus Argues 1. Salomon Prov. verb. 30. 4. ad Patrem, & Filium Deum alludens: *Quod est, inquit, nomen ejus, id est Patris, & quod nomen Filii ejus, si noster?* Ergo si querit nomina propria Personarum Patris, & Filii ejus, consequens est, ut nomina relativa Patris, & Filii non sint eorum propria, sed alia, nempe absoluta nobis ignota. Resp. dato, quod ibi sermo sit de Patre, & Filio in Divinis (quod aliqui Interpretes negant) Salomonem solum velle, Deum, & Personas Divinas esse ineffabiles, & ideo nullum nomen perfectè, & comprehensivè earum dignitatem nobis explicare.

119. Argues 2. D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 6. docet, Personam Patris non ad Filium, aut ad Spiritum Sanctum, sed ad se dici; ergo Pater non dicit aliquid relativè, sed absolutè. Respondeo D. Aug. loqui de Persona Patris secundum suum significatum formale, & commune, quo sensu præcinit ab absoluto, & relativo; non autem secundum significatum materiale, & determinatum, quo sensu in Divinis dicit Relativum, in creatis autem absolutum.

120. Argues 3. Idem D. Aug. loco proximè citato: *Non aliud est, inquit, Deo esse, aliud Personam esse, sed omnino idem;* sed esse Dei est quid absolutum; ergo etiam quid absolutum dicit Persona. Respondeo D. Aug. solum voluisse, eandem omnino esse Essentiam Dei, & Personæ; non autem quod Persona in ratione Personæ constitueretur aliquo absoluto, nempe Deitate, sicut constituitur Deus in ratione Dei.

121. Argues 4. Relationes supponunt extrema constituta: tum quia relatio est ad aliud; prius autem est, rem esse in se constitutam, quam ad aliud ordinari: tum etiam quia relationes non referunt se ipsas, sed extrema, nempe Personas; sed extrema Relationum Divinarum sunt Personæ Divinæ; ergo tales Relationes supponunt Personas constitutas; non aliis relationibus; alioqui daretur processus infinitus; ergo proprietatibus absolutis.

122. Respondeo majorem esse veram in creatis, non autem in Divinis; diversa ratio est, quia relationes creatæ sunt accidentia, quæ proinde non constituunt extrema, sed eis constitutis adveniunt: at verò Relationes Divinæ sunt perfectissimæ substantiæ, ideoque extrema, sive Personas constituunt. Undè ad primam probationem majoris dicimus, prius esse rem constitui in se, quam ad aliud ordinari, quando ordinatio est accidentalis, ut est in extremis creatis: non autem quando ipsum ordinari est de ratione formali, & constitutivæ extremi, ut est de ratione Personæ Divinæ: ad aliam ordinari. Ad secundam dicimus, Relationes Divinas constituentes Personas referendo se ipsas re-

ferre Personas; siquidem non referunt ut accidentales, sed ut perfectissimæ substantiæ.

Argues 5. Relationes terminantur ad absolutum; siquidem idem est terminus Relationis, qui est terminus productionis; terminus autem productionis est absolutus, nam ex Philosopho *Ad relationem non est per se motus*; sed terminus Relationis Divinæ est Persona; ergo hæc est quid absolutum. Resp. data majori (quam aliqui negant, ut alibi diximus) in creatis, illam tamen negando in divinis; diversa ratio est, quia relationes creatæ, cum sint accidentales, supponunt extrema distincta, quæ referuntur, & terminant: at verò Divinæ, cum sint substantiales, non supponunt, sed faciunt distinctionem extremorum; sola enim Relatio distinguit, ut docent Concilia, & Sancti Patres. Et hujus ratio est, quia in creatis distinctio provenit ex limitatione; in divinis autem ex oppositione, quæ solum datur inter relativa. Undè ad probationem, concessa majori, negamus minorem in divinis, ad cujus probationem dicimus, ad relationem non esse per se motum in creatis, cum ibi relatio sit accidentis resultans; secus autem in divinis, ubi Relatio est perfectissima substantia immediate terminans productionem, & distinguens ipsum terminum productum.

Argues 6. Personæ creatæ constituuntur per absolutum; ergo etiam Personæ Divinæ; siquidem Perfectiones Divinæ ad similitudinem perfectionum creatarum concipiuntur. Respondeo negando consequentiam, ad cujus probationem dicimus, licet perfectiones Divinæ ad similitudinem creatarum concipiantur, non deberi in omnibus comparari; alioqui sicut personalitates creatæ sunt modi, & distinguuntur à parte rei à natura, hoc idem diceremus de divinis, quod est negandum. Undè in creatis sunt quid absolutum, quia licet tales sint, adhuc ob suam imperfectionem possunt multiplicari: aliter verò est in divinis, in quibus sola relativa multiplicantur, quia sola opponuntur; absoluta autem ob suam perfectionem sunt communia.

Argues 7. In Patre prius est generare, quam referri; siquidem hæc causalis est vera: *ideo Pater refertur, quia generat*: non tamen è contra; sed in eo prioriam intelligitur constitutus in ratione Personæ; siquidem generare non potest, nisi Personam; ergo ante Relationem intelligitur Persona; non relativè; ergo absolutè. Confirmatur, quia formales rationes subsistendi, generandi, & referendi distinguuntur virtualiter; sed formalitas subsistendi constituens Personam non est relativa; siquidem antecedit formalitatem generandi, & referendi; ergo constituit Personam ut absolutam. Urgetur, quia sufficit distinctio virtualis inter Spirationem activam, & Paternitatem, ac Filiationem, ut hæc constituent formaliter Personas, non ita verò illæ; ergo etiam sufficeret eadem distinctio, ut formalitas subsistendi constitueret Personam, & non ita illam constitueret formalitas referendi, sive relatio.

Respondeo primò cum communi sententia distinguente omnia illa prædicata ratione ratiocinata, Patrem in ea prioritate, in qua intelligitur generans, intelligi constitutum in ratione Personæ præcise, & confusè, neque absolutè, neque relativè formaliter, sed prout ab utroque præcinit. Et ratio est, quia proprietas relativa propter suam perfectionem, & eminentiam præstat plures effectus formales, nempe subsistentiæ, generationis, & relationis, ita ut sub conceptu subsistentiæ

stentia constituat Personam; & cum conceptus Personae praescindatur ab absoluto, & relativo, conceptus ille personalitatis non est personalitatis absoluta, sed praescindens ab absoluta, & relativa; sicque identice, & implicite est relativus; formaliter vero, & expresse est praescisus. Unde ad confirmationem patet solutio ex dictis: ad instantiam vero de spiratione activa datur diversa ratio; siquidem conceptus Paternitatis & Filiationis, cum de se sint determinate relativi, jam antecederet ad spirationem activam intelliguntur constituere Personas oppositas, easque supponit constitutas conceptus ipse Spirationis activae: secus autem est de conceptu Personae praescindens ab absoluta, & relativa.

127. Respondeo secundò juxta nostram doctrinam infra tradendam, negando majorem; neque enim in Patre prius est, etiam virtualiter generare, quam referri, cum idem sit à parte rei virtualiter subsistentia, generatio activa, & relatio; siquidem cum de his non cogamur verificare contradictoria per ordinem ad intrinsecum, in eodem priori, in quo intrinsece Pater est subsistens, est etiam generans, & relatus, sine ulla prioritate, tam in quo, quia in Divinis nulla datur prioritas, & posterioritas durationis; quam à quo, quia à parte rei virtualiter, neque generatio oritur à subsistentia, neque relatio à generatione. Unde illa causalis: *Ideo Pater refertur quia generat*: solum est vera metaphysice, & quoad nos. Ad confirmationem patet solutio ex dictis. Ad instantiam de spiratione activa datur diversa ratio, quia spiratio activa, ut supra diximus, distinguitur virtualiter intrinsece à Paternitate, & Filiatione, quas proinde potest virtualiter intrinsece supponere, ut supponit: ut verò ratio formalis subsistendi, generandi, & referendi, non ita distinguuntur, sed solum secundum nostrum concipiendi modum, ut diximus, & infra dicemus.

128. Argues 8. Ex Natura, & subsistentia Divina fit unum per se; sed ex absoluto, & relativo non fit unum per se; cum sint diversi generis; ergo Persona divina constituitur subsistentia, five personalitate absoluta, & non relativa. Respondeo argumentum solum habere locum in creatis, ubi relativum non est substantia, neque intenditur per se; aliter verò in Divinis, ubi licet absolutum, & relativum sint diversi generis, relativum tamen est perfectissima substantia & est terminus, ac pertinet ad integritatem entis Divini. Confirmatur, quia plus distat subsistentia Verbi Divini à naturâ humanâ, quam Natura Divina à subsistentia Divinâ relativâ; & tamen natura humana efficit unum per se cum subsistentia Verbi Divini; ergo &c.

129. Argues 9. Relatio realis debet referre aliud à se distinctum, & ad aliud realiter distinctum; sed hoc à se distinctum, & illud aliud realiter distinctum non est in Divinis ipsa Essentia Divina; ergo est aliqua proprietas absoluta antecedens Relationem, & Personam constituens. Respondeo negando consequentiam; Relatio enim refert totam Personam, à qua distinguitur, ut inclusa ab includente, quod satis est, ne dicatur referre se ipsam tantum; & eam refert ad aliam Personam, quae ab illa ratione Relationis sibi opposita realiter distinguitur, quod sufficit, ut diximus alibi.

130. Argues 10. Personalitas ex suo conceptu dicit incommunicabilitatem; sed eam non dicit Paternitas; ergo hæc non constituit Personam Patris. Probatur minor primò, quia Paternitas, cum non sit infinita, non est de se hæc, five singularis;

omnis autem incommunicabilitas supponit singularitatem. Secundò, quia cum omnis Relatio æqualiter se habeat ad Essentiam; aut omnis est incommunicabilis; aut nulla; siquidem omnem communicabilitatem, aut incommunicabilitatem habent ab Essentia; sed non omnis Relatio est incommunicabilis; Spiratio enim activa est communis Patri, & Filio; ergo &c. Tertiò, quia si per impossibile productio Spiritus Sancti præcederet generationem Verbi, Paternitas esset communis Spiritui Sancto, sicut modò communis est Filio, & Patri Spiratio activa; siquidem in factâ suppositione uterque per eandem Intellectionem, & vim generativam communem gigneret Filium; sicut modò Pater, & Filius per eandem volitionem, & vim spirativam communem spirant Spiritum Sanctum; ergo &c.

Respondeo negando minorem: Ad primam ejus probationem, negamus majorem; neque enim ut Paternitas sit singularis, requiritur infinitas, (licet talis sit Paternitas in genere Paternitatis, ut supra diximus;) nam personalitas creata est singularis, & incommunicabilis, cum tamen sit finita. Ad secundam negamus majorem quoad secundam partem; licet enim Relationes Divinæ æqualiter se habeant ad Essentiam, non ita se habent inter se; siquidem inter se distinguuntur, & opponuntur suis propriis rationibus formalibus, quarum una potest esse communicabilis, & altera incommunicabilis. Ad tertiam dicimus; aut in factâ suppositione impossibili Paternitas Divina esset eadem, quæ nunc; aut non: Si primum, talis suppositio se ipsam destruit; supponit enim Paternitatem fore communicabilem, cum tamen esset incommunicabilis, sicut modo est: Si secundum, nihil mirum, si foret communicabilis, & quod ex uno impossibili aliud sequeretur; jam enim esset alia Paternitas alterius rationis diversæ.

Argues 11. Persona, ut supra diximus, definitur: *Rationalis natura individua substantia*; sed in tali definitione, quæ etiam comprehendit Personam Divinam, non exprimitur, neque innuitur aliquid relativum; ergo Personalitates in Divinis non sunt quid relativum, cum etiam tales non sint in creatis. Respondeo negando consequentiam; licet enim talis definitio non exprimat, non tamen excludit relationem; sicque est indifferens ad absolutum in creatis, & ad relativum in Divinis. Patet, quia etiam quando *Ens* definitur, non exprimitur relatio; & tamen sub nomine *Ens* intelligitur etiam relativum.

Argues 12. Suppositum præcedit actionem; siquidem res prius est in suo esse, quam in suo operari; ergo Pater in divinis nequit constitui in ratione suppositi per Relationem, five Paternitatem. Probatur consequentia, quia si Pater in ratione suppositi constitueretur Relatione, cum relatio sit simul naturâ, & cognitione cum correlatione, utpotè quæ sine illa intelligi nequit, sequeretur Filium præcedere suam generationem; siquidem intelligeretur in eo signo, in quo intelligeretur suppositum Patris; hoc autem, si constitueretur Paternitate, præintelligeretur generationi; ergo Filius ut correlativum Patris præintelligeretur suæ generationi; consequenterque Filius prius intelligeretur, quam produceretur; hoc autem non est dicendum; ergo neque illud, ex quo sequitur.

Resp hoc argumentum eandem vim habere, quam habet argumentum iam adductum n. 125. ut consideranti patebit, sicque eadem responsio adhibenda est; negamus igitur Suppositum Divinum quidquid)

(quidquid sit de creato) re ipsa præcedere suam originem activam, aut relationem; qua refertur ad Filium productum, licet præcedat passivam, & terminum à se productum prioritate originis tantum, non autem naturæ, durationis, aut cognitionis; sicque à parte rei non prius Pater est potens producere, quam actu producat; sicut non prius est potens intelligere, quam actu intelligat; siquidem in divinis posse, & esse sunt idem. Unde illa causalis: *Idè Pater producit, quia est potens producere*: solum est vera ex nostro modo concipiendi, sicut supra diximus de illa: *Idè Pater refertur, quia generat*: ex quo non sequitur, Filium præcedere suam generationem, ut confideranti patebit. Ex dictis.

335. Colliges primò, proprietates personales virtualiter à parte rei constituere. Personas divinas non solum prout sunt subsistentiæ, sed etiam prout sunt origines, & Relationes, tum transcendentales, tum prædicamentales, ut statim dicemus; siquidem omnes hæ formalitates à parte rei virtualiter non sunt diversæ, sed in eadem proprietate relativa includuntur. Secundò, quando Patres aliquando dicunt, Personas divinas constitui originibus; aliquando constitui Relationibus, sub his nominibus significare eandem proprietatem Relativam, licet diverso modo conceptam. Tertio ex hoc loquendi modo occasionem sumpsisse Scholasticos, ut inquirerent: Utrum Personæ Divinæ constituantur subsistentiis, sive absolutis; aut Originibus; aut Relationibus? pro quo sit:

SECTIO VII.

Sub qua ratione formali quoad nos proprietates Personales constituentur Personas?

336. **A**DVERTES in qualibet proprietate Personali triplicem conceptum distinguere posse, ita tamen ut unus in alio includatur absque distinctione virtuali perfecta, sed solum sint distincti secundum maiorem, aut minorem expressionem ipsorum conceptuum, ut statim dicemus: Primus conceptus est Hypostasis, sive subsistentiæ: Secundus Originis: tertius Relationis. Unde si proprietas personalis concipiatur ut ultimus terminus complens Naturam Divinam in ratione existendi per se incommunicabiliter, dicitur Hypostasis, sive subsistentia: si concipiatur ut via ad Personam productam, est origo activa: si autem concipiatur ut purus respectus in facto esse ad aliud, ut purum terminum, est Relatio. De his omnibus conceptibus, sive formalitatibus procedit præfens quaestio: pro qua sit:

337. Difficultas 1. Qualiter huiusmodi conceptus, sive formalitates distinguantur in qualibet proprietate Personali? Dico 1. Huiusmodi formalitates non distinguuntur ex natura rei. Probatur tum ex supra dictis de distinctione ipsarum proprietatum à Natura: tum etiam quia huiusmodi distinctio repugnat simplicitati Divinæ, quæ cum illa non compatitur, ut vidimus; ergo &c.

338. Dico 2. Hæ formalitates non distinguuntur per conceptus synonymos. Ita P. Vasq. 1. p. d. 158. cap. 4. n. 18. Probatur, quia tunc conceptus, & nomina sunt synonyma, quando illis respondet idem omnino obiectum absque ulla diversitate, ut gla-

dius, & ens; sed non ita se habent conceptus Hypostasis, originis, & Relationis in Divinis; licet enim significant idem obiectum materiale, illud tamen significant in diversis rationibus; ergo huiusmodi nomina non sunt synonyma.

Dico 3. Hæ formalitates non distinguuntur virtualiter distinctione obiectivâ perfectâ, & cum fundamento in re. Ita Durand. in 1. dist. 26. q. 1. n. 18. & alii. Probatur, quia si huiusmodi rationes sic distinguerentur, forent quidem diversæ formalitates, saltem virtualiter, ut est Essentia, & Relatio; sed non ita sunt; ergo &c. Probatur minor, quia ut sunt diversæ formalitates à Relatione, aut sunt formaliter relativæ, aut absolutæ: Non primum; siquidem implicat esse formaliter relativum, & distinguere formaliter à Relatione: Non secundum, quia absoluta in Deo sunt communia, & non propria, neque constitutiva, & distinctiva Personarum; origo autem, & Hypostasis sunt propria, & distinctiva Personarum; ergo non sunt formæ absolutæ; consequenterque tales rationes non distinguuntur distinctione perfectâ obiectivâ.

Confirmatur primò, quia quæ in Deo distinguuntur virtualiter perfectè cum fundamento in re, ita se habent, ut uni formalitati conveniat à parte rei aliquid, quod alteri non conveniat; sic enim convenit Essentiæ communicari, & non ita convenit, imò repugnat Relationi, quæ sic ab Essentia distinguitur; sed nihil convenit à parte rei Origini, quod etiam non conveniat Hypostasi, & Relationi; ergo &c. Secundò, quia si ratio Originis, & Hypostasis sic distinguerentur à Relatione, cum etiam sic distinguerentur ab Essentia, siquidem cum illa non communicarentur, sequeretur dari aliquid medium inter Essentiam, & Relationem; sed hoc non debet admitti; ergo &c.

Dico 4. Huiusmodi rationes distinguuntur sola ratione ratiocinante secundum nostrum modum concipiendi, & per conceptus inæquales quoad expressionem, ita ut sint una, & eadem formalitas obiectiva, diverso tamen modo concepta. Hæ præsupponitur ab omnibus ferè, quatenus docent, Personas constitui, & distinguere Originibus, Relationibus, & Hypostasis.

Probatur, quia licet prædictæ rationes sint obiectivè idem, negari non potest, esse plures secundum conceptus formales, quibus talis ratio exprimitur modò ut origo, modò ut Hypostasis, modò ut relatio; sed hoc sufficit ad distinctionem secundum rationem, & per conceptus inæquales, sive inadæquatos, & quoad maiorem, vel minorem expressionem; ergo hæc admitenda est inter prædictas rationes, seu formalitates.

Obijcies 1. Huiusmodi formalitates ita identificantur inter se, ut æquipollent perfectionibus distinctis ex natura rei in creatis, quales sunt personalitas, productio, & relatio; sed huiusmodi æquipollentia est fundamentum distinctionis virtualis, ut patet ex supra dictis; ergo &c. Respondetur negando minorem, si æquipollentia, sive connotatio sit contra ipsam naturam formalitatum, quæ sunt distinguendæ, ut est in præfenti; nam cum de natura, & intrinseca ratione proprietatis divinæ sit, esse relativam; siquidem sola relativa in Deo sunt propria, & sola multiplicentur, inde est, quod origo, & Hypostasis, quæ sunt proprietates Personarum, & in illis multiplicentur, non possint distinguere propriè à Relationibus, sed illas includere, saltem confusè: Ex cum Relatio divina sit essentialiter substantia, & incom-

incommunicabilis alteri Personæ, ipsamet est proprietas personalis, sicque indistincta à ratione Hypostasis.

144. Obijcies 2. Quando duæ rationes ita se habent, ut quod à parte rei dicitur de una, possit de alia negari, tales rationes ad minimum distinguuntur virtualiter perfectè, ut patet ex supra dictis; sed dicimus, Patrem producere per originem, & non per Relationem; & referri per Relationem, & non per originem; ergo Origo, & Relatio distinguuntur virtualiter perfectè. Respondeo negando minorem; cum enim Pater non producat, nisi per aliquid sibi proprium, nihil autem habeat proprium, quod non sit relativum, inde est, quod à parte rei, imò & per intellectum cum fundamento, non possimus dicere, non generare per Relationem, licet ita dici possit secundum conceptus magis, aut minus expressos.

145. Difficultas 2. Sub qua expressione harum rationum Relationes divinæ constituentur Personas? Variæ sunt de hac re sententiæ. Alii enim dicunt, constituere Personas sub conceptu expresso originis: Alii sub conceptu expresso Relationis: Alii verò sub conceptu expresso subsistentiæ, sive Hypostasis. Quid autem tenendum à nobis sit, ex dicendis constabit. Igitur.

146. Dico 1. Si Personæ divinæ sumantur secundum se, & à parte rei, formaliter constituuntur Relationibus adæquatè sumptis secundum omnes prædictas formalitates Hypostasis, Originis, & Relationis. Hanc à nullo existimo fore negandam, licet Authores diversimodè loquantur de hac materia, ut infra videbimus. Ita videntur tenere P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 6. n. 1. P. Vasq. 1. p. d. 158. P. Amicus d. 20. n. 62. P. Arriaga expressè d. 51. sect. 3. n. 19. Probatur primò, quia Relatio à parte rei constituit Personam secundum omne, quod à parte rei includit formaliter; sed à parte rei includit formaliter omnes prædictas rationes, ut patet ex dictis; ergo secundum omnes à parte rei constituit formaliter Personam. Secundò, quia Persona per id formaliter constituitur à parte rei, per quod est à parte rei incommunicabilis, & distincta, sed talis est à parte rei per relationem adæquatè sumptam secundum omnes formalitates, per quam à parte rei est incommunicabilis, distincta, & opposita; ergo &c.

147. Dico 2. Personæ Divinæ sumptæ quoad nos, & secundum nostros conceptus inadæquatos non constituuntur formaliter Relationibus sub expressione originis. Est contra D. Bonavent. in 1. dist. 26. q. 2. & 3. & dist. 27. per totam, & contra Aureol. in 1. dist. 26. art. 2. column. 3. & 2. qui licet aliter loquatur, idem videtur sentire. Probatur primò ex Concil. Florent. orat. pro unione cap. 6. ibi: Non enim generare, & genitum esse, quod originis est, constituit principaliter Personam: ubi terminus principaliter idem valet, atque formaliter quæ origo; ergo &c.

148. Probatur secundò, quia in creatis, ad quorum similitudinem distinguimus in Deo rationes subsistentiæ, Originis, & Relationis, terminus subsistentiæ non consistit in origine; siquidem hæc supponit ultimum terminum substantialem, cum actiones sint suppositorum; ergo eadem ratione, proportionem habita, idem dicendum est in divinis. Tertiò, quia Personalitas concipitur constituere Personam per modum actus permanentis, seu ut dicitur in facto esse; sed origo non ita concipitur, sed per modum viæ, & operationis; ergo &c. Quartò, quia origo concipitur ut actus secundus medius inter principium productivum, & terminum

Tom. 1.

producibilem; sed Personalitas concipitur ut actus primus ex parte principii, & ut in facto esse ex parte termini; ergo &c.

Dices 1. D. Fulg. D. Damascen. D. Justin. D. Ambr. D. Hilar. & alii Sancti Patres expressè dicunt, Personas Divinas distinguere, & constitui originibus; ergo &c. Respondeo hos, & alios Sanctos Patres, aut loqui de constitutione Personæ in se, & à parte rei, quo sensu origo coincidit cum significato materiali, seu proprietate, ut virtualiter distincta à Natura: aut si loquantur de origine quoad significatum formale quoad nos per analogiam ad creaturas, solum velle, Personas distinguere per origines quasi effectivè, non tamen formaliter; licet enim origo sit causa veluti effectiva distinctionis Personarum, potest tamen non esse causa formalis. Patet in creatura, quæ à Deo distinguitur per productionem effectivè, quia ab illo effectivè procedit; & tamen per suum esse ab eo formaliter distinguitur.

Dices 2. In Personis Divinis nihil est proprium, nisi Origo, & Relatio; sed Origo est prior Relatione; siquidem Persona ideò refertur, quia originat, aut originatur, non verò è contra; quod autem prius est proprium, prius constituit; ergo &c. Respondeo negando maiorem; nam præter rationem Originis, & Relationis datur etiam in proprietate ratio subsistentiæ, ut diximus, quæ quoad nos prius intelligitur, quàm origo, ut patet ex infra dicendis.

Dices 3. Origo est magis independens, quàm Relatio; siquidem sublata per intellectum origine, tollitur Relatio; sublata verò per intellectum Relatione, adhuc intelligitur Origo, ac proinde Persona; ergo hæc propriè, aut saltem magis propriè constituitur Origine. Respondeo quidquid sit de illa maiori, aut minori independentiâ, cum enim conceptus subsistentiæ prius intelligatur, quàm conceptus principii, & Originis, illa est formalis ratio constituens Personam, ut ex infra dicendis constabit.

Dico 3. Personæ Divinæ sumptæ quoad nos non constituuntur formaliter Relationibus sub expressione Relationis. Est contra communem sententiam, quam tenent Durand. in 1. dist. 26. q. 1. n. 15. & dist. 27. q. 1. Gabr. dist. 26. q. 1. art. 2. dub. 4. Scot. in 1. dist. 28. q. 3. §. ad quest. & quodlib. 4. ad argum. principal. Henricus 2. p. sum. art. 56. q. 3. Carthusian. in 1. dist. 26. q. 2. P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 6. & 7. n. 9. P. Vasq. 1. p. d. 158. cap. 5. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz de Trinit. d. 87. sect. 5. n. 2. & d. 89. sect. 1. n. 1. contra eos tamen.

Probatur primò, quia Personalitates Divinæ concipiuntur, & sic debent concipi quoad nostrum modum concipiendi, ad instar personalitatum creaturarum, & per analogiam ad illas; sed hæc non constituunt personas sub aliquo conceptu relationis, ut per se patet; ergo neque sic constituent Personalitates Divinæ, saltè formaliter expressè Confirmatur, quia sicut in creatis distinguuntur in se personalitas, origo, & relatio, ita quoad nos distinguuntur in divinis; sed in creatis personalitas in se non est relatio; ergo neque in divinis quoad nos concipietur constituere Personam ut Relatio formaliter expressè.

Probatur secundò, quia in proprietate personali Patris v. g. prior est quoad nos ratio subsistentiæ, quàm Originis, & Relationis; siquidem Pater ideò est Pater, quia generat; ideò generat, quia est talis Persona; sed in eo priori, quo intelligitur subsistens, intelligitur constitutus in

R r r

ratione

ratione Personæ; ergo &c.

155. Probatur tertio, quia si Pater v. g. in ratione Personæ constitueretur Relatione formaliter quoad nos, sequeretur prius habere Filium, quam generare; sed hoc ex terminis repugnat; ergo &c. Probo sequelam; quia Paternitas, & Filiatio ut Relationes sunt simul; sed ratio Personæ præintelligitur ad generationem, ut ostendimus; ergo si Paternitas ut relatio formaliter constituit Personam, præintelligitur ad generationem simul cum Filiatione; consequenterque prius intelligitur Pater habere Filium, quam generet, quod non est dicendum.

156. Dicent primo cum Caiet. 1. p. q. 40. art. 4. & Torres. ibid. art. 2. & 4. Relationem in divinis dupliciter accipi posse: Primum ut conceptam: Secundum ut exercitam: priori modo, dicit, concipi, ut in se existentem, seu ut efficientem illum, cui convenit, & sic constituere Personam, & esse priorem origine: Secundo autem modo intelligi ut tendentem ad terminum, & sic dici Relationem, quæ originem subsequitur. Et in hoc sensu explicant D. Thom. loco cit. quatenus ibi docet Relationem, posse dupliciter considerari: primum ut proprietatem Personalem, & ut sic Personam constituere: secundum ut Relationem, & ut sic solum referre.

157. Sed contra primum, quia aut Relatio ut concepta est forma referens ad aliud: aut non: Si primum; ergo est Relatio exercita; nihil enim est relatio exercita, quam forma formaliter referens: Si secundum; ergo non constituit ut Relatio formaliter, quod intendit probare; siquidem quod non refert formaliter, non est relatio, cum de ratione relationis sit referre.

158. Secundò, quia non minus implicat concipere Relationem, ut constituentem Personam, quin Persona concipiatur ut relata, quam concipere rationale constituens hominem, quin apprehendatur homo ut rationalis; sed homo non potest sic apprehendi nisi ut rationalis exercitè; ergo neque Persona sic concipi, nisi ut exercitè relata; sed antequam concipiatur ut relata concipitur ut subsistens; ergo non per Relationem, sed per subsistentiam constituitur in ratione Personæ formaliter.

159. Dicent secundò cum Capreol. in 1. dist. 26. q. 1. Ferrar. lib. 4. gent. cap. 26. & alii Thomistis, Relationem dupliciter considerari posse: Primum secundum esse in; in quo sensu constituit Personam, & antecedit generationem: Secundò secundum esse ad, in quo sensu subsequitur generationem, & non constituit, sed refert Personam, & hanc dicunt esse mentem D. Thom. loco cit.

160. Sed contra est primum, quia Relatio secluso esse ad per intellectum, non concipitur ut relatio; siquidem relatio constituitur in esse relativo formaliter per esse ad, sine quo non est relatio; sicut homo sine rationali non est homo; ergo prout sic non constituit Personam ut Relatio. Secundò, quia relatio non aliter concipitur in suo esse in, nisi referendo; ergo in eodem priori, quo concipitur in esse ut relatio, concipitur, & debet concipi secundum esse ad.

161. Oppones 1. Personalitates constituunt Personas, quæ propriæ, & distinctæ; idem enim est constitutivum proprium, quod distinctivum, ut supra diximus; ideoque quod à nobis concipitur ut constitutivum proprium, eo ipso concipitur ut distinctivum; sed Personalitates non sunt propriæ, ac distinctæ, nisi quæ Relationes, ut

constat ex Concil. Florent. Sess. 18. ubi expressè dicitur, in divinis solam Relationem distinguere; ergo &c. Respondeo Personalitates constituere quidem Personas, quæ sunt earum propriæ, ac distinctæ; solum autem esse proprias ac distinctas quæ Relationes, aut identicæ, & implicite; aut formaliter, & explicitè, & non solum ut formaliter explicitè Relationes, prout infra dicemus. Undè ad Concil. cit. dicimus, loqui de Relatione, prout hæc distinguitur virtualiter intrinsecè à Natura, quod sensu distinguitur à ratione subsistendi.

Oppones 2. Aut Personalitas, prout concipitur antecedere Paternitatem v. g. & constituere Personam, concipitur formaliter ut Relatio: aut non: Si primum, habetur intentum: Si secundum; ergo concipitur ut absolutum; siquidem nihil aliud est conceptus absolutus, quam conceptus non relativus; consequenterque Personæ Divinæ constituuntur virtualiter, saltem quoad nos absolutis, quod supra negavimus ut periculosum, temerarium, & erroneum, & videtur falsum; siquidem nullum datur fundamentum, ut concipiamus in Deo prædicatum aliquod absolutum, quod non sit communicabile. Respondeo Personalitatem prout concipitur antecederet ad rationem expressam Relationis, constituere quidem formaliter Personam, non tamen formaliter expressè ut Relatio, neque ut quid absolutum, sed ut ab utroque præcendens, juxta ea, quæ infra dicemus; cum enim hoc argumentum habeat in hac respectivalem, & non parvam difficultatem, ut ei satisfaciamus sequentem Sectionem instituamus.

Dico 4. Personæ Divinæ sumptæ quoad nos, & secundum nostros conceptus inadæquatos constituantur formaliter Relationibus sub expressione Hypothæsis, sive subsistentiæ. Ita Capreol. in 1. dist. 26. q. 1. a. 3. Ferrar. 4. contr. gent. cap. 26. Marfil. in 1. dist. 29. art. 1. dub. 1. ad 1. & 2. & art. 4. ad 13. Canar. 1. p. q. 40. art. 4. p. 3. Bannes. ibid. Alvert. Magn. 1. p. q. 34. memb. 1. Alex. 1. p. q. 19. memb. 3. Henricus 2. p. sum. art. 58. q. 4. & art. 56. q. 3. & 4. quos citat, non tamen sequitur P. Ruiz. d. 89. de Trinit. sect. 1. num. 3. P. Tanner. qui idem tenet. d. 4. q. 4. dub. 6. n. 22. P. Arrub. d. 112. cap. 5. n. 19. P. Valent. 1. p. q. 14. sua punct. 2. §. Sit jam tertia assertio. ubi dicit esse ad mentem D. Thom. 1. p. q. 40. art. 1. & 4. P. Amicus d. 20. sect. 3. n. 65. P. Arrub. d. 51. sect. 3. n. 21. ubi etiam pro hac sententia citat P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 7. num. 12. P. Granad. tract. 11. d. 3. n. 26.

Probatur primum, quia in qualibet proprietate Divina personali, ut supra diximus, concipimus tres conceptus distinctos quoad nos per maiorem, aut minorem expressionem, nempe Subsistentiæ, Originis, & Relationis; sed non constituit Personam sub conceptu expresso Originis, neque Relationis, ut patet ex dictis; ergo eam constituit sub conceptu expresso Subsistentiæ, & ultimi termini.

Probatur secundò, quia proprietas Personalis in Divinis per conceptus inadæquatos accepta correspondet Subsistentiæ, origini, & relationi creatæ, ad quarum analogiam concipitur; sed in creatis, non origo, neque relatio, sed Subsistentia constituit formaliter à parte rei personam creatam; ergo etiam in Divinis, non origo, neque relatio, sed Subsistentia constituet formaliter quoad nos Personam Divinam. Argumenta, quæ contra hanc conclusionem fieri poterant, jam soluta manent ex supra dictis, & ex dicendis solventur.

SECTIO VIII.

Expenditur præcipuum huius
difficultatis punctum.

166. ONIAM proprietates Personales constituunt Personas formaliter quoad nos, & secundum nostros conceptus inadæquatos, non quâ Origines, neque quâ Relationes, sed quâ Subsistentiæ formaliter: Difficultas est: An hæc formalitas subsistendi, prout antecedit quoad nos, & quoad nos distinguitur à ratione originis, & relationis, concipiatur ut absoluta?

167. Aliqui, cum quibus videtur sentire *P. Arriaga cit. à n. 22.* nullum iudicant inconveniens, quod Personæ Divinæ ex parte nostri inadæquati modi concipiendi concipiatur ut constitutæ absolutis, seu quasi absolutis; sic enim *P. Arriaga cit. n. 26.* assignat modum concipiendi Personas Divinas absque conceptu relativo, & per modum absoluti; siquidem Personalitas Patris, inquit, potest concipi ut subsistentia terminans æquè primò Intellectionem, & Amorem: Personalitas Filii, ut terminans primariò Intellectionem, & secundariò Volitionem: Personalitas verò Spiritus Sancti, ut terminans primariò Volitionem, & secundariò Intellectionem, qui conceptus, inquit, nihil dicunt relativum. Favent huic modo explicandi *D. Thom. D. Bonav. Alenf. Marsil. & Gabr. imò & D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 6. apud P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 8. n. 8.* quatenus docent Personam Divinam dicere de formaliquid absolutum.

168. Non placent primò, quia etiam quoad modum loquendi vitandum est, Personas Divinas constitui absolutis. Secundò, quia juxta communem sententiam non minùs virtualiter per rationem distinguitur ratio subsistendi à ratione referendi, quàm distinguitur Natura à Relatione, sive proprietate; sed hoc sufficit ut Natura sit simpliciter quid absolutum, & non ita proprietates; ergo etiam sufficeret, ut ratio subsistendi diceretur simpliciter quid absolutum, quod non est dicendum. Tertiò, & principaliter, quia nullum prædicatum concipiendum est in Deo contra id, quod in eo est; sed in Deo præter essentialia nullum est prædicatum absolutum; ergo falsò conciperetur ut absolutum, quod absolutum non est. Unde licet possumus præscindere à relativo, quia abstrahentium non est mendacium; non tamen possumus ei assignare rationem absoluti; hoc enim esset fingere in Deo sine ullo fundamento, quod in Deo non est.

169. Alii Recentiores ut difficultatem effugiant, dicunt, rationem subsistendi præscindere tam ab absoluto, quàm à relativo formali, non tamen præscindere à relativo radicali; nam proprietas personalis, inquit, dupliciter considerari potest: primò adæquatè, & prout sic concipitur ut Relatio formaliter: secundò inadæquatè, & prout sic potest concipi, non ut Relatio formalis, sed ut Relatio radicalis; hæc autem Relatio radicalis sufficit saltem quoad nos, ut constituat, & distinguat Personas. Confirmatur exemplo Paternitatis, & Filiationis, quia Pater, & Filius per illas distinguuntur etiam ab Spiritu Sancto, non quia per illas opponantur formaliter Spiritui Sancto; hoc enim præstat formaliter Spiratio activa, sed quia ei opponuntur radicaliter, quatenus exigunt Spi-

Tom. I.

rationem formalem; ergo similiter licet formalitas subsistendi non includat formalitatem referendi, sicque non sit formaliter Relatio, cum tamen sit Relatio radicalis, hoc sufficit, ut constituendo distinguat.

Sed contra primò, quia aut illa relatio radicalis dicit conceptum absolutum; aut relativum; nam inter hæc non datur medium in singularibus, ac determinatis: Non relativum; siquidem ab eo præscindit, ut determinata formalitas; ergo absolutum, quod negabunt. Secundò, quia esse relationem radicalem non est contra rationem absoluti; siquidem Natura Divina est perfectissimè absoluta, cum tamen sit relatio radicalis, sive radix relationis; ergo dici posset Personas Divinas constitui, ac distingui relationibus radicalibus, id est absolutis exigentibus Relationes formales, quod non dicent. Tertiò, quia Relatio radicalis videtur exprimere respectum, saltem transcendentelem; sed ratio subsistendi formaliter antecedit, & præscindit ab omni respectu transcendentali, tam principii, quàm principii. Unde:

Ad confirmationem dicimus, exemplum Paternitatis, & Filiationis non facere ad rem: tum quia illæ non præscindunt à relativo formaliter, sed secundum idem esse relativum, quo inter se formaliter opponuntur, opponuntur etiam radicaliter, & veluti transcendentaliter Spiritui Sancto: tum etiam, quia ibi militat eadem difficultas; nam cum cõstituant Personas secundum formalem rationem subsistendi præscisive à ratione referendi, debet eadem ratione concipi ut distinctæ ab Spiritu Sancto; & tamen non sunt proximæ, & immediatæ radices spirationis activæ. Igitur, ut difficultati respondeam:

Dico 1. Significatum formale Personæ, nempe Personalitas, prout abstrahit à divinâ, & creatâ præscindit ab absoluto, & relativo. Ita cum *D. Thom. 1. p. q. 29. a. 4.* tenent communiter Theologi, quos citant, & sequuntur *P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 8. n. 4. & P. Vasq. 1. p. d. 127. cap. 2.* Probatur, quia Personalitas prout sic est quid commune Personalitati Divinæ, & creatæ, & ad utramque indifferens; ergo non est quid absolutum; alioqui non esset communis Personalitati Divinæ; cum in Divinis nulla detur Personalitas absoluta; neque quid relativum, alioqui non esset communis personalitati creatæ; cum in creatis nulla detur personalitas relativa; ergo est aliquid præscindens ab absoluto, & relativo. Confirmatur, quia accedens prout est quid commune ad absolutum, & relativum, neutrum dicit, sed ab utroque præscindit; ergo etiam Personalitas prout est communis ad relativam Divinam, & ad creatam absolutam, neutram, dicit sed ab utraque præscindet. Neque dicas, conceptum alicujus entis eo ipso, quod præscindit à relativo, esse absolutum. Non, inquam, hoc dicas; siquidem absolutum non constituitur per carentiam præscisivam relativi, sed per suam intrinsecam differentiam oppositam differentie relativi.

Dico 2. Significatum formale Personæ Divinæ, id est, Personalitas Divina prout abstrahit à Personis Patris, Filii, & Spiritus Sancti dicit, saltem implicitè esse relativum. Ita intelligo Authores citatos num. 152. Probatur, quia esse Personalitatem Divinam nihil aliud est, quàm esse Personalitatem, quam Natura Divina exigit, & quæ etiam exigit Naturam Divinam; sed Natura Divina neque exigit, neque exigitur à Personalitate ut sic, sed à sola Relativa; ergo eo ipso, quod significatur Personalitas ut divina, saltem implicitè, aut identicè innuitur

Rr12

innuitur

innuitur Relativa. Confirmatur ex opposito, quia etiam personalitas creata significata ut creata, saltem implicite, & identice innuit aliquid absolutum, quidquid alii censeant in contrarium; ergo &c.

174. Oppones 1. Si per impossibile Personalitas Divina esset absoluta, adhuc eodem, quo nunc significaretur nomine; & tamen tunc neque implicite, neque identice significaretur ut relativa; ergo &c. Respondeo quidquid sit, significaretur nunc eodem nomine, an non; siquidem nomina ex intentione imponentis dependent; tunc sicut non significaretur eadem dignitas, ita neque eadem Personalitas. Accedit, quod uno impossibili admisso, mirum non est si aliud sequatur; alioqui dicamus de facto significare simpliciter absolutum, quia tunc, saltem identice absolutum significaretur.

Oppones 2. Personalitas Divina optime intelligitur per hoc, quod sit Personalitas à se; hoc autem, neque implicite dicit relativum; ergo &c. Respondeo negando minorem: idem enim est Personalitas à se, atque exigens Aseitatem, sive Naturam Divinam, quam Aseitas constituit, & quam ipsa Aseitas, sive Natura Divina exigit: talis autem Personalitas eo ipso est relativa, ut diximus.

176. Dico 3. Personalitas Divina determinata Personæ, v. g. Patris dicit non solum relativum, sed etiam tale relativum. Probatur, quia ut jam determinata non est indifferens ad alias Personalitates Divinas, sed significatur ut jam determinata ad Patrem v. g. ergo dicit saltem implicite non solum relativum, sed etiam tale relativum.

177. Hinc fit, ut tam significatum formale Personalitatis, quam Personalitatis relativæ, quam taliter relativæ possit concipi ut aliquid singulare, aut per se, aut, ut ita dicam, per accidens; per se, prout est singularitas ipsa talis Personalitatis; per accidens, prout concipitur tanquam ratio communis Personalitatis, & Personalitatis relativæ, quæ concipitur ut singularis per identicam singularitatem. Unde quia in quolibet individuo quoad nos omnes gradus singularitatis distinguuntur, idem in eadem Persona Divina singulari concipimus ut formalitates singulares distinctas quoad nos rationem subsistendi, rationem Originis, & rationem Relationis. Ex dictis.

178. Conclusio fit: Quando dicimus, proprietates Personales constituere Personas, non quæ originis, neque quæ relationes formaliter, sed quæ formaliter subsistentias, non idem sequitur Personas Divinas constitui quoad nos absolutas, sed solum constitui formalitate subsistendi præscindente secundum explicitum à relativo, licet non ita præscindat secundum implicitum, secundum quod est quid relativum; ac proinde semper Personæ Divinæ constituuntur Relativis, & non absolutis. Totum hoc patet ex hæcenus dictis, si attentè considerentur. Imò hoc non solum est verum de Personalitate Divina, prout est indifferens ad omnes Personalitates Divinas, sed etiam de qualibet determinatâ; siquidem quando concipitur una Persona ut determinatâ, & singulariter subsistens, exprimitur solus gradus subsistendi veluti extrinsecè singularis per determinatam singularitatem, quæ solum prout sic implicite, & veluti in confuso attingitur: sic enim possumus unum animal, vel unum hominem singularem concipere, & significare expressè solum quoad rationem animalis, vel hominis, quin expressè, sed tantum implicite

te concipiamus, & significemus formalitatem differentiæ illius.

Objicies 1. Illa formalitas subsistendi non concipitur ut relativa transcendentaliter; siquidem ratio subsistendi concipitur ut antecedens rationem principii, & originis; neque ut relativa prædicamentali; siquidem ratio ut prædicamentalis concipitur ut subsequens rationem originis; ergo videtur concipi ut absoluta, quod non est dicendum. Respondeo negando antecedens quoad secundam partem, est enim relativa prædicamentali secundum implicitum, licet non ita concipiatur secundum explicitum, sic enim præscindit à relativo, præscindere autem à relativo non est concipere aliquid per modum absoluti.

Instabis: Personalitas Divina concipitur constituitur per analogiam ad personalitates creatas; sed hæc sunt absolutæ; ergo etiam illa ut absoluta concipitur, quatenus ut relativa non concipitur. Respondeo negando consequentiam; licet enim concipiamus Personalitates Divinas per analogiam ad creatas, neque ad id opus est, quod illas concipiamus positivè ut absolutas, aut ut non relativitas, sed satis est, quod illas concipiamus præcisivè non ut relativitas, quo sensu concipiuntur ut priores Relationibus, & talis conceptus præscindit ab absoluto, & relativo.

Objicies 2. Subsistentia prout præscindit à relativo, & absoluto est communis Divinæ, & creatæ; sed hæc loquimur de subsistentia prout constituit ut divina; ergo aut illa formalitas non est subsistentia Divina, quia præscindit à relativo; aut subsistentia Divina constituit, ut quid absolutum. Respondeo ad maiorem, subsistentiam, prout præscindit à relativo, & absoluto, esse communem divinæ, & creatæ, quando concipitur ut quid indifferens, & perfectè præcisivè: aliter verò quando concipitur ut quid determinatum veluti extrinsecè, & præcisivè minus perfectè, quæ aliquo modo attingit ipsam determinationem, nempe rationem ipsam relativam.

Objicies 3. Difficultas procedit de constitutione cuiusque Personæ singularis; sed nullus conceptus rei singularis videtur posse præscindere ab absoluto, & relativo; siquidem implicat concipi secundum suum esse determinatum, & non concipi, aut ut absolutum, aut ut relativum; ergo illa formalitas constituens Personam, aut est absoluta, quod implicat; aut est relativa, quod negamus. Respondeo ad minorem, nullum conceptum rei singularis formaliter posse præscindere ab absoluto, & relativo: posse tamen conceptum rei singularis identice præscindere, saltem expressè ab absoluto, & relativo: at verò formalitas subsistendi, licet concipiatur ut jam determinata, & singularis, talis tamen est, non formaliter, sed identice, ut supra diximus; ut potè quæ secundum se potest esse communis; sicque potest saltem expressè præscindere ab absoluto, & relativo.

SECTIO IX.

Quot sint in Deo Subsistentiæ?

GRAVIS est præsens difficultas, de qua inter Theologos triplicem invenio Sententiam: Prima Sententia docet in Deo unicam esse subsistentiam, absolutam, modificatam

modificatam tamen tribus relationibus, quæ rationi subsistendi addunt incommunicabilitatem. Ita Durand. in 1. dist. 26. q. 1. n. 6. & dist. 33. q. 1. n. 37. & in 3. dist. 1. q. 2. num. 7. Scot. in 3. dist. 1. q. 2. §. ad questionem, & in 1. dist. 4. q. 2. & dist. 26. q. unica, & quodlib. 5. art. 3. ad 3. Albert. 1. p. sum. q. 43. memb. 1. & 2. art. 1. & 2. Argentina in 1. dist. 26. q. 1. art. 3. ad 3. & ad 8. & in 3. dist. 5. q. 1. art. 2. Marfil. in 1. q. 30. art. 2. ad 4. & ad 10. Capreol. in 1. dist. 26. q. 1. art. 1. conclus. 3. & in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. Deza in 1. dist. 26. q. 1. & in 3. dist. 1. q. 1. Ferrar. lib. 3. contr. gent. cap. 26. & alii.

184. Secunda Sententia asserit, dari quidem tres subsistentias Relativas realiter distinctas, & unam absolutam communem, & identificatam tribus Personis. Ita Paludan. in 3. dist. 1. q. 2. Caiet. 1. p. q. 30. art. 4. & in 3. dist. 3. art. 2. & 1. p. q. 3. art. 3. & q. 19. art. 4. Gabr. quest. 1. art. 3. dub. 4. Richard. art. 1. q. 2. ad 1. Almain. q. 1. art. 3. dub. ult. Ocham. in 3. q. 1. quos citat, & sequitur P. Soar. tom. 1. in 3. p. d. 11. sect. 3. & lib. 4. de Trinit. cap. 11. & 14. tenent etiam Bannez 1. p. q. 39. art. 2. Alvarez 3. p. q. 3. a. 3. Zumel. 1. p. q. 30. a. 1. P. Molin. 1. p. q. 29. a. 2. d. 3. P. Fonf. lib. 5. Met. cap. 8. q. 5. sect. 5. P. Belarm. tom. 1. lib. 2. de Christo. cap. 15. P. Granad. 1. p. tract. 4. d. 5. sect. 3. & alii.

185. Tertia Sententia affirmat præter tres subsistentias Relativas realiter distinctas, nullam dari in Deo subsistentiam absolutam communem omnibus tribus Personis. Ita Alex. 1. p. q. 57. memb. 3. & 3. p. q. 2. memb. 3. D. Bonav. in 1. dist. 23. art. 2. q. 1. & 2. Henricus 2. p. sum. a. 53. q. 6. ad 4. & quodlib. 5. q. 8. Aureol. in 1. dist. 26. a. 4. §. Respat ergo. Genes. lib. 2. de Trinit. P. Vasq. 1. p. d. 125. cap. 3. P. Mendoza in quodlib. q. 3. P. Valent. 1. p. quest. sua 13. punct. 2. & lib. 3. contr. de Trinit. quos citat, & sequitur P. Ruiz. d. 34. de Trinit. sect. 1. dicens esse D. Thom. 1. p. q. 39. art. 4. tenent etiam Zuniga d. 5. de Trinit. dub. 10. memb. 1. P. Amicus d. 21. n. 18. P. Becan. tract. 2. cap. 3. q. 4. conclus. 1. & de Incarn. cap. 4. q. 2. n. 5. Gamacheus hic cap. 4. Lorca de Incarn. d. 24. n. 2. P. Preposit. q. 29. art. 4. dub. 3. n. 21. P. Tanner. d. 4. q. 1. dub. 6. n. 8. P. Albertin. tom. 2. de substant. coroll. 11. dub. 1. P. Arrub. d. 108. cap. 3. & d. 109. cap. 2. P. Arriaga 1. p. d. 51. sect. 2. P. Venkenus hic d. 34. cap. 3. P. Compton. tom. 1. d. 57. sect. 3. num. 2. P. Alarcon. tr. 5. d. 4. cap. 3. & 4. P. Rhodex tom. 1. d. 6. q. 2. sect. 6. & alii.

186. Resolutio sit: In Deo sunt tres subsistentiæ Relativæ. Ita Doctores citati pro secunda, & tertia sententia, quorum P. Ruiz. cit. sect. 2. n. 1. dicit ita hujus resolutionis certitudinem esse fidei conjunctam, ut sine errore negari non possit. Probatur primò autoritate Concilior. ex Concil. Nicæn. 1. lib. 2. §. In lib. Job. Una, ait, Divinitas S. Trinitatis in tribus subsistentiis perfectis equalibus consideratur. Idem habet S. Cym sit copiosa. Et Concil. Nicæn. 2. act. 3. in Confess. fidei. Unam Deitatem, ait, in tribus subsistentiis indivisim discretam, & distinctim unitam. Et idem repetit sæpius eodem loco cit. Et Concil. Constantinop. 1. & 2. ibi collat. 2. Si quis, ait, non confiteatur unam Deitatem in tribus subsistentiis, five Personis adorandam, anathema sit. Et Concil. Later. 2. sub Martin. 1. Consult. 5. can. 1. Si quis, inquit, non confiteatur secundum Sanctos Patres, propriè, & verè Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem in Unitate, & Unitatem in Trinitate, hoc est, unam Deum in tribus subsistentiis consubstantialibus, anathema sit. Et idem habet Concil. Florent. in litteris union. sess. ult. sub Eugen. IV. ex quibus satis apertè constat dari in Deo tres sub-

sistentias relativæ; ergo &c.

Probatur secundò autoritate Sanctior. Patrum. 187. D. Justin. q. 17. ad Orthodoxos. Unus est, ait, Deus uno, & indivisus substantia, sed tres Personæ divise ne consistentiarum. D. Athan. tom. 2. quest. q. 7. Tres Personas, inquit, Confiteor, tres subsistentias, tria propria, tria individua, tres characteres. Et D. Greg. Nyssen. orat. Catechet. cap. 3. docet in Trinitate idem esse distinctum, ac discretum consistentiæ, & hypostasi. Et lib. de Trinit. Trias, ait, unumquodque in propria subsistentia Personæ. Et D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 9. Tres, inquit, hypostases, id est subsistentias, & Personæ. Et D. Amb. in Symbol. Apostol. cap. 2. Catholicum est, inquit, ut & unum Deum secundum unitatem substantiæ fateamur, & Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum in sua quemque subsistentia sentiamus. Idem habent D. Greg. Nazianz. orat. 25. ad Arian. n. 52. D. Chrysost. ad Heb. 1. hom. 2. D. Cyril. Alex. Dialog. de Trinit. lib. 2. D. Epiphani. heres. 73. D. Hilar. lib. de Synodis, §. Volens D. Hieron. tom. 9. epist. 17. Theodoret. ad Hebr. 1. ad illud: Figura substantia, & alii.

Dicent primò, Concilia, & Sanctos Patres intelligi posse de subsistentia, non in abstracto, sed in concreto, quo sensu idem esse in Deo tres subsistentias, atque tres subsistentes, seu habentes subsistentiam; non autem quod sint tres rationes formales subsistendi. Sed contra, quia concreta substantiva non multiplicantur in Deo, nisi multiplicata ratione formali, ut cum D. Thom. hic q. 30. art. 4. docent Doctores Catholici. Et patet ex principiis fidei, nam idè tres Personæ Divinæ non sunt, neque dicuntur tres Dii, quia non multiplicatur Deitas, quæ est significatum formale, licet sint tres habentes Deitatem. Et in Christo Domino una tantum est Persona, quia non multiplicatur personalitas, quæ est ratio formalis, licet Naturæ habentes sint duæ; sed ex Conciliis, & Patribus citatis multiplicatur substantia substantivè; ergo &c.

Dicent secundò, subsistentias ibi sumi, non substantivè, sed adjectivè pro subsistentibus. Sed contra, quia licet nomen abstractum in divinis quandoque usurpetur pro concreto propter identitatem prædicati pro subiecto, nunquam tamen absolute sumitur pro adjectivo; siquidem absolute prolaturum continet sensum diversum, & improprium; sic enim licet tres Personæ Divinæ dici possint adjectivè tres Omnipotentes, tres Increati, tres Immensi, nunquam tamen dicuntur absolute tres Omnipotentes, &c. juxta Symbolum D. Athan. & multò minus dici possunt tres Omnipotentia, sumpto abstracto pro concreto; siquidem eo ipso intelligeretur Omnipotentia in concreto substantivè, Concilia autem, & Patres absolute dicunt dari in Deo tres subsistentias, sicque locuti sunt de multiplicatione substantiva.

Dicent tertio, in Deo esse quidem tres subsistentias incommunicabiles ita tamen ut rationem subsistentiæ habeant à subsistentia Essentiæ absolute, & communi, à se autem ut à proprietatibus personalibus habeant solam incommunicabilitatem, qua constituuntur Personæ in ratione Personarum.

Sed contra, quia sequeretur: Primò, Unio nem Humanitatis Christi Domini non esse factam in subsistentia sub ratione subsistentiæ, sed tantum incommunicabilitatis contra illud D. Athan. in Symbol. ibi: Perfectus homo ex anima rationali, & humanæ carne subsistens: Ubi de Unione ad subsistentiam loquitur. Secundò non esse in Deo tres

subsistentias, sed tres incommunicabiles contra Concil. & Patres supra citatos, qui tres subsistentias expresse asserunt. Tertiò, subsistentiam formaliter, prout est subsistentia, non continere in sua quidditate incommunicabilitatem, quod est falsum, ut ex dicendis constabit; ergo si in Deo concedunt tres incommunicabiles, etiam debent concedere in Deo tres subsistentias.

192. Probatur tertiò rationibus: Prima ratio est, quia in Divinis admittuntur tres Personalitates realiter distinctæ, quales sunt proprietates illæ Relativæ constituentes Personas, de quibus supra; sed non intelligitur Personalitas, quin intelligatur subsistentia; siquidem Personalitas solum addit supra subsistentiam connotationem naturæ rationalis completæ; Subsistentia enim est gradus veluti magis universalis, qui per suppositalitatem limitatur ad substantias completas, & per personalitatem ad rationales, cum Persona, ut diximus, definiatur: *Rationalis naturæ individua substantia*, id est subsistentia; ergo &c.

193. Secunda ratio est, quia Persona per id formaliter subsistit, per quod formaliter redditur incommunicabilis, ut patet in creatis; sed Personæ Divinæ per Relationes redduntur formaliter incommunicabiles, ut ipsi Adversarii fatentur; ergo per illas formaliter subsistunt; alioqui si Relationes solum essent ratio incommunicabilitatis, & subsistentiam supponerent, sequeretur illas inexistere in re subsistente; hoc autem est contra rationem suppositi, quam ipsi Adversarii dicunt constitui per Relationes; siquidem implicat, quod aliquid sit ratio suppositi, & secundum eandem rationem inexistat in illo, illud supponendo, cum nihil possit supponi, nisi jam subsistendo; ergo &c.

194. Tertia ratio est, quia Concilia, & Sancti Patres, ut in Christo Domino defendant unicam Personam, profitentur, unicam esse illius subsistentiam; ergo si in Trinitate non essent tres subsistentiæ, non concederent tres Personas.

195. Quarta ratio est, quia Unio Hypostatica facta est ad subsistentiam Verbi Divini; siquidem facta est immediate ad id, quod tali naturæ deest; ei autem deest sola subsistentia; sed talis Unio facta est ad aliquid proprium ipsius Verbi: tum quia ita definitum fuit in Concil. Tolet. 6. in Confess. Fidei, ibi: *Solus Filius suscepit humanitatem in singularitate Personæ, non in unitate Divinæ Naturæ, id est, in eo, quod proprium est Filii, non quod commune est Trinitati*: tum etiam, quia si in aliquo communi, tota Trinitas foret incarnata; ergo cum sola Relatio Filii sit illius propria, sola Relatio tam in Filio, quam in aliis Personis habet rationem subsistentiæ; sed Relationes sunt tres; ergo in Deo tres dantur subsistentiæ Relativæ.

196. Quinta ratio est, quia Personæ Divinæ constituuntur, & distinguuntur subsistentiis, ut docent Concilia, & Sancti Patres, & patet ex supra dictis; sed distinguuntur solum per id, quod est eis proprium, & non commune; ergo id, quod est eis proprium, est subsistentia; sed solæ Relationes Personales sunt eis propriæ, & distinctæ; hæ autem sunt tres; ergo tres sunt in Deo subsistentiæ.

197. Obijcies 1. D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 4. *Omnis, inquit, res ad se ipsam subsistit, quando magis Deus*. Idem tenent alii Patres, qui etiam docent, subsistere esse ad se; sed Relationes sunt ad aliud; ergo non possunt habere rationem subsistentiæ; consequenterque non sunt in Deo tres

subsistentiæ relativæ. Respondeo primò apud D. Aug. loc. cit. & alios Patres sumi subsistere pro perfectè existere, ut infra dicemus: nos autem loquimur de subsistentia propriè dicta, prout est ultimus terminus incommunicabilis.

Respondeo secundò D. Aug. & alios Patres intelligendos esse de significato formali subsistentiæ, quæ pro ut abstrahit ab absoluta creata, & relativa divina est ad se, hoc est ad constituendum unum per se cum natura: hoc tamen non tollit, quominus significatum materiale subsistentiæ Divinæ sit relativum; sicut enim Relationes, licet tales sint, constituunt Personas Divinas, quod non reperitur in creatis, ita etiam in Divinis potest subsistere esse ad se, absque eo, quod excludat esse relativum, sive ad aliud.

Obijcies 2. Unius naturæ substantialis una tantum est subsistentia; sed Natura Divina est una tantum; ergo unicam tantum subsistentiam absolutam, & non triplicem relativam subsistit. Respondeo distinguendo majorem: Unius naturæ substantialis una tantum est subsistentia, si natura ipsa sit creata, & finita; transeat major: si sit increata, & infinita, nego majorem: diversa ratio est, quia Natura Divina, cum sit infinite communicabilis, & alioqui non possit communicari per multiplicationem sui ipsius, exigit communicari per multiplicationem suppositi, seu subsistentiæ, sicque licet sit in se una, potest triplici subsistentia terminari: at verò natura creata, cum sit finite communicabilis, potest per multiplicationem sui ipsius communicari; ac proinde ad sui multiplicationem debet ejus subsistentia necessariò multiplicari. Dicitur transeat major, quia, An sit possibilis natura creata naturaliter subsistens pluribus subsistentiis? Quæstio est metaphysica, de qua nos jam alibi in Met. tr. 2. d. 4. a. n. 136.

Inferes: Ergo cum Natura Divina sit infinite communicabilis, infinitæ erunt in Deo subsistentiæ propter infinitam communicationem ipsius Naturæ, non multiplicatione Naturæ, sed subsistentiarum. Respondeo negando illationem; cum enim in Deo ad intra duplex tantum sit operatio, nempe Intellectus, & Voluntatis, duplex tantum est processio realis, prout supra diximus.

Obijcies 3. In divinis perfectio simpliciter simplex non multiplicatur realiter; sed subsistere est perfectio simpliciter simplex; siquidem in quolibet ente melius est subsistere, quam non subsistere; Relationes autem multiplicantur realiter; ergo &c. Respondeo primò cum P. Ruiz, & aliis, subsistentias Relativas dicere quidem perfectionem simpliciter simplicem, sed eandem, ideoque licet multiplicentur rationes subsistendi, non multiplicari perfectionem simpliciter. Non placent, quia perfectio recurrit cum ente; sed multiplicatur entitas relativa; ergo etiam perfectio relativa.

Respondeo secundò cum aliis admittentibus in Deo subsistentiam absolutam, solam rationem subsistendi absolute esse perfectionem simpliciter, & non ita subsistendi relativè; sicque multiplicata ratione subsistendi relativè, non ideo multiplicatur perfectio simpliciter. Cum tamen & subsistentiam absolutam, & Relationes Divinas esse perfectiones simpliciter negemus. Respondeo tertiò, concessa majori, negando minorem; subsistere enim prout abstrahit ab absoluto, & relativo non est perfectio simpliciter, quia aut limitationem, aut oppositionem importat, ut supra diximus.

Obijcies 4. Deus prout præscindit à Personis est

est subsistens subsistentiâ absolutâ; sed una subsistentia non potest ulterius subsistere per alias; ergo Relationes non sunt subsistentiæ, sed diversi modi incommunicabilitatis ejusdem subsistentiæ absolutæ. Respondeo negando majorem; Deus enim prout præscindit à Personis, tam determinatè, quàm indeterminatè formaliter non subsistit propriè loquendo, sed identicè, prout ex dicendis constabit.

204. Obicies 5. Natura Divina non terminatur ultimò his Relationibus; siquidem terminata per Paternitatem, adhuc est terminabilis Filiatione, & terminata per Filiationem, adhuc est terminabilis spiratione passivâ; ergo neutra habet rationem subsistentiæ, cum neutra sit ultimus terminus. Respondeo negando antecedens, ad cujus probationem dicimus esse veram de Natura Divina specificativè sumptam, non autem reduplicativè; eadem enim Natura, quæ terminatur Paternitate, terminatur etiam Filiatione, & Spiratione passiva; sed prout est terminata Paternitate, non est terminabilis Filiatione, aut Spiratione passiva, aut contra, quod sufficit, nam de ratione ultimi termini non est, quod natura, quam terminat, specificativè sumpta, & ut distincta à termino, non possit alio termino terminari, sed quod reduplicativè sumpta cum termino ultimo non possit ulterius terminari; cum autem ita se habeat Natura divina cum his tribus relationibus, omnes hæ tres relationes sunt illius subsistentiæ. Vide alibi à nobis dicta in *Metaphys. tract. 2. d. 3. à num. 363.* ubi etiam multa diximus de sequenti conclusionem, quam prætermittere nolimus, quia præcipua in hac materia. Vide igitur pro illâ cit. loco in *num. 396.* pro qua tamen iterum sit:

SECTIO X.

Utrum in Deo admittenda sit subsistentia aliqua absoluta?

205. UAMVIS in hac difficultate *P. Soar. & P. Vasq.* locis supra cit. in aliquibus conveniant, in aliis tamen differunt quoad rem ipsam, & non in solo nomine.

Conveniunt primò (neque differre possunt) in eo, quod nullus admittit in Deo aliquam rationem absolutam, quæ reddat Deum omnino incommunicabilem, & sit ultimus terminus constitutus Personam, aut semipersonam, ut volebat Cajet. apud *P. Soar. Lustr. in Met. tract. 2. d. 2. num. 205.* Secundò conveniunt, quatenus uterque concedit Naturæ Divinæ suam existentiam substantialem independentem à Relationibus.

206. Differunt primò in re, quatenus *P. Soar. tom. 1. 3. p. d. 11. sect. 3. §. Dico primò.* docet, existentiam Naturæ Divinæ illam reddere, non solum substantialiter existentem, id est, non in subiecto, quod commune est etiam existentis substantialibus creatis, sed etiam reddere illam existentem in se, & per se, id est, nullo indigentem sustentante, aut re, aut ratione distincto, ut in se, & per se existat. At verò *P. Vasq. 1. p. d. 125. num. 9.* docet Essentiam Dei per existentiam illam tantum non compleri nostro modo intelligendi, ut per se esse possit sine aliquo alio, id est, sine modo illo relationis, quo suppositum constituitur, in quo satis differt à *P. Soar.* quoad rem.

207. Differunt secundò quoad vocem, quatenus

P. Soar. existentiam illam per se vocat subsistentiam, & *P. Vasq.* id simpliciter negat, & conformius quidem ad Concil. & Sanct. Patres, ut latè ostendit *cap. 4.* cujus ratio est (præter alias, de quibus statim,) quia subsistentia est ultimus terminus ultimò complens naturam, illamque reddens incommunicabilem; sed hanc incommunicabilitatem nullum prædicatum absolutum in Deo potest includere; absoluta enim in Deo omnia sunt communia; ergo &c. His positis.

Dico 1. In Deo prout præscindit à Personis datur subsistentia absoluta, si sermo sit de subsistentia lato modo, & improprie. Ita *P. Arriaga 1. p. d. 51. sect. 2. n. num. 7. P. Amicus 1. p. d. 21. num. 9.* Probatur, quia subsistentia prout sic sumpta, nihil aliud est, quàm existentia absoluta perfectissima debita Naturæ Divinæ, etiam ut præcisè à Relationibus, per quam ipsa Natura Divina sit independentens ab omni subiecto, & supposito distincto; sed hujusmodi existentiam habet Natura Divina, prout præscindit à Personis; ergo prout sic habet hujusmodi subsistentiam absolutam, improprie, & lato modo subsistentiam nuncupatam.

Dices 1. Existentia creata non habet hanc rationem subsistentiæ improprie, & lato modo dictæ; ergo neque illam habebit Existentia Divina. Respondeo dato antecedente, quod etiam poterat negari cum *P. Arriaga* cit. negando consequentiam; diversa ratio est, quia existentia creata, cum sit imperfecta, & incompleta in genere existendi, idè indiget complemento distincto, quo compleatur, qualis est ejus subsistentia; at verò Existentia Divina, cum sit perfectissima, idè non ex indigentia, sed ex fecunditate postulat subsistentias relativas, quibus compleatur in ratione suppositi.

Dices 2. Relationes Divinæ habent suas existentias proprias relativas, ut supra diximus, virtualiter distinctas ab existentia absoluta Naturæ; ergo addendo illas Naturæ, eam compleant in ratione existentis formaliter; alioqui non efficerent cum illa unum per se; neque enim ex duobus entibus completis fit unum per se. Respondeo negando consequentiam, ad cujus probationem, dicimus ad efficiendum unum per se, sufficere, quod Relationes Divinæ compleant Naturam in ratione suppositi incommunicabiliter; & natura illas compleat in ratione principii perfectè operativi in ordine ad tertium constitutum, qualis est Persona Divina.

Dico 2. In Deo prout præscindit à Personis non datur subsistentia absoluta proprie dicta. Ita Doctores supra citati *num. 185.* Probatur primò auctoritate in sexta Synodo *att. 11. & 13.* ibi: *Sabellianorum ista est pravitas, in unam subsistentiam tres confundere subsistentias.* Et infra: *Utrumque, ait, esse impium, tam singularitas circa subsistentiam, quam ternalitas in Naturis.* Et infra: *Neque, inquit, substantias confundentes, & in unam eas subsistentiam deducentes:* Et *D. Damascen. epist. de Trisagio. Trinitatem, ait, impossibile est dicere unam hypostasim.* Et infra: *Non est autem ipsorum communis una hypostasis; Deitas autem communis est trium hypostasum una existens.* Et *D. Ambr. in Symbol. Apostol. cap. 2.* *Sabellius, inquit, docuit unam subsistentiam esse Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unamque, trinominem personam.* Et *D. Hilar. lib. de Synodis. Non unum subsistentem, sed unam substantiam non differentem.* Idem habent *D. Iustin. cap. 17. ad Orthodoxos. D. Athan. dialog. 1. contr. Anomæum. D. Greg.*

D. Greg. Nyssen. lib. de different. essent. D. Cyrill. Alexand. lib. 1. Thesaur. cap. 9. adversus Arianos. & alii.

212. Confirmatur, quia cum inter Patres Græcos, & Latinos concordatum sit, Hypostasim idem esse formaliter, atque subsistentiam, admittere in Deo subsistentiam absolutam idem esset, atque admittere Hypostasim absolutam; sed hoc erroneum est; ergo &c. Dicent, Hypostasim, & subsistentiam recurrere solum in natura intellectuali incommunicabili, non autem communicabili. Sed contra primò, quia hoc non est recurrere subsistentiam cum hypostasi; siquidem habent diversum significatum. Secundò, quia idè usurpant subsistentiam pro hypostasi, & è contra, quia utraque importat incommunicabilitatem naturæ intellectualis, qualem non habet in Deo aliquid absolutum.

213. Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia subsistentia propriè dicta, ut constat ex ejus conceptu, & definitione, de quanos in *Met. tr. 2. d. 3. n. 7.* est ultimus terminus naturæ substantialis; sed nullum absolutum in Deo est, neque potest esse ultimus terminus Naturæ Divinæ; siquidem in Deo omne absolutum ulterius terminatur per subsistentias relativas; ergo &c. Confirmatur, quia quod in relativo subsistit eo ipso non terminatur, neque subsistit in absoluto; siquidem in absoluto subsistere esset ultra terminum absolutum non extendi; sed hoc est falsum; siquidem omne absolutum in Deo terminatur relativo; ergo &c.

214. Dicent, solam subsistentiam creatam ob suam limitationem, aut Divinam Relativam propter suam oppositionem esse ultimum terminum; divinam verò absolutam ob suam infinitatem posse ulteriori termino relativo communicari. Sed contra, quia hoc nihil aliud est, quam dicere id, quod vocant subsistentiam, non esse subsistentiam; siquidem de ratione subsistentiæ est, quod sit ultimus terminus; alioqui dicant etiam dari suppositum, aut personam absolutam; siquidem eodem modo possunt dicere, solum esse de ratione personæ creatæ, aut divinæ Relativæ, quod ultimò terminetur, & non ita esse de ratione personæ absolutæ.

215. Secunda ratio est, quia subsistentia propriè dicta est essentialiter incommunicabilis termino, cum sit ipsa positiva, & proxima radix incommunicabilitatis negativæ, ut constat ex conceptu, & definitione subsistentiæ tradita loco proximè citato; sed omne absolutum in Deo est communicabile termino relativo, ut est definitum in Concil. Florent. *Sess. 18.* ergo nullum absolutum in Deo habet, neque habere potest rationem subsistentiæ propriè dictæ. Confirmatur, quia semel concessio, quod aliquid communicabile sit propriè subsistentia, nulla ratio assignari potest, cur spiratio activa non sit etiam propriè subsistentia; siquidem tota ratio, cur talis non est, consistit in eo, quod sit communicabilis Patri, & Filio; hoc autem non est concedendum; alioqui essent quatuor subsistentiæ relativæ, quod est, temerarium, ut patet ex supra, & alibi dictis; ergo &c.

216. Dicent primò, spirationem activam idè non esse subsistentiam, quia advenit Patri, & Filio jam constitutis in esse subsistentis per Paternitatem, & Filiationem. Sed contra, quia ex hoc sequitur, aut Paternitatem, Filiationem, & Spirationem passivam non esse propriè subsistentias, quia adveniunt Naturæ jam constitutæ propriè

in esse subsistentis per subsistentiam absolutam; aut Naturam non supponi propriè subsistenti in ante subsistentias Relativas; consequenterque nullam dari in Deo subsistentiam absolutam propriè.

Dicent secundò, dari diversam rationem; siquidem spiratio activa advenit Naturæ jam subsistenti relativè, hoc est ultimò terminatæ; at verò Paternitas, Filio, & Spiratio passiva adveniunt Naturæ subsistenti solum absolutè, & non ultimò terminatæ. Sed contra primò, quia spiratio activa advenit Naturæ posteriori Paternitate, & Filiatione; ergo advenit Naturæ non ultimò terminatæ; consequenterque erit propriè subsistentia. Secundò, quia si subsistentia absoluta est propriè subsistentia; implicat in adjectis, quod Natura Divina per illam subsistat, & per illam non ultimò terminetur, cum de ratione subsistentiæ propriè dictæ sit, quod sit ultimus terminus; ergo Paternitas, Filio, & Spiratio passiva adveniunt Naturæ ultimò terminatæ; consequenterque aut non essent subsistentiæ, aut talis etiam esset spiratio activa.

Dicent tertio, spirationem activam idè non esse subsistentiam, maximè verò Paternitatem, Filiationem, & Spirationem passivam, quia illa advenit ut forma, non autem ut terminus; hæc autem adveniunt ut termini, & non solum ut formæ. Sed contra, quia non assignatur ratio, cur Paternitas (sicque de aliis) adveniat ut terminus, & non solum ut forma, spiratio verò activa adveniat ut forma, & non ut terminus, nisi quia illa advenit incommunicabiliter; hæc autem communicabiliter, cum quod sit non potest ratio termini ultimi, neque subsistentiæ, sicque talis non est spiratio activa, sicut neque talis erit ratio illa subsistentiæ absoluta.

Tertia ratio est, quia talis subsistentia communis absoluta, aut est necessariò admittenda in Deo; aut non: Non primum: tum quia Natura Divina sufficienter subsistit, & terminatur tribus subsistentiis Relativis: tum etiam, quia si illa fuisset necessaria, hæc fuissent superflue; siquidem Pater, Filius, & Spiritus Sanctus plenè, & perfectè subsisterent per illam subsistentiam absolutam communem; cum tamen sine errore negari non possint in Deo tres subsistentiæ Relativæ: Si secundum; ergo admittenda non est in Deo, cum sit superflua, in Deo autem nihil superfluum debeat admitti.

Argues 1. autoritate *Epist. Agathonis Papæ*, quæ habetur in 6. Synodo. *act. 4. & 17. ibi: Confitemur, inquit, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, non tres Deos, sed unum Deum, non trium nominum subsistentiam, sed trium subsistentiarum, seu Personarum unam subsistentiam.* ubi apertè dicit dari in Deo unam tantum subsistentiam; non relativam; ergo absolutam, & communem omnibus Personis. Respondeo non esse legendum, nisi *trium subsistentiarum unam substantiam*, ut notarunt *P. Vāsq. P. Ruij.* & alii supra citati, fuit enim error editionis, in qua posuerunt *subsistentiam*, cum deberent ponere *substantiam*.

Argues 2. D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 4. *Omnis res, ait, ad se ipsum subsistit, quando magis Deus. Et cap. 5. Hoc est, inquit, Deo esse, quod subsistere, & idè si una essentia Trinitas, una etiam substantia.* D. Hieron. *epist. 57. ad Damasum. Taceantur, inquit, tres hypostases, si placeat, & una teneatur.* Idem ferè habent D. Dionys. cap. 1. de Divin. nomin. D. Hilari. lib. 7. de Trinit. D. Cyrill. Alex. D. Leo Magn. *serm.*

serm. 1. de Pentecost. cap. 3. D. Isidor. lib. 2. de different. cap. 4. & alii, quos videre licet apud P. Ruiz cit. sect. 8. & 9. qui omnes videntur admittere in Deo unam subsistentiam absolutam omnibus Personis communem. Respondeo D. Aug. sicut omnes alios Patres locutos fuisse de subsistentia, prout recurrit cum existentia perfectâ, quo pacto Deo competit ratione Naturæ; non autem de subsistentia, prout recurrit cum ultimo termino incommunicabili, quæ sola est propriè subsistentia, de qua est sermo, & dicimus nullam dari in Deo absolutam, ut patet ex dictis.

222. Argues 3. Subsistere est independere ab aliquo sustentante; sed Natura Divina secundum se ita se habet; siquidem non pendet, neque sustentatur à Personalitatibus; imò potiùs eas quodammodò sustentat; alioqui processiones divinæ in Deo essent ex indigentia essendi; ergo &c. Respondeo primò cum communi, & probabiliter, subsistere improprie est independere ab aliquo sustentante; secus autem subsistere propriè; hoc enim superaddit incommunicabilitatem alteri supposito.

223. Respondeo secundò cum aliis, subsistere idem esse, atque independere ab aliquo sustentante ut à termino; non autem ut à subiecto, seu (quod idem est) atque in suo ultimo termino sistere: at verò Natura Divina, prout præscindit à Personis, non concipitur ut sistens in suo ultimo termino; siquidem ulterius inexistit termino relativo, sicque antecederet ad subsistentias Relativas nullam habet subsistentiam absolutam. Neque ex hoc sequitur, quod processiones Divinæ sint ex necessitate essendi absolute, sed ex necessitate essendi terminativè, & supposititaliter, quod non implicat. Patet, quia sicut Deus eodem sensu dicitur indigere suâ Omnipotentia, ut possit, suâ Scientia, Intellectu, & Voluntate, ut sciat, intelligat, & velit, idque sine ulla imperfectione, ita etiam sine ulla imperfectione dici potest indigere suis subsistentiis relativis, ut subsistat.

224. Addo Naturam Divinam habituram eandem, imò maiorem indigentiam respectu subsistentiæ absolutæ, si daretur; siquidem hæc necessaria esset, ut Natura Divina completeretur in existendo; sicque in ea argueret defectum complementi ad existendum; consequenterque imperfectionem: at verò non ita arguunt subsistentiæ Relativæ; siquidem supponunt Naturam perfectissimè completam in ratione existendi, & solam addunt incommunicabilitatem necessariam ad productiones, quæ cum sint potiùs ex fecunditate, quam ex necessitate, etiam talis manet ipsa incommunicabilitas.

225. Argues 4. Essentia Divina, prout præscindit à Personis, dicitur unus Deus in concreto; sed omne concretum substantiale includit subsistentiam; ergo Essentia Divina prout sic includit subsistentiam, non relativam, utpotè ab illa præscindentem; ergo absolutam. Respondeo primò, data majori, distinguendo minorem: omne concretum substantiale includit subsistentiam, aut propriam, aut impropriam; concedo minorem: semper propriam; nego minorem: Essentia autem Divina, prout præscindit à Personis, includit subsistentiam impropriam in sua existentia, prout supra diximus, sicque etiam concretum Deus est minus proprium.

226. Respondeo secundò distinguendo maiorem: Essentia Divina, prout præscindit à Personis, dicitur unus Deus in sensu reali, & identico; concedo

Tom. I.

maiorem: in sensu formali, & metaphysico; nego maiorem: non ita dicitur formaliter, quia prout sic formaliter non habet subsistentiam; ac proinde est sola Deitas, & non Deus; dicitur tamen unus Deus à parte rei, & identice, quia à parte rei est idem cum subsistentiis Relativis, cum quibus à parte rei concrevit.

Instabis: In Concil Rhemensi ita habetur: *Cre-* 227. *dimus simpliciter, Naturam Divinitatis esse Deum, nec aliquo sensu catholico posse negari, quin Divinitas sit Deus, & Deus Divinitas*; ergo videtur definire, divinitatem, prout præscindit à Personis esse Deum in concreto, & Deum esse Deitatem dicentem aliquam subsistentiam; non relativam; ergo absolutam. Respondeo Concil. loqui de Deo, & Deitate in sensu identico; non autem in sensu formali, in quo nihil definivit.

Urgebis: Concil. docet in nullo sensu catholico posse negari, *quin Divinitas sit Deus, & Deus Divinitas*; ergo si in sensu formali Divinitas negatur esse Deus, sensus formalis non est catholicus; consequenterque est falsus. Respondeo mentem Concilii esse, ut in nullo sensu absoluto, & communi negari possit, Deum esse Deitatem, & Deitatem esse Deum, quia negatio absolute, & in sensu communi prolata, cum sit malignantis naturæ, & neget omnia, negaret etiam in sensu identico, quod non est admittendum; quod tamen non tollit, quominus in sensu formali reduplicativo, & scholastico divinitas quæ divinitas formaliter non sit Deus in concreto, aut è contra, quod etiam locum habet in contraria sententia, ut consideranti patebit. Quod autem hæc sit interpretatio Concilii, est evidens; siquidem agebat contra Gilbertum, qui, ut supra diximus, assererat distinctionem realem inter Deitatem, & Personalitates, sicque Deitatem absolute non esse Deum.

Replicabis: Antequam revelaretur Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, jam cognoscebatur Deus naturaliter; naturaliter enim demonstrabatur à Philosophis unus Deus, prout alibi diximus; sed non ita cognoscebatur cum subsistentiis relativis, hæc enim ignorabantur; alioqui Mysterium Sanctissimæ Trinitatis naturaliter cognosceretur contra id, quod supra diximus; ergo cum subsistentiâ absolute; consequenterque hæc datur in Deo. Respondeo distinguendo minorem: non cum subsistentiis relativis determinatè; concedo minorem: indeterminatè; nego minorem: cognoscebatur enim cum aliqua subsistentia indeterminatâ, & abstrahendo ab eo, quod esset, aut non esset absoluta, vel Relativa; una tantum, aut tres; quod satis erat, ut cognosceretur Deus in concreto, cum jam aliquam denotaret subsistentiam. Undè si fortè assererent in Deo subsistentiam absolutam, errarent ex ignorantia modi subsistendi divinitatis.

Dices: *Hic Deus* est communis Patri, Filio, & Spiritui Sancto; sed *hic Deus* dicit aliquam subsistentiam, cum dicat Deitatem in habente, sive in subsistente; neque enim potest Deitas haberi, nisi à subsistente, cum omnis alius modus dicat imperfectionem; cum subsistentiâ autem relativâ non est communicabilis; ergo illam non dicit, neque indeterminatè, sed solam absolutam communem. Respondeo distinguendo maiorem: est communis secundum illud, quod Natura Divina dicit de formali, & expressius; concedo maiorem: secundum illud, quod solum connotat, aut dicit de formali minus expresse, nempe subsistentiam; nego maiorem: undè argumentum non urget.

S s s

Argues

231.

Argues 5. Substantia non est completa; consequenterque neque perfecta, nisi in concreto; siquidem subsistentia est complementum, & perfectio naturæ; sed Deitas, prout præscindit à Personis, est substantia completa perfectissima; ergo est in concreto; non cum subsistentia relativa, utpote ab illa præscindens; ergo cum absoluta. Respondeo distinguendo majorem: substantia non est completa, nisi in concreto, si sumatur in ratione suppositi; concedo majorem: in ratione naturæ; nego majorem: Unde Deitas in abstracto est completa in ratione Naturæ divinæ, licet non ita sit in ratione suppositi. Neque inde sequitur esse imperfectam positivè, cum nunquam sit absque perfectione sibi debita; sed solum præcise, prout non concipitur cum omni sua perfectione, etiam in ratione suppositi; quod etiam ipsi Adversarii tenentur concedere; siquidem de Natura, prout præscindit à subsistentia absoluta, verum est dicere, quod præscindat à complemento subsistendi absolute, sicque à perfectione in ratione subsistendi.

232.

Argues 6. Idèd in Deo non daretur subsistentia absoluta, quia omnia absoluta in Deo communicantur, de ratione autem subsistentiæ est incommunicabilitas; sed de ratione subsistentiæ absolute sumptæ solum est terminare, & complere Naturam; incommunicabilitas autem solum sequitur, aut subsistentiam creatam absolutam ratione suæ imperfectionis; aut Relativam Divinam ratione suæ oppositionis; ergo cum Natura Divina, prout præscindit à Personis, habeat illam completionem, & terminationem in sua perfectione absoluta, suam habet subsistentiam absolutam, licet communicabilem. Respondeo primò concedendo totum, si sermo sit de subsistentiâ improprie dictâ, qualis est in Deo existentia illius perfectissima; negando autem, si sermo sit de subsistentia proprie dictâ juxta superius dictâ.

233.

Respondeo secundò negando minorem: Primò, quia liberè assumitur, tribuere subsistentiæ solam rationem terminandi, & complendi; sicut enim Philosophi intendunt definire animal absolute acceptum: *Est vivens sensitivum*: ita ut nullum assignari possit, quod tale non sit; ita etiam intendunt definire subsistentiam absolute acceptam: *Ultimus terminus, & complementum naturæ substantialis*, ita ut nulla possit dari, quæ talis non sit; sed illa in Deo talis non esset; siquidem postularet ulterius communicari, & terminari; ergo non haberet rationem subsistentiæ.

234.

Secundò, quia sequeretur, subsistentias relativas in Deo esse, & non esse perfectiores illâ subsistentiâ absolutâ in ratione terminandi: esse, quia ultra illam rationem terminandi, & complendi, adderent rationem incommunicabilitatis, quæ est ultima perfectio, & ratio differentialis subsistentiæ: non esse, quia in Deo omnia absoluta sunt perfectiones simpliciter; Relativa autem solum sunt perfectiones secundum quid. Tertiò, quia cum in ratione terminandi sit perfectius reddere naturam incommunicabilem, & hoc habeant subsistentiæ creatæ, sequeretur, posse dari aliquam, quæ solum habeat illam rationem minus perfectam terminandi, & complendi naturam; consequenterque dari in creatis subsistentiam communicabilem; hoc autem nullus admittit; ergo &c.

235.

Instabis: Natura Divina, prout præscindit à Personis, est incommunicabilis, saltem supposito à parte rei distincto; ergo id habet per subsistentiam absolutam. Respondeo negando consequen-

tiam; nam si ita esset incommunicabilis per aliquam subsistentiam, foret etiam incommunicabilis Paternitati, &c. sicut enim una materia non completur per aliam; neque una forma physica per aliam. Confirmatur ex doctrina Adversariorum, quia Natura Divina, prout præscindit à subsistentia absoluta, adhuc esset eodem modo incommunicabilis; non per aliam subsistentiam; alioqui daretur processus infinitus; ergo per se ipsam; ergo hoc idem haberet, ut dicimus, sine subsistentia absoluta, prout præscindit à Relationibus. Unde tota illa completio, & terminatio provenit ab ipsâ existentia Dei perfectissima, quam diximus subsistentiam improprie.

Inferes: Ergo Humanitas Christi Domini, cum sit perfectissime existens, etiam sic à suâ existentia terminabitur, & complebitur improprie, licet proprie, & incommunicabiliter subsistat per subsistentiam Verbi Divini. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia existentia divina, cum sit infinitè perfecta, est completa in genere existendi, sicque in hoc genere non eget complemento; alioqui in tali genere careret hac perfectione; ideoque ratione hujus complementi potest dici subsistentia, licet improprie; at verò existentia creata Christi Domini, licet sit perfecta, cum tamen sit finita, & limitata, id non habet, ideoque non potest dici subsistentia, neque improprie, utpote quæ terminatur, completur, & subsistit incommunicabiliter per subsistentiam Verbi Divini.

Argues 7. Natura Divina, prout præscindit à relationibus, concipitur ut principium operationum, tam ad intra per Intellectum, & Voluntatem, quam ad extra per Omnipotentiam; siquidem hæc perfectiones sunt absolute: in Deo autem omne absolutum est prius relativo; sed non potest ita concipi sine aliqua subsistentia: tum quia *Actus sunt suppositorum*: tum etiam quia operatio supponit esse; & *Actus secundus supponit actum primum*, prius enim est rem perfici in suo esse, quam id alteri dare; & constitui in actu primo, quam in actu secundo; subsistentia autem perficit, & complet esse, illudque constituit in actu primo; ergo hæc prout sic datur in Deo; non relativa, utpote ab illa præscindens; ergo absoluta.

Respondeo primò cum P. Ruiz cit. scilicet. n. m. Deum, sive Naturam divinam antecedenter ad Relationes concipi ut subsistentem ad operationes per rationem communem subsistendi, licet non per subsistentias Paternitatis, Filiationis, &c. Non placet, quia aut per rationem communem intelligit subsistentiam divinam in communi; aut aliquam subsistentiam indeterminatam, & vage sumptam: Non primum: tum quia subsistentia in communi non est terminus naturæ singularis exercitè: tum etiam, quia ratio communis subsistendi convenit Naturæ divinæ ratione subsistentiarum singularium; sicque non potest prius concipi in Deo, quam ipsæ subsistentiæ singulares: Non secundum, quia sicut Deus ante Relationes concipitur ut determinatè potens intelligere, & velle, ita etiam determinatè subsistens; sicut enim operatio absolute supponit esse absolute, ita operatio determinata supponit esse determinatum.

Respondeo secundò distinguendo minorem cum communi; non potest ita concipi sine aliqua subsistentia, aut propria, aut impropria; concedo minorem: propriam tantum; nego minorem: impropriam autem habet Natura divina in sua existentia,

existentia, prout supra diximus, quæ sufficit; siquidem in illa habet Natura divina omne esse existendi, consequenterque verum terminum, quin ad illum egeat termino, siue subsistentiis relativis; sicut suis subsistentiis egent naturæ creatæ, utpotè quarum existentia sunt imperfectæ; sicque Natura divina solum eget subsistentiis Relativis, ut existat incommunicabiliter.

240. Dices: Natura non potest operari nisi ultimò terminata; sed Natura divina antecederet ad Relationes operatur; ergo est terminata per subsistentiam absolutam. Respondeo negando maiorem: tum quia ut alibi diximus in *Met. tract. 2. d. 3. à n. 470. & d. 4. n. 51. & 71.* si aliqua natura existeret divinitus absque omni subsistentia, ut posse diximus d. 3. *scilicet. à n. 439.* adhuc posset operari; siquidem subsistentia non est conditio per se requisita ad operandum: tum etiam quia in opinione Adversariorum Natura divina cum sola subsistentia absoluta operatur; & tamen non est ultimò terminata. Undè malè adducunt proloquium illud: *Actiones sunt suppositorum*, cum teneantur dicere cum fide, Naturam divinam cum subsistentia absoluta non esse suppositum, & tamen cum illa operari dicant, sicque nomine suppositorum debent intelligere, sicut nos intelligimus, res singulares, nempe *Actiones sunt verum singularium*.

241. Respondeo tertio ad argumentum distinguendo maiorem: Natura Divina, prout præcendit à Relationibus, concipitur ut principium operationum ut *quo*, concedo maiorem: ut principium *quod*; nego maiorem: concipitur ut principium *quo*, quia formalis ratio producendi *ad extra* est Omnipotentia; & *ad intra* est Intellectus, & Voluntas, quæ prædicata, cum sint absoluta, sunt priora relativis: non ita verò concipitur ut principium *quod*, quia principium *quod* productivum *ad extra* non est sola Natura divina cum Omnipotentia ut sic, sed ut subsistens triplici subsistentia; & principium *quod* productivum *ad intra* respectu Filii est totus Pater; & respectu Spiritus Sancti est Pater, & Filius: potest autem principium *quo* operationis esse prius principio *quod*, ut patet in creatis, ubi forma, quæ est principium *quo* genitoris, est prior, quam suppositum, quod ultimò denominatur tanquam principium *quod*.

242. Instabis 1. Licet respectu operationis notionalis, qualis est generatio, principium *quod* sit Pater, respectu tamen operationis essentialis, qualis est Intellectio, solum absolutum est principium *quod*; ergo hoc debet constitui aliquà subsistentiâ absoluta. Respondeo supponi falsò, quod Intellectio, & Volitio essentialis sint propriè operationes; solum enim grammaticaliter significantur per modum actionis, cum tamen tales non sint; est enim Deus essentialiter intelligens; respectu autem operationis improprie sufficit principium singulare, & improprie subsistens. Patet, quia omnia Attributa Divina, imò & ipsa subsistentia absoluta, quam admittunt, concipiuntur emanare à Natura divina, quam tamen non supponunt subsistentem propriè, sed improprie, id est perfectissimè existentem.

243. Instabis 2. Si principium *quo* *ad extra* concipitur prius relativis, prius intelligentur possibilia, quam Personæ Divinæ; hoc autem est falsum; siquidem magis necessariae sunt Personæ Divinæ, quam possibilia; ergo &c. Respondeo primò retorquendo argumentum in Adversarios; siquidem admittentes subsistentiam absolutam antecederet ad Relativas, admittunt totum princi-

Tom. I.

pium *quod* in ordine ad possibilia prius, quam Relationes; consequenterque ipsa possibilia priora absolute, quam Personas; sed hoc non iudicant inconveniens; ergo neque illud iudicare debebant.

Respondeo secundo negando maiorem, nam in eo priori, aut solum intelligitur Omnipotentia secundum suum conceptum primarium ut potentia fecundissima ad producendum quicquid non implicat, si non implicet: aut solum concipitur ut potentia absoluta ad possibilia, non ut possibilia pro eodem priori, sed pro posteriori Personarum: sicut in priori, quo forma concipitur antecedere subsistentiam concipitur ut potentia generativa ut *quo* in ordine ad generandum, non pro eodem priori, sed pro posteriori subsistentia.

Argues 8. Natura Divina prout præcendit à Personis includit omnem perfectionem simpliciter simplicem; sed subsistere est perfectio simpliciter simplex; siquidem perfectio simpliciter simplex, ut diximus, est illa, quæ comparata ad quodlibet ens, ut ens, melior est ipsa, quam non ipsa; respectu autem cuiusque entis melius est subsistere, quam non subsistere; ergo &c. Respondeo primò cum Patre Arriaga negando maiorem, nam etiam Relationes divinæ, ut tenent aliqui, sunt perfectiones simpliciter simplices; & tamen Natura divina eas non includit formaliter.

Respondeo secundo distinguendo minorem: subsistere radicaliter est perfectio simpliciter simplex; concedo minorem: subsistere formaliter; nego minorem: subsistere radicaliter est perfectio simpliciter simplex, quia exigere habere suum complementum, & ultimum terminum est perfectio rei non indigentis ulteriori termino, cui nulla alia perfectio maior, aut æqualis opponitur, & hoc habet Natura divina ut præcendens à subsistentia; at verò subsistere formaliter non est perfectio simpliciter simplex; siquidem cum includat essentialiter incommunicabilitatem, excludit communicabilitatem, quæ est perfectio simpliciter; quod autem excludit unam perfectionem simpliciter, non potest esse perfectio simpliciter simplex.

Respondeo tertio negando absolute minorem, si loquamur de proprio subsistere, nam ut subsistere prout sic esset perfectio simpliciter simplex, deberet in quolibet melius esse ipsa subsistentia, quam non ipsa, ut cum communi Theologorum dicit argumentum; non ita tamen est; siquidem melius est Naturæ Divinæ communicari, quam non communicari tribus Divinis Personis; sicque non ei est melius subsistere, quam non subsistere propter incommunicabilitatem, quam essentialiter defert ratio subsistendi.

Instabis: Si Deus unam tantum haberet subsistentiam absolutam, hæc esset perfectio simpliciter simplex; ergo subsistere ex suo conceptu dicit perfectionem simpliciter simplicem. Resp. suppositionem implicare in terminis; siquidem supponit Deum, fore Deum sine communicabilitate infinita, quæ est perfectio simpliciter: aut fore communicabilem per productionem Naturæ divinæ, quæ importat limitationem. Undè subsistere ex suo conceptu importat disjunctivè, aut limitationem, ut sit in creatis, aut oppositionem, ut sit in divinis; utrumque autem destruit rationem perfectionis simpliciter, sicque repugnat in Deo esse aliquod subsistere absolutum, in quo nullum absolutum dicit limitationem, nec oppositionem.

Urgebis: Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio,

Sss 2

à Filio,

à Filio, ex communi Theologorum sententia Spiritus passiva non se opponeret Filiationi, imò cum illa identificaretur; siquidem tota Essentia Filii communicaretur Spiritui Sancto, & inter se non distinguerentur realiter; & tamen tales Relationes essent veræ substantiæ; ergo de ratione substantiæ non est, quod alteri non communicetur, aut ei opponatur. Respondeo tales Relationes in facta suppositione, neque esse easdem, neque rigorosas substantias, saltem substantiam Filii ob rationem supra factam.

250. Argues 9. Si Natura divina per solas substantias relativas subsisteret, non subsisteret in omni genere, neque esset in omni genere completa; siquidem cum substantiæ Relativæ solum sint tales in certo genere, non possunt illud præstare; Nemo enim dat, quod non habet; sed illud non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando majorem; nam præterquam quod Natura sit in sua existentia perfectissimè completa, incommunicabilitas, quam accipit à qualibet substantia relativa, est completa respectu cujusque alterius suppositi; siquidem quælibet ex illis est ultimus terminus, sicque in omni genere.

251. Instabis: Quælibet relatio solum est substantia in certo genere, nempe Paternitas in genere Paternitatis, sicque de aliis, ac proinde in eo solum genere reddit Naturam substantentem; ergo &c. Respondeo quamlibet relationem esse quidem substantiam in certo genere, nempe relativo; non tamen in genere subsistendi; siquidem cum quælibet sit ultimus terminus respectu omnium aliorum terminorum, quælibet reddit Naturam incommunicabilem, & ultimò terminatam in omni genere. Addo, argumentum posse in Adversarios retorqueri, quia posita substantiâ absolutâ, Natura divina secundum esse absolutam non subsistit substantiis relativis, sed per illas ulterius subsistit, & terminatur; & tamen Natura subsistens substantiâ absolutâ, ut dicunt, subsistit, & terminatur in omni genere subsistendi; ergo etiam sic subsistit per quamlibet substantiam relativam, licet quando unâ subsistit, adhuc non subsistat per aliam.

252. Argues 10. Præter Verbum notionale admittitur in Deo Verbum absolutum, & essentiale; ergo etiam præter substantias relativas admittetur in Deo substantia absoluta. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia illud verbum absolutum, & essentiale est necessarium in Deo, quatenus Deus, prout præscindit à Personis, concipitur intelligens, non autem datur Intellectio sine actione, & termino producto quoad nos: at verò substantia illa absoluta necessaria non est; siquidem Deus, prout præscindit à Personis, ab existentia sua habet, quidquid illa substantia præstaret, sicque illam non habet, imò neque habere potest, redderetur enim incommunicabilis Personis.

253. Instabis: Verbum illud essentiale est Deo necessarium, ut per illud intelligat essentialiter; ergo etiam ei necessaria erit substantia absoluta, ut per illam subsistat absolute. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia cum verbum essentiale, sive conceptus divinus non sit perfectio potentie in actu primo, ei non debetur, sicque ejus indigentia non arguit imperfectionem, neque defectum in ipsa potentia illum exigente, ut intelligat, & compleatur in actu secundo: at verò subsistere, cum sit complere existentiam, illius exigentia argueret in ipsa existen-

tia defectum in existendo, & carentiam perfectionis sibi debitæ; hæc autem non debent admitti in existentia simpliciter perfectâ in omni genere, qualis est existentia divina.

Argues 11. In Divina Natura, & in natura creata illud datur discrimen, quod hæc, seclusa personalitate, sit incompleta; illa verò completa; sed non substantiâ relativâ; dicimus enim, illâ præcisâ, esse completam; ergo substantiâ absolutâ. Respondeo negando consequentiam, si sermo sit de substantiâ absolutâ propriè dictâ, solum enim prout sic completur per suam existentiam perfectissimam, & independentem ab omni alia entitate distinctâ, & postulantem substantiam solum, ut compleatur in ratione suppositi incommunicabilis, in quo satis distinguitur à natura creata, ut patet ex supra dictis.

Argues 12. cum P. Granad. tract. 4. d. 5. sect. 5. Substantiæ Relativæ immediatè, & formaliter solum reddunt substantentem Sapientiam, quæ sola formaliter, & immediatè communicatur Verbo, & Amorem, qui formaliter etiam, & immediatè communicatur Spiritui Sancto, quantum est ex vi formalis processionis; sed substantia non minus debetur Naturæ, ac reliquis Attributis, cum sine substantiæ, cujus proprium est subsistere; ergo concedenda est peculiaris substantia, quæ Naturæ, & reliqua Attributa immediatè subsistant. Multum fidei in hoc argumento P. Granad. quod latè prosequitur loco cit. Si tamen aliquid valet, solum probat, Naturam Divinam vendicare quidem propriam substantiam, non absolutam, sed illam, quæ immediatè terminat Sapientiam, & Amorem; neque enim minus est substantia Natura Divina, quam sunt Sapientia, & Amor. Igitur.

Respondeo data majori, negando minorem, si sermo sit de substantiâ propriè dictâ, quod est terminari ultimò personaliter; nam cum sola Sapientia, & Amor sint fecundi ad intra, & per se primò formaliter, & immediatè communicentur, inde est, quod Sapientia, & Amori formaliter, & immediatè debeatur substantia propriè dicta, non verò Naturæ, aut reliquis Attributis, quæ non sunt fecunda ad intra: si tamen sermo sit de substantia impropria, prout coincidit cum existentia per se completa, hæc communis est omnibus prædicatis divinis; siquidem omnia sunt verè, & propriè substantiæ completæ, & perfectissimè existentes, ut diximus.

SECTIO XI.

De Notionibus Divinarum Personarum.

DIFFICULTAS I. Quid sit, & quomodo definatur Notio? Advertes primò, Notionem dupliciter sumi posse: primò formaliter; secundò objectivè: Notio formalis est ipsa notitia, sive cognitio cujusque rei: Notio autem objectiva est id, quod ex parte objecti est ratio cognoscendi connotando ipsam Notionem formalem.

Advertes secundò Notionem formalem tripliciter sumi posse: primò latissimè pro quacunque cognitione; quævis enim notitia, sive cognitio in hoc sensu, & acceptione dicitur Notio. Secundò magis strictè pro cognitione tantum distinguente unam rem ab alia, abstrahendo ab hoc, quod distinctio

sit secundum naturam, aut personam. Tertio strictissime pro sola cognitione distinguende personarum ejusdem naturae, de qua intelligendus D. August. lib. 5. de Trinit. cap. 6. ibi: *Alia notio est, ait, quā intelligitur Genitor, alia quā Ingenitus*: licet hæc possint etiam accipi de conceptu objectivo.

259. Advertens tertio, Notionem objectivam etiam tripliciter accipi: Primo latissime pro quolibet conceptu objectivo cujusque rei, sicque unaquæque res, prout obicitur cognitioni, dicitur Notio objectiva. Secundo magis strictè pro differentiâ propriâ, sive essentiali, & specificâ, sive genericâ, quâ cognita, possumus discernere unam rem ab alia, quo sensu aliqui Patres Attributa, & proprietates communes omnibus Personis dicunt esse notiones, quibus Deus discernitur à creaturis. Tertio strictissime, prout limitatur ad proprietatem, seu proprietates, quibus Personæ ejusdem naturæ inter se discernuntur, quo sensu Notio est veluti character, sigillum, insigne, vel nota, per quam una persona inter alias ejusdem naturæ discerni potest, ab illisque nostrâ cognitione distingui. Hoc posito,

260. Conclusio sit: Notio in hac ultima acceptione, in qua illam hîc sumunt Theologi definitur ex D. Thom. 1. p. q. 32. art. 3. Id, quod est propria ratio cognoscendi Personam divinam. Et ex eod. D. Thom. art. 2. constat hujusmodi rationem fumen tam esse in abstracto, tanquam formam, sive proprietatem, qua una Persona ab alia dignoscitur, id est, cognoscitur tanquam distincta, nè cum alia confundatur.

261. Hinc colliges ad rationem notionis prout sic sumpta tres requiri conditiones: Prima conditio est, ut sit forma, seu quasi forma permanens. Probatur primò, quia de ratione signi est, quod sit permanens; sed notio, ut diximus, est signum, character, sigillum, & nota rei dignoscendæ; ergo necessariò debet esse forma permanens. Secundo, quia sola forma permanens dici solet proprietas; sed notio recurrit cum proprietate; ergo necessariò debet significari per modum formæ permanentis, & non per modum viæ. Unde licet actiones notionales, sive origines, nempe generare, &c. satis distinguant Personas, non dicuntur notiones, quia significantur per modum viæ, & non per modum formæ permanentis.

262. Secunda conditio est, ut notio non solum sit forma discernens, sed etiam significans, aut directè, aut indirectè aliquam singularem perfectionem, sive dignitatem in Persona. Probatur, quia Persona dicit singularem perfectionem, sive dignitatem; sed notio est proprietas Personæ; ergo debet necessariò dicere aliquam perfectionem, sive dignitatem singularem ipsius Personæ. Unde cum productio, aut producibilitas nihil dicat, quod non contineatur in præciso conceptu generationis activæ, vel passivæ, consequenterque nihil dicant singulare, inde est, quod inter Notiones non numerentur.

263. Tertia conditio est, ut notio significetur in abstracto. Probatur, quia Notio, ut diximus, est forma discernens; sed concretum, cum dicat subiectum, seu quasi subiectum, quod est aliquid communicabile pluribus, non ita discernit; ergo sola forma in abstracto potest vendicare rationem notionis propriè sumptæ. Alias conditiones assignat P. Amicus d. 24. à n. 8. quæ cum magis videantur explicatio- nes, quam conditiones diversæ à tribus assignatis, idè de illis mentionem non facimus.

Difficultas 2. Utrum in Personis Divinis ad mittendæ sint hujusmodi Notiones? Affirmativa sententia tenenda cum Magist. in 1. dist. 26. cap. 2. & dist. 28. cap. 1. D. Thom. 1. p. q. 32. art. 2. Albert. 1. p. q. 39. memb. 2. art. 1. p. 2. & 3. Alex. 1. p. q. 88. memb. 3. & 5. art. 6. Henricus 2. p. art. 55. q. 4. D. Bonay. in 1. dist. 26. art. unico q. 4. & dist. 33. art. 1. q. 3. & 4. Durand. in 1. dist. 26. q. 2. n. 7. & 8. Argent. Richard. Aureol. Scot. in 1. dist. 28. q. 1. ad 3. Gabr. Marsil. Carthusian. Capreol. Caiet. P. Soave. lib. 5. de Trinit. cap. 9. & lib. 7. cap. 1. P. Molin. 1. p. q. 32. art. 2. d. 2. P. Falsq. 1. p. d. 136. P. Ruiz d. 46. de Trinit. sect. 2. n. 5. P. Valent. P. Amicus d. 24. sect. 1. n. 3. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 5. n. 5. P. Arrub. d. 117. cap. 1. n. 5. P. Præposit. 1. p. q. 32. art. 2. n. 2. P. Arriaga 1. p. d. 49. n. 44. P. Compton. com. 1. d. 51. sect. 3. n. 3. & alii.

Probatur 1. autoritate Patrum, qui sæpe utuntur nomine Notionis ad significandam, & dignoscendam distinctionem Divinarum Personarum, ut D. Justin in exposit. fidei de Trinit. pag. 2. Illud ingenitus, ait, & subsistentia modus notæ sunt, quibus interstinguuntur Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Et D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 6. Alia notio est, ait, quā intelligitur Genitor, alia, quā Ingenitus. Et D. Basil. lib. 2. contr. Eunomium: Proprietates, inquit, ac notæ, quasi characteres quidam, & forma in substantia inspecta distinguunt. Et in epist. 43. Necessarium est, ait, ut per proprias quasdam notiones inconfusa habeatur in Triade comparatio. Et D. Cyril. Alex. lib. 1. Theaur. cap. 5. Generare, ait, notio Patris est. Idem habent D. Greg. Nyssen lib. de Different. Essent. D. Epiphani. heres. 73. D. Damascen. epist. de Trisagio. D. Nazianz. orat. 29. de dogmat. D. Cyprian. lib. de Cardinal. Christ. cap. de Nativit. & alii apud P. Ruiz cit.

Probatur secundò ratione, quia Notio, ut diximus, est perfectio, seu dignitas specialis, & propria in abstracto sumpta, per quam una Persona ab alia discernitur, & distinguitur; sed in Personis Divinis, præter illa, quæ sunt omnibus communia, datur perfectio, seu dignitas unicuique propria, significata in abstracto, quæ est signum discernendi, & distinguendi unam Personam ab alia; ergo in Personis Divinis dantur hujusmodi Notiones.

Hinc colliges non posse sine errore, aut temeritate damnari illum loquendi modum Sancto- rorum Patrum à tota Ecclesia usurpatum, & merito damnari à Theologis Præpositivum, & Gregor. in 1. dist. 26. & 27. q. unica art. 2. & Major. in 1. dist. 26. q. unica, non admittentes in Personis Divinis hujusmodi Notiones in abstracto significa- tas, quorum sententiam temerariam, & pernicio- sam theologicis disputationibus vocat P. Ruiz cit. sect. 4. num. 1. idque: Primò, quia contra com- munem sensum Sanctorum Patrum, & Schola- sticorum. Secundo, quia Scholastici damnant temeritatis eum, qui asserit Notiones esse pau- ciores, quàm quinque; ergo à fortiori eum, qui omnes negat. Tertio, quia talis sententia impe- dit expeditam rationem defendendi distinctionem Personarum, quatenus de medio tollit voces ad explicandam talem distinctionem. Attamen:

Obijces 1. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 6. ibi: *Alia est Notio, quā intelligitur Genitor, alia, quā Ingenitus*; sed quod intelligitur, per conceptus for- males intelligitur; ergo &c. Resp. intelligi quidem aliquid per conceptus formales immediatè, medi- atè verò posse intelligi in alio, sive per aliud objecti- vè, tanquam per signum, & hoc dicitur Notio à D.

à D. Aug. qui loco citato duas Notiones objectivas cognoscit in Patre.

269. Obijes 2. Notio dicit formam aliquam in abstracto; sed forma in abstracto non admittitur in Deo: Primò, quia repugnat ejus simplicitati distinctioni Notionis à Persona. Secundò, quia simplicia se ipsis cognoscuntur; non autem medio signo. Tertiò, quia non magis dicit Pater, quam Paternitas; ergo non sunt admittendæ in Deo hujusmodi notiones. Respondeo negando minorem cum Patribus, & Conciliis significantibus Perfectiones Divinas, tam absolutas, quam relativas nominibus abstractis. Ad primum dicimus, distinctionem solius rationis non obstat simplicitati Divinæ, ut patet ex supra dictis. Ad secundum, simplicia cognosci se ipsis, id est non per aliquid distinctum a parte rei, maximè autem per aliquid distinctum virtualiter, & quoad nos. Ad tertium, Patrem dicere Essentiam, & Paternitatem; cum hæc solam dicat Paternitatem, saltem ex modo dicendi, licet aliundè Essentia includatur, aut non includatur in illa, de quo jam supra.

270. Obijes 3. Idem non est in se ipso, ut docet Philosophus 4. Phys. sed Notiones, si darentur, identificarentur cum Personis; ergo Notiones non sunt in Personis. Respondeo distinctionem rationis ratiocinatæ satis esse, ut Notio dicatur esse in Persona, quasi in alio.

SECTIO XII.

Quot Notiones sunt admittendæ in Divinis Personis?

271. **D**ico 1. Notiones sunt quinque, nec plures, nec pauciores, nempe Innascibilitas, Paternitas, Filiatio, Spiratio Passiva, & Spiratio Activa. Ita D. Thom. 1. p. q. 32. a. 3. & 4. Albert. 1. p. q. 39. memb. 2. a. 1. p. 1. ad 1. Alex. 1. p. q. 68. memb. 3. D. Bonay. in 1. dist. 25. art. unico, q. 4. Henricus 2. p. art. 55. q. 4. Durand. in 1. dist. 24. q. 2. n. 7. & 8. Argent. dist. 27. q. unica, a. 1. Aureol. dist. 29. a. 4. Capreol. Cagier. Canar. P. Molin. 1. p. q. 32. a. 2. d. 2. P. Vasq. 1. p. d. 137. P. Valent. 1. p. q. 6. punct. 4. P. Amicus d. 24. sect. 2. P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 10. n. 9. P. Ruiz. d. 47. de Trinit. sect. 1. n. 2. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 5. n. 7. P. Arrub. d. 117. cap. 2. & alii. Et hanc resolutionem adeo certam judicant Scholastici, ut temerarium dicant assignare plures, aut pauciores, etiam si solum quoad modum loquendi augeantur, aut minuantur, ut dicit P. Ruiz cit. n. 10. nam si augeantur, aut minuantur quoad rem ipsam, erit hæresis, ut docet idem P. Ruiz cit. n. 11.

272. Probatur primò autoritate Sanctorum Patrum, qui ut proprias Personarum Notiones memorant Innascibilitatem, aut Ingignitiam, deinde Paternitatem, & Filiationem, ac denique processionem, seu Spirationem, ut videre est apud P. Ruiz cit. d. 46. sect. 2. & 3. & d. 52. & 53. licet non omnes eisdem nominibus utantur, & nonnulli unam, aut alteram Notionem prætermittant.

273. Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia his omnibus, & solis conveniunt conditiones Notionibus assignatæ; ergo &c. Secunda ratio est, quia tot dantur Notiones in Personis Divinis, quot in eis dantur perfectiones, & dignitates speciales, quibus dignosci, distinguere, & discerni possunt; sed hæc sunt quinque, duæ scilicet in Patre, nempe Paternitas, & Innascibilitas; in Filio una, scilicet Filiatio; in Patre, & Filio simul sumptis

alia, nempe Spiratio activa; & in Spiritu Sancto alia, nempe Spiratio passiva; ergo &c.

Tertia ratio est, quia Personæ Divinæ multiplicentur per origines; ergo constituuntur, & distinguuntur per Relationes, quæ fundantur in originibus, vel sunt ipsæ origines; consequenterque per illas dignoscuntur; sed hæc Relationes sunt quatuor, nempe Relationes Genitoris, & Geniti; Spiratoris, & Spirati, quibus adjungitur Innascibilitas, quæ denotatur, Patrem esse primam Personam, quod per solam Paternitatem non satis innoscitur, cum videamus in creatis non esse contra rationem patris ab alio procedere; ergo cum hæc rationes dignoscendi, & discernendi Personas sint quinque, etiam quinque sunt earum Notiones.

Quarta ratio est, quia ex D. Dionys. duplex est via cognoscendi Deum, altera per affirmationem, altera per negationem; sed Personæ Divinæ per affirmationem cognoscuntur solum per quatuor Relationes, quæ necessariò conflunt ex duabus processionibus, quatenus in unaquaque processionem duæ Relationes concurrunt, altera principii producentis, altera termini producti: per negationem autem cognoscitur Persona Patris, quatenus à nullo principio ducit originem, idcirco Innascibilitas ei tribuitur, & ad numerum aliarum Notionum adjungitur, fitque quinquarius Notionum numerus; ergo &c.

Duplex est opposita sententia: Prima asserit, pauciores esse Notiones, excluditque præterit Innascibilitatem. Ita Gabr. in 1. dist. 28. q. unica. a. 2. & 3. conclus. 2. & 3. Secunda sententia tenet, plures esse Notiones, quam quinque. Ita Scot. in 1. dist. 28. q. 1. post §. Ad argumenta hujus questionis, ubi in solutione ad 3. sextam Notionem Filio addit, quam appellat Inspirabilitatem, dicens consistere in privatione processionis per voluntatem, eo modo, quo Innascibilitas Patris consistit in privatione cujusque processionis. Igitur pro prima sententia.

Obijes 1. In Divinis solum admittitur numerus ternarius ex Concilio Laterano, cap. Dominamus, de Sum. Trinit. ergo non sunt admittendæ quinque Notiones; alioqui admitteremus in Deo numerum quinquarium. Respondeo Concilio solum dammare majorem numerum rerum, quam ternarium: at verò quinquarius numerus Notionum non est quinquarius rerum; siquidem Innascibilitas, cum sit negatio, non est res; neque etiam spiratio activa est res, cum non sit distincta à Patre, & Filio; sicut Essentia cum sit idem realiter cum Relationibus non augeat numerum trium rerum. Unde sicut admittimus quatuor Relationes, non tamen quatuor res, ita etiam quinque Notiones, non tamen quinquarium numerum rerum.

Obijes 2. Innascibilitas non est Notio specialis respectu Patris; siquidem, prout dicit negationem nativitatis, seu Filiationis, convenit etiam Spiritui Sancto; ergo Notiones non sunt quinque. Respondeo negando majorem, ad cujus probationem dicimus, Innascibilitatem hic non sumi pro sola negatione Generationis, quo pacto posset convenire Spiritui Sancto, sed absolute pro negatione cujusvis processionis ab alio principio, quo pacto est propria solius Patris, ejusque Notio specialis.

Instabis: Essentia Divina, cum sit à se, habet negationem cujusvis processionis; consequenterque dicitur ab aliquibus Patribus Innascibilis; ergo Innascibilitas non est propria Notio solius Patris.

Patris, Respondeo negando consequentiam; nam diverso modo dicitur Innascibilis Essentia, atque Pater; Pater enim ita est Innascibilis, ut non solum neget principium à quo ratione sui, sed etiam ratione cuiusvis suppositi, cui communicatur, aut de quo essentialiter prædicatur; siquidem Pater nulli communicatur, & de nullo essentialiter prædicatur, quod dicatur genitum; at verò Essentia Divina, licet ratione sui sit formaliter innascibilis, essentialiter tamen prædicatur, & communicatur Filio, qui est nascibilis, sive genitus. Unde Essentia Divina est indifferens, ut dicatur innascibilis, aut nascibilis, ratione saltem Personarum, quibus identificatur, & de quibus dicitur essentialiter: at verò Pater positivè dicitur innascibilis absolute, quatenus nec ratione sui, nec ratione alterius, de quo essentialiter prædicatur, dicitur nascibilis. Quando igitur Patres dicunt Essentiam Innascibilem, loquuntur de illà solum ratione sui: aut illam sumunt notionaliter pro Persona Patris, quo pacto explicandus est D. Hilar. lib. 1. de Trinit. qui sicut dicit Essentiam ingentam, ita etiam dicit gentam, sumendo illam pro Filio.

280. Objicies 3. Notio debet esse dignitas, & perfectio, ut supra diximus; sed non ita est Innascibilitas, cum sit negatio; negatio autem cum sit purum nihil, perfectionem non dicit, cum perfectio recurrat cum ente; ergo &c. Respondeo primò cum P. Vasq. d. 137. cap. 5. negando minorem: Innascibilitas enim, sicut alia negativa in Deo, supponit pro aliquo positivo, nempe pro modo subsistendi Patris, in quo dignitas aliqua nostro modo concipiendi apparet, & per negationem à nobis cognoscitur, sicque in illo positivo, non autem in hac negatione consistit ratio Notionis.

281. Sed contra, quia in Patre nihil est positivum præter Essentiam, Paternitatem, & Spirationem activam; sed illud positivum constituens Innascibilitatem non esset absolutum Essentiæ; hæc enim prout dicitur Innascibilis, non constituit Notionem, ut patet ex proximè dictis: non esset relativum Relationum, singulæ enim Relationes singulas constituunt Notiones; ergo &c.

282. Dicit P. Vasquez loco cit. num. 18. significatum positivum constituens Notionem Innascibilitatis esse Paternitatem, sub peculiari tamen conceptu primæ originis, & principii, sub quo non additur relatio nova realis, sed rationis; siquidem relationis realis non datur alia nova relatio realis. Sed contra primò, quia Paternitas est una tantum relatio; ergo etiam una tantum Notio; alioqui cum Filiatio possit etiam terminare plures conceptus, poterit etiam constituere plures Notiones. Secundò, quia ille conceptus primi principii, aut sumitur pro habitudine ad secundum, nempe ad secundam Personam; aut pro habitudine ad priorè, nempe ad alium, qui sit prior Patre: Si primum, id nihil aliud est in Trinitate, quam esse Patrem: Si secundum, nihil aliud est, quam negatio prioris. Unde.

283. Respondeo secundò cum P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 2. n. 7. P. Granad. tr. 7. d. 2. n. 5. & aliis apud illos, Innascibilitatem esse Notionem sumptam pro formali, id est, secundum esse negativum, quod dicit de formali juxta D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 7. ibi: Cum ingentus, inquit, dicitur Pater, non quid sit, sed quid non sit dicitur. Et D. Cyril. lib. 1. Theaur. cap. 3. Non est ingentum, ait, substantia, sed substantiam, de qua dicitur, non esse tali modo: hoc tamen negativum dicit perfectionem, non positivam, sed negativam; siquidem non esse ab alio, etiam sistendo in ipsa negatione, perfectio est;

consequenterque Notio negativa distincta à Paternitate.

Objicies 4. Omnis Notio est proprietas; sed omnis proprietas in Divinis Personis est Relatio, qualis non est Innascibilitas; ergo hæc non est Notio. Respondeo distinguendo minorem: omnis proprietas est Relatio, aut formaliter, aut fundamentaliter; concedo minorem: semper formaliter; nego minorem: Innascibilitas autem est Relatio fundamentaliter, formaliter autem per negationem explicatur.

Objicies 5. Inspirabilitas, quæ convenit Filio; & Ingenerabilitas, quæ convenit Spiritui Sancto, non constituunt proprias Notiones respectu Filii, & Spiritus Sancti; ergo neque ita constituet Innascibilitas respectu Patris. Respondeo primò negando consequentiam; diversa ratio est, quia Innascibilitas dicit propriam dignitatem primæ Personæ, scilicet non esse ab alio; quam tamen non dicunt Inspirabilitas, & Ingenerabilitas, cum æquè perfecta sit processio per Intellectum, atque est processio per Voluntatem.

Respondeo secundò cum P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 10. n. 7. negando etiam consequentiam, & assignando diversitatem, quia Inspirabilitas, & Ingenerabilitas, sicut & aliæ negationes, quæ aliis Personis tribuuntur, solum sunt consequentes ad Origines, & Relationes, & sub eâ ratione à nobis concipiuntur, ideoque non numerantur ut Notiones ab illis distinctæ: at verò Innascibilitas Patris præcedit aliquo modo Relationes, & hoc nomine est peculiariter necessaria ad dignoscendam primam Personam, ut diximus, ideoque inter Notiones numeratur.

Objicies 6. Idèd admittenda esset Notio Innascibilitatis, quia per illam cognoscimus Personam Patris; sed hæc per se ipsam ratione suæ positivæ dignitatis melius cognoscitur, quam per negationem, ut constat ex D. Cyril. lib. 1. Theaur. cap. 1. Qui Patrem, inquit, nominavit Deum, ab ipso significavit, quod est: qui verò Ingenitum dixit, ab eo, quod non est. Quod autem ab eo, quod est, quam ab eo, quod non est, commodius Deum nominamus, inde perspicuum erit; ergo Innascibilitas ratione negationis non est Notio. Respondeo meliorem quidem, & profundiorè esse cognitionem Personæ Patris, quando pervenit ad penetrandam ipsam Personam per se ipsam ratione suæ positivæ dignitatis; meliorem tamen, & commodiorem esse cognitionem negationis, quam formaliter dicit Innascibilitas, quatenus viam aperit huic profundiori penetrationi; siquidem intellectus humanus non potest inchoare cognitionem illius dignitatis, quam Innascibilitas dicit de materiali, nisi per cognitionem hujus negationis, quam de formali dicit Innascibilitas.

Objicies 7. Notio non est medium, per quod devenimus in cognitionem Personæ, sed est ipsa ratio Personæ, quæ cognita, eo ipso cognoscitur Persona; atqui cognita negatione processionis, quam dicit Innascibilitas formaliter, non cognoscitur eo ipso Persona Patris; ergo Innascibilitas non est illius Notio. Respondeo negando majorem: neque enim ipsa sola ratio Personæ, sed etiam medium immediatum, prædicabile, & convertibile cum ipsa Persona, & ex illa necessariò consequens nostro modo intelligendi, est illius Notio; nam etiam in illo verificatur definitio Notionis, de qua supra.

Objicies 8. Sancti Patres, quando Personarum proprietates, seu Notiones numerant Innascibilitatem

bilitatem omittunt, ut omittit D. Nazianz. orat.

37. Unum est tria, ait, si proprietatum rationem habeas. D. Cyril. lib. 2. thesaur. cap. 3. Et D. Athan. Dialog. 1. de Trinit. contr. Anomaum: Gignere, ait, & gigni, emitte, & procedere, sive emitte inter se differunt; ergo Innascibilitas non est proprietas, neque Notio. Respondeo Sanctos Patres, licet omiserint Innascibilitatem aliquibus in locis, non ideo negare illam esse Notionem; qui enim unum affirmat, alterum non negat. Præsertim cum aliis in locis de Innascibilitate mentionem faciant, illamque explicant.

290. Obijcies 9. Innascibilitas, licet sit Notio, non est distincta Notio à Paternitate; siquidem Sancti Patres numerando Notiones, sæpe cum Innascibilitatem commemorant, omittunt Paternitatem, sicque videntur Innascibilitatem pro Paternitate ponere, ut D. Just. in exposit. fidei de Trinit. D. Naz. orat. 13. & 23. Patris proprietas, inquit, hac est, quod Ingenitus sit: Filii quod genitus: Spiritus Sancti, quod procedit. D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 2. Unum, idemque esse, inquit, præter ignascentiam, nascentiam, & processionem; ergo Notiones in Divinis Personis non sunt quinque. Respondeo hos, & similes alios Patres aliquando sub Paternitate comprehendere Innascibilitatem, & aliquando sub Innascibilitate comprehendere Paternitatem, ut rectè D. Bonavent. in 1. dist. 26. q. 4. art. unico ad 2.

291. Obijcies 10. Notio est propria unus Personæ; siquidem de ratione Notionis est, quod sit ratio dignoscendi, & distinguendi unam Personam ab alia; sed spiratio activa est communis Patri, & Filio; ergo non est Notio; tum quia quod est commune pluribus, non potest unum ab alio discernere: tum etiam quia Filius non communicat cum Patre in Notionibus, ut ait D. Basil. epist. 43. Nullam prorsus Notionum communicationem secundum proprietatem suam, tam cum Patre, quam cum Spiritu Sancto habet.

292. Respondeo Notionem esse propriam unius Personæ, si sit ratio dignoscendi unam tantum Personam ab alia: si tamen talis sit respectu duarum Personarum, per quam dignoscantur, & distinguantur ab alia tertia, tunc potest esse illis communis, ut spiratio activa est communis Patri, & Filio, qui per illam distinguuntur ab Spiritu Sancto, qui si ab illis non spiraretur, ab illis non distingueretur, ut infra dicemus. Neque obstat testimonium D. Basil. qui solum loquitur de Notionibus personalibus, ut notant, & insinuant verba illa: Secundum proprietatem suam: at verò spiratio activa non est Notio personalis propria Filii, quæ talis, sed Patri, & Filio communis sub ratione unius principii, sicque dicitur proprietas, non unius Personæ, sed unius principii, & vendicat rationem Notionis.

293. Inferes: Ergo etiam processio passiva communis Filio, & Spiritui Sancto erit specialis Notio, qua distinguantur à Patre. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia processio passiva non est una, & eadem in Filio, & Spiritu Sancto, sed sunt diversæ processionis, sicque diversæ Notiones, contentæ tamen inter quinque numeratas. Instabis: Spiratio activa non constituit Personam; ergo neque illam distinguet; consequenterque non erit Notio. Respondeo ex argumento solum inferri non esse Notionem personalem; non tamen non esse Notionem.

294. Urgebis: De hac Notione Spirationis activæ non meminerunt Patres, præsertim Antiqui; ergo non datur talis Notio. Respondeo argumentum

solum probare, quod olim non fuerit satis exploratus, & definitus numerus Notionum, quantum ad earum distinctionem ab invicem, earumque peculiarium nomina abstracta. Additur quod D. Athanas. Dialog. 1. contr. Anomaum. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 11. Et D. Greg. lib. 30. Moral. cap. 5. aliis cap. 8. aliis licet vocibus, idem ipsum significarunt, quod affert Notio Spirationis activæ.

Dico 2. Si nomen Notio sumatur magis strictè, aut solum prout significat proprietatem constituentem Personam: aut solum prout significat Relationes reales, Notiones tunc erunt pauciores, quam quinque. Ita P. Ruiz d. 37. de Trinit. scilicet. 1. n. 9. Probatur prima pars, quia Notiones constituentes Personas sunt tantum tres, nempe Paternitas, Filiatio, & Spiratio passiva; ergo &c. Probatur secunda pars, quia Relationes reales sunt tantum quatuor, nempe Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, & passiva, ut patet ex supra dictis; ergo &c.

SECTIO XIII.

Solvuntur argumenta arguentia numerum Notionum.

PRO augendo numero quinario Notionum stat Scot. in 1. dist. 28. q. 1. §. Ad argumenta hujus questionis in solut. ad 3. & P. Ariaga 1. p. d. 49. n. 44. quatenus dicit, re ipsa posse admitti, alias esse Notiones, sicque posse poni pro Filio Inspiratus, & pro Spiritu Sancto Ingenitus, licet n. 45. dicat, de facto à Theologis solum usurpari Innascibilitatem, utpote quæ sola significat perfectionem, & dignitatem quandam, quæ non est in aliis: Pro illis:

Argues 1. Innascibilitas, prout consistit in negatione cujusque processionis, est Notio Patris; ergo etiam Inspirabilitas, prout consistit in negatione processionis per voluntatem, erit Notio Filii. Respondeo primò cum aliquibus juxta ea, quæ supra diximus num. 285. negando consequentiam; diversa ratio est, quia Inspirabilitas (idemque de Ingenerabilitate respectu Spiritus Sancti) non ostendit aliquam dignitatem Filii: at verò Innascibilitas ostendit in Patre dignitatem primæ principii, & fontalis originis. Sed contra, quia sicut est dignitas Patris à nullo principio esse, ita est dignitas Filii ita esse à Patre, ut sit per processionem, quæ non sit spiratio, sed generatio; & est dignitas Spiritus Sancti esse per processionem, quæ non sit generatio, sed spiratio. Unde.

Respondeo secundò juxta ea, quæ supra diximus cum P. Soar. num. 286. negando consequentiam; diversa ratio est, quia Inspirabilitas includitur in Notione propria Filii, saltem subsistendi consequentiæ; nam eo ipso, quod noscitur esse Filium, noscitur generari, & non spirari (idemque cum proportionem de Ingenerabilitate respectu Spiritus Sancti) ideoque non constituit diversam Notionem à Filiatione: at verò Innascibilitas in Patre non includitur in Paternitate subsistendi consequentiæ; siquidem potest dari Pater, qui non sit innascibilis, ut cernitur in creatis. Neque dicas, Innascibilitatem includi in tali Paternitate, nempe divinæ. Non, inquam, hoc dicas, nam hoc idem innoscitur per Innascibilitatem formaliter, ideoque necessario fuit eam constituere diversam Notionem.

Argues 2.

299. Argues 2. In Patre dantur alie Notiones præter numeratas Innascibilitatis, & Paternitatis; siquidem in eo dantur *Potentia* generandi, & *generatio* actualis, quæ explicant dignitatem talis Personæ, & antecedunt Paternitatem; ergo &c. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dicimus, *Potentiam* generandi, & *generationem* actualem, etiam prout antecedunt quoad nos, & distinguuntur à Paternitate, non constituere diversas Notiones; siquidem implicite involvuntur in ipsi Paternitate subsistendi consequentia; nam eo ipso, quod innotebit esse Patrem, consequenter notificatur *Potentia* generandi, & *generatio* actualis; idem enim est Pater, quia generat, & idem generat, quia potest generare. Idem etiam dicendum est de *Inspirabilitate* in Patre, quæ etiam includitur in Innascibilitate; quatenus hæc dicit negationem essendi ab alio omni modo.
300. Argues 3. In Filio dantur alie Notiones præter Filiationem; siquidem esse *Imaginem*, *Verbum*, & *Conceptum* sunt dignitates propriæ Filii, quæ tamen non explicantur per hoc, quod est, esse Filium, ut consideranti patebit; ergo &c. Respondeo negando antecedens, & ejus probationem quoad ultimam partem; nam esse *Imaginem*, *Verbum*, & *Conceptum* Patris, sufficienter innotebit per id, quod sit Filius; nam ex eo, quod sit Filius, bene sequitur subsistendi consequentia, esse *Imaginem*, *Verbum*, & *Conceptum* Patris.
301. Instabis: Potest dari Filius, qui non sit imago intentionalis, neque Verbum, neque Conceptus patris, ut patet in creatis; ergo illæ dignitates in divinis non innotebunt per id, quod est esse Filium. Respondeo negando consequentiam: tales enim dignitates, licet non innotebunt per esse filium ut sic, innotebunt tamen per esse talem Filium, nempe per esse Filium Divinum.
302. Inferes: Ergo etiam Innascibilitas in Patre innotebit per esse talem Patrem, nempe Deum; consequenterque non efficiet diversam Notionem à Paternitate. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia cum in Deo supponatur notum, solum esse operationem Intellectus, & voluntatis ad intra, generatio Filii noscitur esse per Intellectum, sicque esse Filium involvit rationem imaginis, Verbi, & Conceptus: at verò esse Patrem Deum solum innuit habere Filium similiter Deum, quod tamen non explicat rationem primi principii; hoc enim explicatur per Innascibilitatem, ideoque est specialis Notio respectu Patris.
303. Argues 4. In Patre, & Filio dantur alie dignitates, per quas distinguuntur ab Spiritu Sancto præter Relationem Spiratoris; siquidem dantur potentia Spirativa, & actualis productio, quæ etiam sunt dignitates antecedentes Relationem; ergo &c. Respondeo eodem modo, quo supra n. 299. potentiam scilicet spirativam, & actualem productionem involvi subsistendi consequentia in spiratione activa; nam ex eo, quod Pater, & Filius sint spirantes relative, bene sequitur, habere potentiam spirativam, & actu spirare.
304. Argues 5. In Spiritu Sancto, præter spirationem passivam, dantur alie Notiones; siquidem datur ratio terminis spirabilis, doni, amoris, &c. ergo Notiones non sunt tantum quinque. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dicimus, ut proxime, eas rationes Spirabilis, doni, & Amoris includi subsistendi consequentia in spiratione passiva; nam ex eo, quod Spiritus Sanctus spiratur, innotebit, esse spirabilem, esse per

Tom. 1.

voluntatem, sicque donum, & Amorem.

Argues 6. In Patre non esse ab alio, est illius Notio specialis, qualis est *Innascibilitas*; ergo etiam in Spiritu Sancto esse illum, à quo non est alius, erit illius Notio specialis, qualis erit *Improductivitas*; siquidem non datur major ratio, cur esse primum in Patre sit specialis Notio, & non ita sit esse ultimum in Spiritu Sancto. Respondeo primo cum communi, *Improductivitatem* in Spiritu Sancto, (idem dici solet de *Impotentia* generandi in Filio,) non declarare aliquam dignitatem, licet non dicat imperfectionem; siquidem esse infecundum nulla est dignitas: at verò esse Innascibilem, ut diximus, dicit dignitatem, quia dicit rationem primi principii, quæ est dignitas, & perfectio, quam dignitatem non dicit esse ultimum, licet nullam dicat imperfectionem.

Dices: Notiones sunt ad cognoscendum Mysterium Trinitatis; sed non potest cognosci, Personas esse tantum tres, nisi cognoscendo primam ut Innascibilem, & tertiam ut improductivam; ergo &c. Respondeo Notiones non esse ad cognoscendum Mysterium Trinitatis, ut Trinitas est, hoc enim aliunde ex Fide constat, sed ad distinguendas, & dignoscendas Personas secundum speciales earum dignitates; cum autem *Improductivitas* in Spiritu Sancto nullam dicat specialem dignitatem, utpote qui sufficienter dignoscitur per processionem passivam, idem non est illius Notio specialis distincta ab aliis.

Respondeo secundò ad argumentum, *Improductivitatem* involvi subsistendi consequentia in spiratione passiva; siquidem in Deo, ubi solum est productio per Intellectum, & voluntatem, eo ipso, quod spiratio est per voluntatem, intelligitur esse ultimam. Unde est diversa ratio de Innascibilitate; hæc enim non satis innotebit ex præcisa ratione Paternitatis, ut diximus, & patet increatis.

Argues 7. D. Cyril. Alex. lib. 1. *Thesaur.* cap. 6. videtur Patri addere specialem Notionem præter Paternitatem, dum ait: *Notio perfectionis secundus est.* Et D. Greg. Nyssen. lib. de *Different. essent.* videtur assignare duplicem Notionem Spiritus Sancti, nempe mediatam processionem à Patre, & immediatam à Filio, quam appellat dependentiam, id est, originem passivam, ratione cujus existere non potest, nisi Patre, & Filio producente. Et D. Aug. serm. 38. de *Tempor.* duas videtur Notiones Filio, & Spiritui Sancto superaddere, nempe, quod Filius sit ab uno tantum, à duobus tamen sit Spiritus Sanctus; ergo &c. Respondeo cum P. Ruiz cit. omnes has Notiones non esse diversas ex assignatis, sed veluti earum partes, quæ in illis involvantur subsistendi consequentia, & magis explicant proprietates Personales. Ex dictis.

Colliges primò, hoc nomen *Notio* potuisse accipi minus propriè pro quacunque formalitate, quomodocunque distincta ab alia formalitate, quæ peculiaris est uni, aut duabus Personis, & quæ cognita, melius cognoscitur differentialis Personæ, quæ ab alia distinguitur; & sub hac acceptione concedi potest, Notiones esse plures, quam quinque, ut patet ex dictis, & tenet P. Ruiz cit. d. 37. sect. 1. n. 8. Aliter tamen dicendum, si loquamur de Notionibus, prout in proprio sensu à Theologis usurpantur, quatenus scilicet specialem aliquam perfectionem, & dignitatem dicunt in Personis, prout supra diximus.

Colliges secundò, Notionem Personarum non recurrere eam earum proprietate. Patet primò, quia

T t t

quia latè omnia, quæ res habet à se, sunt illius propria, non tamen omnia sunt Notio illius; sic enim Attributa sunt proprietates Dei, nec tamen sunt Notiones. Secundò, quia proprietas magis strictè sumpta, est, quæ uni tantum Personæ convenit; in hoc autem sensu, licet omnis proprietas sit Notio, non tamen omnis Notio est proprietas; nam spiratio activa est Notio, cum tamen sit communis Patri, & Filio. Tertiò, quia proprietas sumpta strictius solum comprehendit, ut diximus, Relationes constitutivas Personarum, in quo sensu spiratio activa, & Innascibilitas non sunt proprietates, cum tamen sint Notiones, ut diximus. Undè solum recurrent, si proprietas sumatur pro illo, quo una Persona ab alia dignoscitur, & discernitur, tanquam per aliquid sibi peculiare.

311.

Colliges tertiò, Notiones, si sumantur pro formali, omnes distingui inter se realiter. De tribus Relationibus Personalibus satis patet: De Innascibilitate, & Spirazione activa etiam non est negandum. Probatur prima pars, quia Innascibilitas secundum quod dicit de formali est negatio, ut supra diximus, & infra dicemus; negatio autem à positivo realiter distinguitur, ut distinguitur ens à non ente. Probatur secunda pars, quia Notiones secundum suum formale involvunt respectum rationis ad potentiam, respectu cuius est Notio; siquidem omne signum instrumentale dicit de formali respectum rationis ad potentiam, ut alibi diximus; sed huiusmodi respectus non potest non distingui realiter ab aliis; sic enim Attributa Divina realiter distinguuntur secundum suum formale; ergo etiam sic distinguuntur Notiones, cum dicant secundas intentiones, ut ipsa Attributa.

DISPUTATIO VI.

De Persona Patris.

SECTIO I.

Utrum, & quomodo nomen Patris sit proprium primæ Personæ?

UM jam dixerimus de iis, quæ communia sunt tribus Divinis Personis, quantum spectat ad illarum esse, & constitutionem, dicendum nunc sequitur per tres sequentes Disputationes de ipsis tribus Personis sigillatim.

In hac igitur disputatione de prima Persona, quæ est Pater, sermo erit, cuius dignitatem nullus hæreticorum per se loquendo inficiatur; unus tamen Valentinus apud P. Valent. d. 2. q. 1. punct. 1. §. 2. illi negavit rationem Personæ asserendo esse Spiritum, quasi ratio Personæ corporeitatem induceret: Igitur sit:

2.

Difficultas 1. Utrum prima Persona dicatur Pater propriè, & absque ulla metaphora? Advertes hoc nomen Pater dupliciter sumi in divinis: Primò essentialiter: Secundò notionaliter: Essentialiter dicitur Deus Pater omnium creaturarum, aut per metaphoram, propter curam, & sollicitudi-

nem, quæ providet creaturis: aut per adoptionem, propter gratiam Sanctificantem, quæ creaturam rationalem adoptat in filium, & hæredem gloriæ constituit; & hoc sensu nomen Patris convenit toti Trinitati, ut est unus Deus juxta illud Job. 38. *Quis est pluvie Pater.* Et illud Deuter. 32. *Nonne ille est Pater tuus.* Et illud Sapient. 14. *Tua autem Pater providentia gubernat:* Et illud orationis Dominicæ: *Pater noster, qui es in calis.* Notionaliter autem sola prima Persona est Pater propter generationem Verbi, quæ sola est propriè generatio, ut infra dicemus, quia est ad communicandam realiter eandem Naturam Divinam. Hoc posito.

Resolutio sit: Prima Persona propriè, & absque ulla metaphora dicitur Pater. Probatur primò autoritate Scripturæ 1. Joan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* Et Joan. 5. & 8. 27. *Et non cognoverunt, quia Patrem ejus dicebat Deum.* Et Matth. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et 1. Joan. 5. *Ut simus in vero Filio ejus.* ESU Christo; verus autem Filius non est, nisi de vero Patre; ergo &c.

Confirmatur ex illo Ephes. 3. *Ex ipso omnis paternitas in celo, & in terrâ nominatur.* Undè D. Dionys. de divin. nomin. cap. 2. & D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 9. colligunt nomen paternitatis à Deo derivatum esse ad creaturas. Neque dicas D. Paulum loco citato nomine paternitatis significare cognationem, & familiam, ut constat ex originali græco, & ibi observat. D. Hieron. Non, inquam, hoc dicas, quia in omni cognatione, & familiæ radix, & caput, à quo derivatur unitas, & conjunctio cognationis, est aliqua Paternitas; ergo si à Patre Aeterno derivatur omnis cognatio, ab eo derivatur omnis paternitas; consequenterque est Pater.

Probatur secundò autoritate Concil. & Sanctorum Patrum. Ex Concil. Nicæno. lib. 2. §. Sancta, & magna: ibi: *Verè Filium veræ Patri.* Et D. Greg. Nazianz. orat. 30. ex verbis cit. Concil. refert: *Patrem verum, qui genuit verum Filium.* Et D. Epiphani. hæresi 69. 75. Et D. Cyril. Alex. Dialog. de Trinit. lib. 2. & lib. 3. Theaur. cap. 2. *Verum Filius,* inquit, propter quem Deus Pater est verus. Idem habent D. Basil. lib. 1. & 2. contr. Eunom. D. Ambrosius. D. Fulgentius. D. Hieron. Theodoret. apud P. Ruiz. d. 51. sect. 1. & 2.

Probatur tertiò ratione, quia illa Persona dicitur propriè Pater, quæ aliam producit per veram generationem; sed ita se habet prima Persona respectu secundæ, cui ex vi suæ formalis processionis tribuit eandem substantiam, & Naturam; ergo propriè dicitur illius Pater. Confirmatur, quia in Deo sunt verè, & propriè Relationes reales, ut supra diximus; sed non sunt aliæ, nisi Patris, Filii, Spiratoris, & Spiritus Sancti, ut etiam supra diximus; ergo Deo convenit Relatio Paternitatis.

Hinc colliges rationem Patris reperiri in prima Persona, & modo perfectiori, quam in creatis: Primò, quia sicut est Prima omnium Causa, est etiam primus Pater, ut ait D. Cyril. lib. 10. Theaur. cap. 4. *Deus,* inquit, *primus Pater est, quia primus omnium genuit.* Secundò, quia est Pater substantialiter, & non accidentaliter, ut ait D. Epiphanius. cit. & D. Cyril. lib. 12. Theaur. cap. 5. ubi profertur *Ex Patre essentialiter prodire Filium.* Tertiò, quia est Pater ab æterno, & in æternum, cum alii aut non sint patres, aut tales sint tempore, aut definant esse tales per mortem filiorum. Quartò, quia